

Kommunledningsförvaltningen
Ekonomiavdelningen
Carin Homann, Controller
0171-528 05
carin.homann@habo.se

Månadsrapport februari 2024

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner rapporteringen
2. Kommunstyrelsen uppmanar nämnder med underskott och samhällsbyggnadsförvaltningen att fortsätta arbetet med handlingsplan för en ekonomi i balans och berörda nämnder redovisar delårsuppföljning mars inklusive handlingsplan på kommunstyrelsens sammanträde i maj.

Sammanfattning

Nämnderna har lämnat månadsrapport per februari och en sammanställning av prognosen för årets ekonomiska utfall har gjorts.

Om utfallet blir enligt denna prognos och ingen förändring sker innebär det ett resultat om -83,2 miljoner kronor vilket är 68,5 miljoner kronor sämre än det budgeterade resultatet om -14,7 miljoner kronor.

Det innebär att ytterligare åtgärder måste vidtas för att få en ekonomi i balans med budget.

Ärendet

Från år 2024 görs månadsrapport för februari, april, maj, september, oktober och november förutom delårs- och årsrapporter per mars, augusti och helår. Rapporterna behandlas i nämnd och kommunstyrelsen får nämndernas rapporter samt en sammanställd rapport med en totalprognos över kommunens ekonomi.

Syftet är att kommunstyrelsen får en fördjupad och aktuell uppföljning av verksamhet och ekonomi och pågående arbete med ekonomi i balans.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Framgår av rapporten.

Barnperspektivet

Rapporteringen berör inte barnperspektivet

Näringslivsperspektivet

Rapporteringen påverkar inte näringslivet.

Uppföljning

Nästa uppföljning av ekonomi och verksamhet är delårsuppföljning per mars.

Beslutsunderlag

- Månadsrapport februari 2024
- Månadsrapport februari 2024 från respektive nämnd

Beslut skickas till

Samtliga nämnder

Månadsrapport februari 2024

Håbo kommun

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	3
2 Driftredovisning och resultaträkning	4

1 Sammanfattning

Inledning

Från år 2024 görs månadsrapport för februari, april, maj, september, oktober och november förutom delårs- och årsrapporter per mars, augusti och helår. Rapporterna behandlas i nämnd och kommunstyrelsen får nämndernas rapporter samt en sammanställd rapport med en totalprognos över kommunens ekonomi.

Syftet är att kommunstyrelsen får en fördjupad och aktuell uppföljning av verksamhet och ekonomi och pågående arbete med ekonomi i balans.

Prognos

Årets resultat, mkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Prel utfall jan-feb	Prognos för året	Avvikelse budget/prognos
Nämndernas nettokostnad	-1 515,0	-1 511,7	-236,2	-1 597,6	-85,9
Taxefinansierad verksamhet VA/Avfall	2,0	0,0	4,0	1,9	1,9
Pensioner, upplupna lönekostnader, övr gem	-1,4	6,9	-2,0	6,9	0,0
Reavinster och exploatering	43,3	0,0	0,0	17,8	17,8
Skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag	1 487,6	1 590,9	262,9	1 578,6	-12,4
Finansnetto	-54,8	-100,8	-1,9	-90,8	10,0
Årets resultat	-38,4	-14,7	26,9	-83,2	-68,5
Avgår reavinster och exploatering	-43,3	0,0	0,0	-17,8	-17,8
Avgår VA-verksamhet	0,0	0,0	-2,7	-1,6	-1,6
Årets resultat exklusive realisationsvinster och exploatering	-81,7	-14,7	24,2	-102,7	-88,0
<i>Årets resultat, som andel av skattenetto</i>	<i>-2,6 %</i>	<i>-0,9 %</i>		<i>-5,3 %</i>	
<i>Årets resultat exklusive realisationsvinster och exploatering, som andel av skattenetto</i>	<i>-5,5 %</i>	<i>-0,9 %</i>		<i>-6,5 %</i>	

Årets resultat

Om utfallet blir enligt denna prognos och ingen förändring sker innebär det ett resultat om -83,2 miljoner kronor vilket är 68,5 miljoner kronor sämre än det budgeterade resultatet om -14,7 miljoner kronor.

Det sämre resultatet orsakas av att nämnderna prognostiserar underskott med sammanlagt 85,9 miljoner jämfört med budget.

Det innebär att ytterligare åtgärder måste vidtas för att få en ekonomi i balans med budget..

Årets resultat exklusive realisationsvinster och exploatering

Prognosen för årets resultat exklusive engångsintäkter i form av reavinster och exploatering är negativt -102,7 miljoner kronor, motsvarande ett resultat på -6,5 % av skattenettet. Budget är -14,7 miljoner kronor.

2 Driftredovisning och resultaträkning

2.1 Driftredovisning och resultaträkning

	Bokslut 2023	Budget 2024	Prel utfall jan-feb	Prognos för året	Avvikelse budget/ prognos
Kommunfullmäktige inkl valnämnd	-3 855	-5 043	-385	-5 012	31
Revision	-1 384	-1 500	-215	-1 500	0
Överförmyndarnämnd	-2 164	-2 284	-146	-2 276	8
Driftbidrag Räddningstjänsten	-23 100	-24 200	-4 017	-24 350	-150
Kommunstyrelsen	-82 682	-94 982	-13 603	-94 238	744
Kommunstyrelsen samhällsbyggnadsförvaltn	-127 414	-136 171	-22 939	-144 517	-8 346
Kultur- och fritidsnämnden	-2 973	0	0	0	0
Socialnämnden	-237 295	-237 102	-32 858	-260 992	-23 890
Bygg- och miljönämnden	-10 316	-11 029	-2 270	-11 029	0
Barn- och utbildningsnämnden	-720 867	-731 299	-124 612	-763 299	-32 000
Vård- och omsorgsnämnd	-302 984	-268 083	-35 137	-290 354	-22 271
SKATTEFINANSIERAD VERKSAMHET	-1 515 036	-1 511 693	-236 181	-1 597 567	-85 874
Avfallsverksamhet	1 998	0	1 340	292	292
Vatten- och avloppsverksamhet	0	0	2 657	1 623	1 623
TAXEFINANSIERAD VERKSAMHET	1 998	0	3 997	1 915	1 915
Pensions- och upplupna lönekostnader	-38 165	-58 500	-4 046	-58 500	0
Gem kapkostn, fastskatt, bef kundförlust	4 562	4 380	-7 376	4 380	0
Internränta	32 204	61 000	9 384	61 000	0
Reavinster och exploatering	43 281	0	0	17 829	17 829
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNAD	-1 471 156	-1 504 813	-234 222	-1 570 943	-66 130
Skatteintäkter	1 302 078	1 387 419	229 665	1 374 224	-13 195
Statsbidrag och utjämning	185 484	203 527	33 279	204 339	812
VERKSAMHETENS RESULTAT	16 407	86 133	28 721	7 620	-78 513
Finansiella intäkter	3 874	3 500	0	3 500	0
Finansiella kostnader	-58 658	-104 334	-1 852	-94 334	10 000
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER	-38 377	-14 701	26 870	-83 214	-68 513
Extraordinära poster	0	0	0	0	0
ÅRETS RESULTAT	-38 377	-14 701	26 870	-83 214	-68 513

Nämndernas budgetföljsamhet

Nämnderna prognostiserar ett sammantaget underskott till årets slut med 85,9 miljoner kronor, vilket är 6 procent i avvikelse i snitt.

Barn- och utbildningsnämnden prognostiserar underskott om 32,0 miljoner kronor. Större delen uppstår inom grundskolans verksamhet.

Socialnämnden prognostiserar underskott om 23,9 miljoner kronor, en avvikelse med 10 procent. Underskotten beror till största del på placeringar inom barn och unga, inhyrda konsulter inom barn och unga samt placeringar inom socialpsykiatri. Påbörjade åtgärder redovisas. I februari skedde ett chefsbyte för förvaltningen och en reviderad handlingsplan ska tas fram under mars och presenteras för nämnden i april 2024.

Vård- och omsorgsnämnden prognostiserar underskott om 22,3 miljoner kronor, en avvikelse om 8 procent. Prognosen är 12,6 miljoner kronor lägre än bokslut 2023. Underskottet består främst av högre personalkostnader inom hemtjänst och särskilt boende, samt behov av platser för korttids- och särskilt boende. Effekter av ändrat arbetssätt, nya riktlinjer och avgifter är svårberäknat tidigt under året. Helårseffekt av förändringarna syns först 2025. Åtgärdsplan om 14,3 miljoner kronor redovisas, varav 400 000 kronor i åtgärder inte är inräknat och kan förbättra årets prognos.

Kommunstyrelsens samhällsbyggnadsförvaltning prognostiserar underskott med 8,3 mkr vilket är 6 procent i avvikelse. Det är fastighetsverksamheten och simhallen som står för de största underskotten. med 8,3 mkr vilket är 6 procent i avvikelse. Åtgärder för att minska kostnaderna är redovisade och ingår i prognosen. Inga ytterligare åtgärder redovisas.

Kommunstyrelsen prognostiserar överskott med cirka 700 000 kronor främst som följd av personalvakanser. Statsbidrag från myndigheten för säkerhet och beredskap är höjt och kan finansiera ökat bidrag till räddningstjänsten.

Bygg- och miljönämnden redovisar en ekonomi i balans med budget.

Se nämndernas månadsrapporter för mer information.

Taxefinansierade verksamheten

De taxefinansierade verksamheterna VA och avfall prognostiserar båda med överskott, totalt 1,9 miljoner kronor.

Realisationsvinster och exploatering som påverkar årets resultat

Prognosen för exploateringsverksamheten är att den påverkar resultaträkningen positivt i år med 17,8 miljoner kronor. Det är huvudsakligen försäljningen av mark i Ekilla till Håbohus som påverkar resultatet, om den genomförs i år.

Skatteintäkter och statsbidrag

Enligt Sveriges kommuner och regioners (SKR) senaste prognos som kom i slutet av februari, prognostiserar skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag till totalt 12,4 miljoner kronor, motsvarande 0,8 procent, lägre än budget. Främst är det skatteunderlaget som generellt är lägre med anledning av svaga månadsutfall i slutet på 2023 och mycket svag ökning år 2024. Även den lägre befolkningsutvecklingen för Håbo kommun i slutet av föregående år påverkar.

Finansiella poster

Räntekostnaderna är betydligt högre än år 2023 som följd av ökad upplåning, ökade räntenivåer och ökade finansiella kostnader för pensioner, vilket har tagits hänsyn till i budget.

Prognosen per februari baseras på aktuell marknadsdata. Förändringar i förväntade räntenivåer påverkar prognosen då kommunen är räntekänslig som följd av stor upplåning. Ränteläget har förbättrats något och vändning till lägre nivåer kan ske under året. Något lägre förväntade räntenivåer tillsammans med något lägre nyupplåning, på grund av lägre investeringstakt, ger lägre kostnader. Sammantaget beräknas överskottet bli 10,0 miljoner kronor.

Månadsrapport februari 2024

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	3
2 Omvärldsanalys	3
3 Väsentliga händelser	3
4 Driftredovisning	5
5 Driftredovisning taxefinansierad verksamhet	5
6 Kommentarer till driftredovisning.....	5
7 Investeringsredovisning	10
8 Kommentarer till investeringsredovisning	11
9 Exploaterings och fastighetsförsäljningsredovisning.....	15
10 Personal.....	17

1 Sammanfattning

De skattefinansierade verksamheterna inom samhällsbyggnadsförvaltningen prognostiserar ett underskott om 8,3 miljoner kronor, underskottet finns främst hos fastighet och simhallen.

Samhällsbyggnads faktiska kostnadsmassa är större än vad budgetramen tillåter vilket gör att det finns ett inbyggt effektiviseringskrav i budget för de skattefinansierade verksamheterna om 8,1 miljoner kronor. En rad åtgärder har vidtagits för att minska underskottet.

De taxefinansierade verksamheterna prognostiserar ett överskott om 1,9 miljoner kronor.

2 Omvärldsanalys

Projektkontoret

På grund av fortsatt höga priser på material fördyras bygg- och anläggningsprojekt. Världsläget gör att det är långa leveranstider. Projektkontoret planerar projekten utifrån dessa faktorer.

Avfall

De nationellt uppsatta klimatmålen gällande utsläpp innebär att mängden restavfall behöver minska och mängden plast till återvinning behöver öka.

Nyligen beslutade EU om en ny avfallslagstiftning vilket innebär ytterligare skärpta krav på materialåtervinning, bland annat ska 55 procent av det kommunala avfallet i EU (från hushåll och företag) återvinnas till 2025. Målet kommer sedan att öka till 60 procent år 2030 och till 65 procent år 2035. Från 1 januari 2025 blir separat insamling av textilier och farligt avfall obligatoriskt (EU-krav).

VA

Avloppsdirektiv EU

Ett preliminärt förslag fram för uppdatering av EU:s avloppsdirektiv har nyligen presenterats. En punkt i direktivet är att verksamheten skall vara energineutral 2040.

Dricksvattendirektivet

Flera punkter från dricksvattendirektivet började att gälla 2024-01-01.

- Läckage från dricksvattennätet skall rapporteras,
- nya och justerade gränsvärden för dricksvatten
- information till allmänheten.

Lokalvården

Miljöavdelningen gör hälsoskyddstillsyner på skolor och förskolor i Håbo kommun. Folkhälsomyndighetens bör-krav gällande städfrekvens kan komma att lyftas.

3 Väsentliga händelser

Geodata

Håbokartan lanserades i februari, en ny publik karta som vägleder både kommuninvånare och verksamheter att hitta information om vad som finns i kommunen och var det ligger.

Avfall

Kommunen har övertagit insamlingsansvaret för förpackningar från återvinningsstationer och fastighetsnära insamling av förpackningar från flerbostadshus. Övertagandet har inneburit flera nya entreprenader och utökade arbetsuppgifter.

Fastighet

Fridegårdsgymnasiet har drabbats av en större vattenskada kopplat till takläckage. Planering för omläggning och övriga åtgärder har genomförts och arbetena påbörjats. Kostnaden kommer att hanteras inom befintlig underhållsbudget för 2024.

Lokalvården

Ytor som inte finns inplanerade i budget har tillkommit. Det ger negativ påverkan på kvalité och inomhusmiljö eftersom befintlig personal behöver fördela alla uppdrag inom de resurser som finns budgeterade.

Simhallen

I oktober 2023 så stängdes rehabavdelningen för att intrigeras med den nya simhallen. När den stängdes tappade verksamheten kunder, hyresgäster och förening som nyttjat den bassängen.

Babysim som under höstterminen hållit till i rehab bassängen (varmare vatten) har flyttat till undervisningsbassängen, men även här har verksamheten tappat kunder pga. av att det inte går att få upp temperaturen till önskad nivå.

Rättstvister

Håbo kommun är i tvist med upphandlad entreprenör för LSS-boendena Dalängen och Viby. Processen fortlöper med extern juridisk hjälp.

VA har mottagit en stämningsansökan av en villaägare som drabbats av en källaröversvämning. Juridisk hjälp har tagits genom advokatfirma.

4 Driftredovisning

		Budget 2024	Prel utfall jan-feb	Prognos för året	Avvikelse budget/ prognos	Bokslut 2023
104	Tekniska Nämnden	0	-7	0	0	0
215	Fys- tekn plan, bostadsfö	-9 647	-3 398	-9 647	0	-12 204
249	Gator, vägar, parkering	-48 336	-10 296	-48 336	0	-37 703
250	Parker	-7 191	-896	-6 824	367	-6 094
263	Miljö, hälsa, hållbar utv	-200	1 551	-200	0	-434
341	Utomhusanläggningar	-9 380	-1 424	-9 574	-194	-8 849
342	Ishall	-6 785	-1 104	-6 785	0	-6 364
343	Simhall	-15 460	-2 456	-16 935	-1 475	-5 147
344	Föreningslokaler	-12 877	-1 939	-12 877	0	-11 049
406	Omsorg på OB-tid	0	0	0	0	-143
407	Förskola	0	0	0	0	-11 893
440	Grundskola	0	0	0	0	-11
441	Grundskola	0	0	0	0	-18 771
451	Gymnasieskola	0	0	0	0	-3 077
810	Kommersiell verksamhet/arrende	800	555	800	0	1 121
910	Fastighet	1 351	484	-5 693	-7 044	-14 167
913	Lokalvård	-23 296	-3 308	-23 296	0	-20 966
917	Projektenheten	-3 825	-466	-3 825	0	-2 948
919	Samhällsbyggnad överg	-1 325	-266	-1 325	0	-2 610
	Summa	-136 171	-22 939	-144 517	-8 346	-161 308

5 Driftredovisning taxefinansierad verksamhet

		Budget 2024	Prel utfall jan-feb	Prognos för året	Avvikelse budget/ prognos	Bokslut 2023
765	VA-verksamhet	0	2 657	1 623	1 623	0
770	Avfallshantering	0	1 340	292	292	1 998
	Summa	0	3 997	1 915	1 915	1 998

6 Kommentarer till driftredovisning

De skattefinansierade verksamheterna inom förvaltningen prognostiserar ett underskott om 8,3 miljoner kronor, underskottet finns främst hos fastighet och simhallen. Då den faktiska kostnadsmassan är större än vad budgetramen tillåter finns ett inbyggt effektiviseringskrav i budget för de skattefinansierade verksamheterna om 8,1 miljoner kronor. De taxefinansierade verksamheterna prognostiserar ett överskott om 1,9 miljoner kronor.

249 Gator, vägar, parkering enligt budget

Verksamheten redovisar prognos enligt budget men det finns stora avvikelser mellan kostnadsslagen. Kapitalkostnader samt minskad personalkostnad bidrar till ett positivt resultat men det motverkas av ökade kostnader för kommande vinterväghållning.

250 Park överskott 367 000 kronor

Överskottet beror främst på lägre kapitalkostnader än budgeterat samt lägre personalkostnader för timanställd parkingenjör.

341 Utomhusanläggningar underskott 194 000 kronor

Ökade personalkostnader på grund av övertidsersättningar samt högre kapitalkostnader ger ett underskott.

343 Simhall underskott 1,5 miljoner kronor

Då den faktiska kostnadsmassan är större än vad budgetramen tillåter finns ett inbyggt effektiviseringskrav om 855 000 kronor. Prognosen är en ytterligare försämring om 620 000 kronor vilket bland annat beror på ökad internhyra om 388 000 kronor samt fördyrning av förbrukningsinventarier så som kemikalier, kameraövervakning samt mindre inventarier som krävs för nya simhallen.

910 Fastighet underskott 7 miljoner kronor

Det prognostiserade underskottet är en följd av det inbyggda kravet på effektivisering på grund av det underskott fastighetsverksamheten redovisade i bokslutet för år 2023. Den faktiska kostnadsmassan är större än vad budgetramen tillåter vilket ger ett effektiviseringskrav om 7,2 miljoner kronor.

Fastighetsenheten har generellt sett bra kontroll på det förväntade utfallet för enskilda kostnadsposter, och den lämnade prognosen för enskilda poster följer i stort den budgeterade nivån. De åtgärder som presenteras är redan medräknade i både budget och den lämnade prognosen vilket innebär att de inte ger någon ytterligare effekt.

Under början av år 2024 har skador identifierats på några av kommunens fastigheter. Effekten av skadorna har i nuläget inte kunnat beräknas. Det råder för tillfället stor osäkerhet kring vad skadorna medför för ekonomisk påverkan. I den lämnade prognosen är inga merkostnader till följd av skadorna medräknade.

765 VA överskott 1,6 miljoner kronor

Prognostiserat överskott beror främst på lägre kapitalkostnader inklusive anslutningsavgifter om 1,6 miljoner kronor.

Verksamheten har lägre personalkostnader om 643 000 kronor, detta på grund av att VA strateg som var anställd på 20% har avslutat sin anställning samt att abonnentsingenjör kommer att vara tjänstledig från och med maj 2024.

Överskottet minskas dock då personalen redovisar mindre tid i investeringsprojekt vilket medför minskade intäkter med en miljon kronor för 2024.

770 Avfall överskott 292 000 kronor

Återvinningscentralen har minskade lönekostnader på grund av långtidssjukskrivning samt lägre kapitaltjänstkostnader till följd av senareläggning av inköp och att investeringarna under 2023 gjordes till en lägre kostnad än budgeterats.

En översyn av intäkter och kostnader pågår men då avfallsverksamheten har flera nya uppdrag och nya entreprenader är det svårt att veta vilka kostnader som kan uppstå innan verksamheten har haft de nya uppdragen i minst ett år. Även nya avtal på befintliga uppdrag har tecknats vilket har medfört ökade kostnader.

Verksamheten har i år en ekonomisk buffert för att säkerställa att avfallstaxan inte sänks för att sedan efter ett år behöva höjas igen, förutom index. Sannolikt kommer därför avfallsverksamheten att gå med ett större överskott i slutet av året, jämfört med februari månads prognos men då många osäkerheter råder till följd av de nya uppdragen har prognosen lagts med försiktighet.

6.1 Åtgärder för ekonomi i balans

Samhällsbyggnadsförvaltningens skattefinansierade verksamheter prognostiserar ett underskott om 8,3 miljoner kronor. Det är i paritet med effektiviseringskravet om 8,1 miljoner kronor i budget.

En tjänst som plankoordinator, en tjänst som vattenstrateg och tvätjänster som byggprojektledare återbesattes inte under år 2023, vilket under år 2023 gett en besparing om 750 000 kronor. Under år 2024 tillkommer ytterligare en besparing om 956 000 kronor till följd av helårseffekt. Effekten av detta är medräknat som en förutsättning i budget 2024.

Två tjänster som fastighetsförvaltare återbesätts inte, kommunekolog vakanshålls delvis genom delad tjänst, och en tjänst med minskad sysselsättningsgrad. Under år 2024 medför det en besparing om 2,3 miljoner kronor. Under år 2025 tillkommer ytterligare en besparing om 140 000 kronor till följd av helårseffekt. Effekten av detta är medräknat som en förutsättning i budget 2024.

Tjänst som avdelningschef beräknas för tillsättning tidigast april vilket ger en besparing om 323 000 kronor för 2024. Effekten av detta är medräknat som en förutsättning i budget 2024 om 221 000 kronor och prognosen är lagd utifrån beräknade 323 000 kronor.

Nedprioritering och sänkt ambitionsnivå av åtgärder inom felavhjälpande underhåll/reparationer med fokus på att upprätthålla lag och myndighetskrav inom säkerhet så som brand och el. Det vill säga; inga kosmetiska eller funktionella åtgärder kommer att prioriteras under året. Effekten av detta är medräknad i budget för 2024 med en effektivisering om 2 miljoner kronor.

Fastighets personella resurser kommer att anpassas till den beslutade ambitionsnivån vilket medför att ytterligare rationaliseringar kommer effektiviseras under året och framåt. Effekten av detta kommer att synas först i slutet av år 2024 alternativt i början av år 2025. I den mån ekonomin tillåter fortsätta att arbeta med energieffektiviserande åtgärder under år 2024.

Tillkommande åtgärd som aktiveras under året är att sänka kostnaden för skadegörelse på kommunens skolor. Detta kommer att ske genom ett samarbete med BUN där projektet *Skadeparametern* introduceras. Projektet kan beskrivas som ett incitamentprojekt där fastighet tillsammans med skolan och dess elever tillsammans arbetar för att minska skadegörelsen. Incitamentet består av en ekonomisk morot där eleverna får ta del av besparingen för att kunna genomföra aktiviteter direkt riktade till eleverna.

Hos lokalvården ses en stor risk för att kunna hålla budget på grund av tillkommande ytor inom andra förvaltningar som inte kommunicerats i tid till lokalvårdsenheten. Lokalvården har fått indikationer om utökade ytor under 2024 men har inte kunnat beräkna kostnaden då förvaltningarna inte redogjort för omfattningen av alla ytor som tillkommer. Utökad verksamhet ger ökade kostnader för personal, städmaterial, hygienpapper, tvål och ytdesinfektion.

Den åtgärd lokalvården kan göra är att minska lokalvårdsfrekvens i några verksamheter för att kunna prioritera hygienutrymmen då budget inte ger utrymme till att anställa fler. Det skulle medföra en försämring i lokalvårds kvalitet och inomhusmiljö.

Handlingsplan för taxefinansierade verksamheterna

De taxefinansierade verksamheterna redovisar ett prognostiserat överskott. Hos avfallsenheten pågår en översyn av intäkter och kostnader men då verksamheten har flera nya uppdrag och nya entreprenader är det svårt att veta vilka kostnader som kan tänkas uppstå. Det finns dock en ekonomisk buffert i år för att säkerställa att avfallstaxan inte sänks för att sedan efter ett år behöva höjas igen, förutom index.

VA verksamheten ser en rad risker som skulle kunna göra att prognosen inte hålls. De främsta

riskerna är energipriserna, räntan och kemikaliepriserna. Verksamheten ser även att anläggningstaxan behöver ses över. Detta för att nyanslutningar till VA kollektivet inte skall bekostas av befintliga medlemmar i kollektivet.

Åtgärder	Effekt, 2023, tkr	Planerad effekt 2024, tkr	Slutlig effekt 2024, tkr	Effekt 2025, tkr	Effekt 2026, tkr	Total effekt, tkr
Åtgärder medräknade i budget 2024 och prognos februari						
Vakanshållning tjänst som plankoordinator	300	312	312			612
Vakanshållning tjänst som vattenstrateg	200	394	394			594
Kommunekolog vakanshålls del	0	394	394			394
Minskad syselsättningsgrad	0	288	288			288
Vakant chef (plan 2 månader, nu 3månader)	0	221	323			323
2 Byggprojektledare vakanshålls	250	250	250			500
Ej återbesätta förvaltare, 2 tjänster	0	1 580	1 580	140		1 720
Nedprioritering och sänkt ambitionsnivå av åtgärder inom felavhjälpande underhåll/reparationer		2 000	2 000			2 000
Kommande åtgärder						
Anpassning av personella resurser i fastighetsorganisation				1 450		1 450
Summa	750	5 439	5 541	1 590	0	7 881

7 Investeringsredovisning

7.1 Investeringsredovisning

		Budget totalt	Prognos totalt	Utfall tom 2023	Utfall Jan-feb	Budget 2024	Prognos helår	Avvikelse budge prog
24	Väg- och jvgnät, parkerin							
1301	Trafiksäkerhetshöj. åtg				-83	-2 100	-2 100	
1303	GC Bergsleden inl belysni					-350	-350	
1308	Renovering gatubelysnings				-247	-1 700	-1 700	
1310	Utbyte till LED				-6	-2 440	-2 440	
1332	KF Cpl Gransäter	-50 000	-50 000	-941	-3	-1 243	-1 243	
1340	KF(P) Kraftleden etap 3,4	-19 033	-19 033					
1346	Åtg översyn Kollektivtraf	-35 543	-35 543	-847	-143	-7 621	-7 621	
1358	Planerat uh beläggningar				-3	-1 000	-1 000	
1641	KF Stationsstråket	-12 500	-6 813	-4 313	-394	-8 187	-2 500	5 687
25	Parker							
1338	Ers fotbollsplan Viby				-2			
1379	Utv.offentl utemiljö park				-24	-400	-400	
1382	Upprustning lekplatser				-1 142	-1 266	-1 266	
34	Idrotts- o fritidsanl.							
1688	Aktivitetsomr Skokloster					-1 000	-1 000	
5152	Simhallen inventar 5 år					-2 000	-2 000	
91	Fastighetsförvaltning							
1102	KF LSS boende Dalvägen	-20 300	-28 125	-26 355	-30		-1 770	-1 770
1103	KF LSS boende Viby	-19 800	-21 800	-20 973	-31		-827	-827
1104	KF Ny simhall	-233 600	-243 600	-206 313	-16 734	-27 287	-37 287	-10 000
1109	Gransäter renovering C+A				-3 075		-6 492	-6 492
1117	KF (P) Driftlokaler	-20 000	-20 000					
1120	Fridegård tak 2023				-406	-11 000	-11 000	
1174	KF(P)Västerängsskolan kök			-5 422				
1181	Planerat underhåll				-800	-33 728	-26 728	7 000
1184	KF Futurum om-o tillbyggn	-195 000	-210 000	-200 909	-3 028		-9 091	-9 091
1188	KF Ängsbacken fsk	-48 000	-53 400	-52 947	-309		-450	-450
1196	Felanmälan, inv-utgift				-468		-2 000	-2 000
1198	Akut underhåll: skador				-197		-5 000	-5 000
1640	KF Resecentrum Bålsta C	-84 400	-101 168	-100 618	-31		-550	-550
1683	KF Bibliotek 2022	-20 000	-20 000	-1 065	-16	-517	-517	
5151	Lokalvården 5år 2024					-360	-360	
5301	Lokalvården 10år 2024					-400	-400	
Summ a		-758 176	-809 482	-620 703	-27 172	-102 599	-126 092	-23 493

7.2 Investeringsredovisning taxefinansierat

(P) före projektnamnet betyder att budgeten är preliminär och att igångsättningsbeslut inte är

fattat.

		Budget totalt	Prognos totalt	Utfall tom 2023	Utfall Jan- feb	Budget 2024	Prognos helår	Avvikelse budget pro
76	Vattenförs. o avloppshant							
1213	Omläggning ledningar				-1 941	-13 000	-13 000	
1214	Nya förbindelsepunkter				-108	-2 000	-2 000	
1219	Exploatering tätort				245			
1258	Underhåll pumpstationer					-1 000	-1 000	
1267	KF Bålsta tätort ledninga				-78			
1270	KF Ledn med stickspår Log	-17 000	-17 000	-7 215		-9 784	-9 784	
1271	KF Bålsta redundans	-79 000	-79 000	-48 288	-8 484	-30 712	-30 712	
1279	KF (P)Överföringsledn Sko	-120 000	-120 000	-609	-123	-69 391	-69 391	
1281	KF (P)Uppgradera RV Bål	-280 000	-4 894	-1 572	-3 322	-67 428	-3 322	64 106
1282	Underhåll tryckstegringar					-3 000	-3 000	
77	Avfallshantering							
1405	KF (P)Projekt o utbygÅVC	-19 702	-19 702	-102		-450		450
1424	Behållare/containers Grov					-951	-951	
1428	Behåll/Contain ÅVS					-500	-500	
1429	Kärl FNI flerbostadshus					-500	-500	
Summa		-515 702	-240 596	-57 786	-13 811	-198 716	-134 160	64 556

8 Kommentarer till investeringsredovisning

1641 KF Stationsstråket + 5,7 miljoner kronor

Då inkomna anbud överskred budget togs beslut om att befintlig yta ska iordningsställas för att kunna användas som ett gångstråk och tillgängligheten till resecentrum uppnås. Projektet färdigställs under våren 2024 och överskottet lämnas åter.

1102 LSS-boende Dalvägen -7,8 miljoner kronor i totalprognos, -1,8 miljoner kronor år 2024

Projektet är slutbesiktat och klart med undantag för grönytorna utanför som har en etableringsbesiktning i vår. Det kvarstår åtgärder från besiktning. Verksamheterna har tagit över lokalen och driften är överlämnad. I totalprognosen är siffrorna antagna som en förlikning med 50/50 av slutregleringen. Avvikelse mot budget beror till största delen på markarbeten (pålning). Kommunen är i tvist med entreprenören då företaget inte levererat enligt avtal.

1103 LSS-boende Viby -2 miljoner kronor i totalprognos, -827 000 kronor år 2024

Projektet är slutbesiktad och klart med undantag för grönytorna utanför som har en etableringsbesiktning i vår. Det kvarstår åtgärder från besiktning. Verksamheterna har tagit över lokalen och driften är överlämnad. I totalprognosen är siffrorna antagna som en förlikning med 50/50 av slutregleringen. Avvikelsen består i dyrare utgifter för styr- och regler samt passagesystem vilket blivit ett tvistärende.

1104 Ny Simhall -10 miljoner kronor i totalprognos, -10 miljoner kronor år 2024

Ökning av bedömd slutkostnad. Kostnadsökningen är en följd av omvärldsläget och dess konsekvenser. Större delen av fördyringen beror på underentreprenörer som har varit sena

med att avisera om fördyringen. Även fasadväggen har varit komplicerad och medfört en fördyring. Fuktskador har påträffats vid rivning av sluss till rehab-avdelning vilket åtgärdas utanför simhallsinvesteringen.

1109 Gransäter renovering -6,5 miljoner kronor

På grund av inbrottet på skolan 2022 som orsakade en stor vattenskada har tidplanen och utformningen av projektet förändrats. Avsatt budget för underhåll avsåg enbart hus C, men utfallet innehåller kostnader för både hus C och hus A. Åtgärderna i A-huset ingick inte i underhållsplanen för år 2023, men genomfördes till följd av vattenskadan. När utrivning av skadat material gjordes förbättrades samtidigt ventilation, värme och belysning som visat sig vara åldersdigert.

Till följd av byggnadskonstruktionen har arbetet varit komplexa, kostsamma och tidskrävande då stora åtgärder behövt vidtas. Bland annat har samtliga våningsplan, från vind ner till källare, behövt bilas ut, innan återbyggnad.

I samband med att vattenskadan åtgärdats har andra åtgärder uppkommit, till exempel byte av värmesystem i bjälklag, inre ytskikt i form av mattor etcetera. Åtgärder till följd av nya brandkrav ingår också i investeringsutgiften.

Ytterligare vattenskada har uppstått i källaren på hus C och har tagits om hand inom samma försäkringsärende.

1120 Fridegård tak +-0 kronor

Åtgärder har påbörjats bland annat med montering av väderskydd. Torkar står inomhus i de fuktiga utrymmena. Tre klassrum är påverkade men påverkar undervisningen minimalt. Stora delar av taket kommer att läggas om samt att lanterninerna kommer att byggas igen på grund av arbetsmiljön. Dagsljus kommer att kompenseras med olika former av ljuskällor.

1181 Planerat underhåll (flera objekt)

Budget för planerat underhåll har delats upp i tre grupper/projekt för att kunna följa upp arbetena på ett tydligare sätt.

1181 - Planerat underhåll

1196 - Felanmälan som klassificeras som investering

1198 - Akut och oplanerat större underhåll till följd av skador

Idag används samtliga budgeterade medel till akuta skador. Försäkringsintäkter inkommer som en driftintäkt.

1184 Futurum skolan -15 miljoner kronor i totalprognos, -9,1 miljoner kronor år 2024

Genom ett effektivt och välplanerat arbete har effektiviseringar i entreprenaden kunnat genomföras. Prognosen är en förbättring med flera miljoner kronor jämfört med tidigare prognoser. Prognosen är förbättrad då det påslag för oförutsedda utgifter som funnits med i tidigare prognoser nu är borträknat.

Fördyringen jämfört med budget avser merkostnader för att kommunen har avslutat två entreprenörer under pågående entreprenad och dyrare kostnad för färdigställande.

Projektet förväntas vara klart under vårterminen vilken innebär att verksamheterna kan flytta in senast till höstterminen 2024.

En detaljerad avvikelserapportering gjordes i ärende KS 2023/01178 nr 121511 i oktober.

1188 Ängsbacken -5,4 miljoner kronor i totalprognos, -450 000 kronor år 2024

Förskolan blev färdigställd sommaren 2022 och verksamheten startade upp höstterminen 2022. Totalt underskott i projektet förväntas att bli 5,4 miljoner kronor. Slutredovisning är uppstartad.

1640 Resecentrum Bålsta C -16,8 miljoner kronor i totalprognos, -550 000 kronor år 2024

Underskottet beror på tillkommande kostnader för skärmtak, försenad inkoppling av fjärrvärme, effekter av Corona med försenade leveranser, onormala prisökningar och materialbrist, ändrings- och tillägsarbeten (komplex byggnad som ställer extra krav på byggaren/platsledning) samt kraftig ökning av index (2018-2022). Kvarstående arbeten är att färdigställa styr och regler. Projektet beräknas att stängas och slutredovisas 2024 och befinner sig i slutfas. Inga fler åtgärder finns därför att vidta för att komma i balans i projektet.

1683 Bibliotekstorg

Programhandling för utemiljö och mötesplats inomhus är i slutskedet av arbetet. Styrgrupp träffas regelbundet för att kvalitetssäkra pågående arbete.

KF Projekt och utbyggnad ÅVC + 450 000 kronor

Hela beloppet behöver flyttas fram till 2025. Detta för att stämma överens med planeringen enligt Lokalförsörjningsplanen.

1281 Uppgradera RV Bålsta 2070 + 64,1 miljoner kronor

Mindre delar av det planerade arbetet har utförts där investering för instrument och uppgradering av slamskrapor har utförts. Kvarstående medel i projektet sträcker sig över en längre tidsperiod där vissa delar blivit inaktuella.

Projektet kommer därför avslutas och kvarvarande budget återlämnas. En mer detaljerad plan för löpande kapacitetshöjningar tas i stället fram inom ram för budgetprocess 2026.

8.1 Utökad avvikelserapportering

1102 LSS boende Dalvägen och 1103 LSS boende Viby

Nedan ges en samlad avvikelserapport för byggnationen av de två LSS-boendena.

1102 LSS boende Dalvägen

Totalbudget: 20,3 miljoner kronor

Totalprognos: 28,1 miljoner kronor

Total avvikelse: underskott 7,8 miljoner kronor

1103 LSS boende Viby

Totalbudget: 19,8 miljoner kronor

Totalprognos: 21,8 miljoner kronor

Total avvikelse: underskott 2 miljoner kronor

Byggnationen av LSS-boenden är upphandlad som ett projekt avseende två boenden. Totalt sett är avvikelsen 9,8 miljoner kronor. Kvarstående arbete är grönytor. Kommunen är i tvist med entreprenören då företaget inte levererat enligt avtal. Avvikelse mot budget på Dalvägen beror till största delen på markarbeten (pålning). Avvikelsen på Viby består i dyrare utgifter för styr- och regler samt passagesystem.

Båda boendena är tagna i bruk. Kommunen har fått ta kostnader för fastigheterna som kommunen anser ska bekostas av entreprenören. Denna kostnad kommer att lyftas fram i stämningprocessen.

Den högre investeringsutgiften kommer att generera en högre driftkostnad i form av internhyra för Socialnämnden.

1104 Ny simhall

Totalbudget: 233,6 miljoner kronor

Totalprognos: 243,6 miljoner kronor

Total avvikelse: 10 miljoner kronor

Ökning av bedömd slutkostnad är en följd av ökade material och installationskostnader. Större

delen av fördyringen beror på underentreprenörer som varit sena med att avisera om fördyringen.

Den högre investeringsutgiften kommer att generera en högre driftkostnad i form av internhyra för teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

1184 Futurum om- och tillbyggnad

Totalbudget: 195 miljoner kronor

Totalprognos: 210 miljoner kronor

Total avvikelse: 15 miljoner kronor

Fördyringen jämfört med budget avser merkostnader för att kommunen har avslutat två entreprenörer under pågående entreprenad och dyrare kostnad för färdigställande. Genom ett effektivt och välplanerat arbete har effektiviseringar i entreprenaden kunnat genomföras. Prognosen är förbättrad då påslag för oförutsedda utgifter nu är borträknat.

En detaljerad avvikelserapportering gjordes i ärende KS 2023/01178 nr 121511 i oktober.

Av utfallet består 9,6 miljoner kronor av underhållsarbeten så som renovering av hiss, brandlarm, passagesystem montering av plåt på ytterentréer. Det har även genomförts skruvad pålning på hus B vilket fördyrade projektet ytterligare.

Projektet förväntas vara klart under vårterminen vilken innebär att verksamheterna kan flytta in senast till höstterminen 2024.

Den högre investeringsutgiften kommer att generera en högre driftkostnad i form av internhyra för Barn- och utbildningsnämnden.

1188 Ängsbacken förskola

Detta projekt slutredovisas genom separat slutrapport.

1640 Resecentrum Bålsta C

Totalbudget: 84,4 miljoner kronor

Totalprognos: 101,2 miljoner kronor

Total avvikelse: underskott 16,8 miljoner kronor

Underskottet beror på tillkommande kostnader för skärmtak, försenad inkoppling av fjärrvärme, effekter av Corona med försenade leveranser, onormala prisökningar och materialbrist, ändrings- och tilläggsarbeten (komplex byggnad som ställer extra krav på byggaren/platsledning) samt kraftig ökning av index (2018-2022). Kvarstående arbeten är att färdigställa styr och regler. Projektet beräknas att stängas och slutredovisas 2024 och befinner sig i slutfas. Inga fler åtgärder finns därför att vidta för att komma i balans i projektet. Detta kommer att generera högre driftkostnader i form av kapitalkostnad.

9 Exploaterings och fastighetsförsäljningsredovisning

Här redovisas pågående exploateringsprojekt samt fastighetsförsäljning som inte ingår i exploateringsprojekt.

Den ekonomiska redovisningen ingår inte inom kommunstyrelsens budgetram, redovisning sker centralt.

9.1 Exploateringsredovisning

Pågående projekt, tkr	Budget total	Prognos total	Ackumulerat utfall 2024	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget 2024
9012 Logistik Bålsta kv 2, tidigt skede	0	-1 230	-756	28	-612	0
9013 Logistik Bålsta kv 3-4	43 819	24 834	16 631	-27	11 764	17 899
9015 Logistik Bålsta kv 5-6	90 566	102 738	105 841	-3	-323	-15 278
9055 Viby Äng et I+K, tidigt skede	0	-833	-33	0	-2	0
9091 Bålsta C etapp 1	-20 886	-18 737	-13 155	-10	-456	-2 599
9092 Bålsta C steg 1 och 2	-106 729	-101 833	-68 554	-3 721	-60 892	-33 896
9096 Bålsta C etapp 6	-12 549	-12 567	-3 366	-6	-154	-567
9100 Tvåhusplanen	-2 850	5 659	11 524	-1 085	19 629	-14 949
9130 Entré Lillsjön	11 326	14 983	-4 559	-5	-287	-3 957
9140 Dalängen	7 143	-13 654	-12 955	-1	-2 970	20 097
9150 Götenehus villor	1 788	1 497	1 516	-1	633	271
9151 Väppeby Lindegård	0	-113	-15	-2	-8	0
9160 Dragelund	0	650	-120	-19	-60	0
9170 Skokloster udde, tidigt skede	0	-245	-257	-13	-221	0
9190 Ekillå, tidigt skede	0	14 616	-405	-10	-378	0
9200 Hjalmarv väg, tidigt skede	0	-170	-107	-12	-88	0
9210 Kalmarsand, tidigt skede	0	-531	-352	-21	-273	0
Summa nettoexploatering	11 628	15 064	30 878	-4 908	-34 698	-32 979

9012 Björnbrö/Logistik Bålsta kvarter 2, tidigt skede

Detaljplanen är överklagad och vi räknar med en överklagandetid på 6-8 månader. Arbete med markanvisningar pågår och kommer att presenteras för politiken under våren 2024. Arbete med att ta fram en exploateringsbudget pågår.

9013 Björnbrö/Logistik Bålsta kvarter 3-4

Prognosen är 25 miljoner kronor i överskott jämfört med budget på 44 miljoner kronor i överskott. Kvarstår att genomföra är reservväg över järnvägen 500 000 kronor och förbättrad järnvägsövergång 400 000 kronor (renovering då tunga transporter har slitit på övergången).

9015 Björnbrö/Logistik Bålsta kvarter 5-6

Kommunen har i samarbete med exploatör gjort natur- och fritidshöjande åtgärder i skogen mellan Skörby och kvarter 5-6. Prognosen är 103 miljoner kronor i överskott jämfört med budget på 91 miljoner kronor i överskott. Återstår infrastruktur i form av gång- och cykelväg.

9055 Viby äng etapp I+K, tidigt skede

Exploatering och detaljplanarbete pågår. Detaljplanen ska ut på samråd våren 2024. Utbyggnad av infrastruktur planeras till våren 2025.

9091 Bålsta C etapp 1

I juni 2021 beslutade kommunfullmäktige om exploateringsbudget för Bålsta C etapp 1 med ett underskott om 21 miljoner kronor för inledande utredningar och projektering. Projektet är pausat gällande produktion. Ny budget kommer att presenteras till politiken för beslut inför produktionsstart och markförsäljning.

9092 Bålsta C steg 1 och 2

I slutet av 2021 beslutade Kommunfullmäktige om exploateringsbudget för Bålsta C steg 1 och 2 med ett underskott om 107 miljoner kronor. Denna budget är en samlingsbudget som skulle vara för aktiviteter som sker både i Bålsta C etapp 1 och 6. Det som planeras i denna budget är att slutföra VA-dragningarna i Stockholmsvägen samt tunnel och gångstråk till Resecentrum. En fördyring av produktionen har skett bland annat på grund av höjda produktions- och materialpriser. Noteras bör att i denna budget har man även tagit höjd för VA-dragningar och gata för Centrumstråket vilket inte kommer att genomföras i detta projekt. Stockholmsvägen beräknas vara klar till sommaren och tunnelarbetena och gångstråk under 2025.

9096 Bålsta C etapp 6

I juni 2021 beslutade Kommunfullmäktige om exploateringsbudget för Bålsta C etapp 6 med ett underskott om 12,5 miljoner kronor. Projektet har pausats i avvaktan av försäljning av mark i Bålsta C etapp 1. En ny budget kommer att presenteras till politiken för beslut inför produktionsstart och markförsäljning i Bålsta C etapp 6.

9100 Tvåhusplanen

Genomförda arbeten är slutbesiktade och besiktningsanmärkningar är åtgärdade. Det som återstår i projektet är finplaneringen runt vissa fastigheter på grund av arbeten som pågår in i allmän platsmark. Slutredovisning kvarstår.

9130 Entré Lillsjön

Detaljplanen är utvecklad så att tidigare tänkt gatuentreprenad utgår och ersätts med att marken säljs till exploitör. Markanvisningsarbete pågår. Detaljplanen beräknas antas under år 2024.

9140 Dalängen

Byggd anläggning kommer att säkras upp under 2024. Omtag i projektet med ny exploitör under 2024.

9150, Götenehus "småhus"

Budget är antagen. Projektets kalkyl innebär att projektet kommer att ge ett överskott till kommunen om 1,5 miljoner kronor. Projektet är i slutbesiktningskedet.

9151 Lindegård Väppeby, tidigt skede

Avser främst övertagande av anläggningar från exploitör. Ny exploitör har tillkommit i form av Eksjöhus Bostad AB, och samarbetet med kommunen håller på att startas upp.

9160 Dragelund

Dragelund är ett projekt i fasen "tidiga skeden" vilket innebär en uppstartsprocess i samarbete med exploitör och kommunens planeringsavdelning. Förvaltningens avsikt är att lyfta upp ett exploateringsavtal med marköverlåtelse till politiken i samband med att detaljplanen antas. Budget för fasen "genomförande" kommer att arbetas fram vid ett senare tillfälle. Nödvändig trafikutredning pågår.

9170 Skokloster udde, tidigt skede

Detaljplanarbete och exploateringsarbete pågår. Markanvisnings- och samverkasansavtal har

beslutats av politiken.

9190 Ekilla, tidigt skede

Detaljplanearbete har vunnit laga kraft och ett köpekontrakt avseende markförsäljning ska beslutas politiskt. Hyresgäst är uppsagd. Exploateringsbudget presenteras för beslut under våren. Preliminärt frånträde 1 september 2024.

9200 Hjalmars väg, tidigt skede

Exploaterings- och detaljplanearbetet pågår. Detaljplanen är klar för antagande och exploateringsavtal tas fram under 2024. En exploateringsbudget ska tas fram för beslut.

9210 Kalmarsand, tidigt skede

Detaljplanearbete och exploateringsarbete pågår.

Nettoexploatering

Prognosen för samtliga pågående projekt, det vill säga kommunens exploateringsverksamhet, är överskott med 15,1 miljoner kronor, jämfört med det budgeterade överskottet med 11,6 miljoner kronor.

9.2 Fastighetsförsäljningsredovisning

Fastighetsreglering mark i gamla Chemetall förväntas ge ett mindre överskott till kommunen år 2024.

10 Personal

Avfall

Verksamheten är i behov av timanställd personal för att kunna bemanna återvinningscentralen under högsäsong samt vid sjukdom. Rekrytering pågår och det är lätt att få sökande då verksamheten ger egna internutbildningar samt erbjuder digitala utbildningar.

Inom samverkanskommunerna sker utvärdering av stora projekt med många inblandade för att fånga upp signaler hos medarbetare om man har för stor arbetsbörda och i sådana fall ändra för att få en hållbarare verksamhet.

ÅVC-personalen har tagit fram gruppgemensamma spelregler för arbetsplatsen som ett led i att både ta ansvar för och påverka sin egen arbetsmiljö. Spelreglerna är också ett led i att medvetandegöra den egna delaktigheten för allas arbetsmiljö. Verksamheten har tagit fram tydliga gemensamma mål som följs upp regelbundet och framgångar firas.

Friskvårdstimmen schemaläggs varje vecka och i samband med sjukdom följs medarbetaren upp med regelbundna samtal.

VA

VA-enheten har en abonnentsingenjör som går på tjänstledighet i början av maj. Delar av uppgifter kan fördelas inom enheten och man ser över möjlighet till internrekrytering för att tillsätta roll som abonnentsingenjör för att säkerställa uppdrag.

En VA strateg avslutar sin tjänst i början av maj. Strategen har varit behjälplig i arbete med nödvattenplan, och nytt tillstånd för uttag i Mälaren. Behovsanalys och riskanalys är gjord och uppdraget kommer att lösas inom befintlig organisation.

Enheten för offentlig miljö

Enheten för offentlig miljö har låg sjukfrånvaro. Enheten påverkas stort av att vakanser inte tillsätts. Arbetsuppgifter såsom gatubelysning och generella gatufrågor läggs på befintlig personal.

Fastighetsenheten

Enhetens personella resurser matchar inte uppdraget varför prioriteringar i driftuppdraget

behöver göras. Prioriteringarna kan påverka tillgängligheten och begränsning av leverans mot andra förvaltningar. Prioriteringarna kan kort beskrivas som skyddsdrift, vilket konkret innebär att upprätthålla myndighetskrav samt förebyggande åtgärder för att förhindra skador på person eller egendom.

Enheten saknar kompetens och resurs inom området brand och säkerhet vilket kan leda till att enheten inte klarar att upprätthålla myndighetskrav inom området. Till följd av detta kommer fokus att vara på att säkra resurs och kompetens.

Inga avvikelser inom sjukfrånvaro.

Lokalvårdsenheten

Enheten har fortsatt behov av timanställd personal. Enheten har rekryterat tre deltidsanställda för att täcka de utökningar som fanns i budget.

Ett eget system har utvecklats för att redovisa utförd storstädning via en app i Power APs och inför ett system för att inventera maskiner och körfrekvens på dessa för att öka städ kvalitén och få koll på servicekostnader. En administrativ resurs driver en del av det utvecklingsarbetet framåt. I samband med att enheten går mot en lokalvård via avtal görs en översyn av vilka system detta kräver.

De som är nyanställda genomgår en introduktionsutbildning hos oss i lokalvården. Enheten skulle behöva språkverktyget Lingio för att kunna säkerställa att utrikesfödda till fullo förstår skriftliga policys, rutiner och instruktioner.

Enheten har en hög sjukfrånvaro. Förebyggande åtgärder är att chef ringer upp samma dag som sjukanmälan sker samt på dag 3 -4 för ett omtanke-samtal. Övriga förebyggande åtgärder är att gruppen som är ny får möjlighet att prata om hur man tillsammans skapar en god arbetsmiljö, säkerställa möjlighet att ta ut frisvårdstimme, öka möjligheten att påverka lokalvårdens framtid och sin gemensamma arbetsplats.

Simhallen

Just nu pågår rekrytering för att täcka den nya simhallens utökade öppettider.

Inför öppnandet av nya simhallen behövs en del kompetensutveckling för att klara de nya kraven.

Simhallen har generellt låg sjukfrånvaro. En fallolycka har dock medfört en längre sjukskrivning på ca 30 dagar.

Månadsrapport februari 2024

Kommunstyrelsen

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning.....	3
2 Omvärldsanalys	3
3 Väsentliga händelser	5
4 Driftredovisning	8
5 Kommentarer till driftredovisning.....	8
6 Personal.....	10

1 Sammanfattning

Kommunstyrelsens övergripande verksamhet och kommunledningsförvaltningen prognostiserar ett överskott till slutet på året med omkring 600 000 kronor om inga väsentliga oförutsedda händelser inträffar. Restriktionerna kring anställningar och inköp bidrar till att kostnaderna hålls nere. Åtgärder kan behöva vidtas för att kompensera för underskott inom kommunstyrelsens samhällsbyggnadsförvaltning.

2 Omvärldsanalys

Kansli

Prisökningar under det senaste året skapar behov av prioriteringar inom utvecklingen av system inom kansliets verksamhet.

En lagförändring av betydelse för kommunen som helhet är prop. 2023/24:52 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725). Lagförslaget innebär att det program som ska antas för privata utförare också ska omfatta verksamheter som kommunen bedriver i egen regi eller i bolags-, stiftelse- eller föreningsform. Förändringen föreslås träda ikraft den 1 juli 2024 och kommer innebära behov av att formulera om det program som kommunfullmäktige har fastställt. Kommunstyrelsen har givit kommunledningsförvaltningen uppdraget att uppdatera programmet, förändringarna bör övervägas inom ramen för detta arbete.

Ekonomi

Bevaka omvärlden utifrån befolkningsförändringar, följa upp vårpropositionen och analysera kring de ekonomiska förhållanden som kan påverka ekonomin, såsom räntor, prisökningar och löneavtal.

Upphandling

Det man ser tydligt är att det har blivit stor fokus senaste åren på teknikutveckling, digitalisering och delaktighet för medborgarna. Detta innebär att mycket av upphandlingsarbetet har blivit IT upphandlingar. Detta betyder att man måste säkerställa denna kompetens inom upphandlingsavdelningen för att slippa köpa in denna kompetens.

Personal

En omfattande avtalsrörelse pågår mellan SKR och de centrala fackförbunden. De centrala fackförbunden har gjort många yrkanden som i sin helhet är väldigt kostnadsdrivande. Detta kan betyda kostnader för kommunen som vi inte har haft förutsättningar för att ta höjd för. Yrkandena innebär t ex krav på ett ettårigt avtal, arbetstidsförkortning och yrkanden på relativt höga löneökningar.

Avtalsrörelsen gör att vi inte kan ha ordinarie tidplan för löneöversynen. Detta kommer t ex att innebära att det kommer att bli retroaktiva löneutbetalningar för de största fackförbunden.

Från och med den 1 januari 2025 gör stora delar av Arbetsmiljölagsstiftningen. Detta är något HR-funktionen behöver förbereda under hela 2024. Det handlar till exempel om att antalet föreskrifter kommer att minska ner och i vissa fall slås samman. Effekten av detta ska bli att lagstiftning och föreskrifter ska upplevas

SKR genomför för närvarande en uppdatering av de nio strategierna för kompetensförsörjning. Detta kommer att vara centralt för vår fortsatta process med att revidera vår egen strategi för kompetensförsörjning, där SKRs strategier är vägledande.

Tillväxt och kommunikation

Omvärldsläget med Rysslands invasion av Ukraina som nu pågår i två år har förändrat den

säkerhetspolitiska arenan i hela världen. Den tidigare balansen mellan USA/NATO och Ryssland som fanns fram till 2010 talet har haft en stor påverkan och skapat en polarisering mellan de stora världspolitiska och ekonomiska makterna. NATO har utökat sina medlemsländer under 2023 och 2024 i Rysslands närområde med Finland och Sverige vilket har destabiliserat maktbalansen ytterligare. Som nation har Sverige tagit ställning och lämnat en 200 årig alliansfrihet och är nu fullvärdiga medlemmar av NATO. Detta tillsammans med omvärldsläget med ökade väpnade konflikter och större ekonomiska risker på världsmarknaden innebär ett behov av ökade samhällsstärkande förmågor i Sverige. Förmågor som främst avser beredskap, civilt försvar, ökad försvarsvilja samt bättre motståndskraft som samhälle att hantera det okända samt en ny hotbild.

För kommunen innebär detta stora förändringar och ett stort behov att tänka nytt och arbeta på nya sätt för att lösa nya utmaningar och påfrestningar på samhället. Kommunernas förmåga och erfarenhet att arbeta med beredskap och civilt försvar har inte varit högt upp på dagordningen tidigare. Uppbyggnaden av förmågan att leda och planera civilt försvar är under stark uppbyggnad i kommunen där Tillväxt och kommunikationsenheten har ett viktigt uppdrag att förmedla information, trygga samhället och berätta vilka åtgärder som gjorts och görs. Tillväxt och kommunikationsenheten är en viktig framgångsfaktor att trygga invånarna i kommunen genom kommunikation och information avseende beredskap och civilt försvar. Försvarsviljan är vital i vårt samhälle där Tillväxt och kommunikation blir den funktionen som kommer bära budskapet ut i kommunen vilket är ett prioriterat uppdrag.

Omvärldsläget kommer ställa krav på ökad kommunikation samt mer riktad kommunikation mot invånarna i kommunen samt mot näringslivet kring civilt försvar och beredskap.

Digitalisering och IT

Under den senaste perioden har samhället upplevt en markant ökning av cybersäkerhetshot. Detta innefattar en uppsjö av riktade attacker mot myndigheter, regioner och kommuner, inklusive utpressningsattacker, dataintrång med efterföljande läckage och överbelastningsattacker.

Ett exempel är Håbo kommun, som under februari rapporterade 470 000 cyberattackförsök, vilka lyckligtvis alla kunde avvärjas.

I takt med att hotbilden växer, stramas lagar och regelverk åt, speciellt inom EU, med nya och förstärkta krav på informationssäkerhet genom lagar som CER (kritiska systems motståndskraft) och NIS2 (gemensam cybersäkerhetsnivå inom EU).

Dessa krav understryker vikten av snabbare framsteg inom informationssäkerhetsarbete och förbättrade försvarsåtgärder mot cyberhot.

Samtidigt drivs flera utvecklingsprojekt för nya IT-system av olika förvaltningar inom kommunen, där Digitalisering och IT-enheten spelar en central roll i implementerings- och utvecklingsprocesser.

Säkerhet och beredskap

Det nya NIS-direktivet (NIS2) kommer att börja gälla i EU i oktober i år. Det nya direktivet kommer med stor sannolikhet att träffa kommunen i betydligt större utsträckning än tidigare. Det pågår just nu en statlig utredning kring hur direktivet ska införlivas i svensk rätt och ett delbetänkande ska levereras under februari månad, men har blivit försenat till mars.

När delbetänkandet kommer finns bättre möjlighet att utreda konsekvenserna för den kommunala verksamheten.

NATO, sannolik påverkan på både informationssäkerhet och beredskap

Stärkt livsmedelsberedskap SOU

3 Väsentliga händelser

Kansliavdelningen

Förberedelser inför val till EU-parlamentet som äger rum den 9 juni 2024 pågår inom flera områden för kansliet liksom andra berörda delar av organisationen. En lämplig förtidsröstningslokal har identifierats centralt i Bålsta på utsidan av centrumgallerian och arbetet med att rekrytera ordföranden och röstmottagare löper på enligt plan. En säkerhetsskyddsanalys har genomförts för att identifiera skyddsvärden och tillse att lämpliga åtgärder finns på plats för att säkerställa ett säkert och tryggt val.

Införandeprojektet för e-arkiv pågår fortfarande med deltagande från alla förvaltningar i kommunen. Arbetet är för närvarande inriktat på att färdigställa en projektplan som beskriver arbetet i större detalj. Projektets tidplan innebär att ett e-arkiv ska vara etablerat och en första leverans ska ske senast det första kvartalet 2025.

Ekonomi

Ekonomiavdelningen har planerat för utbildningar på ett nytt sätt. Digitala utbildningar för kortare genomgångar vid exempelvis uppgraderingar av system.

Det har planerats för workshops inför månadsrapporteringar som ska börja i mars per förvaltning eftersom det är olika förutsättningar på förvaltningarna.

Upphandling

Under perioden tillträdde en ny upphandlingschef vilket var ett efterlängtat tillskott för kommunen. Efter drygt en månads tjänstgöring valde upphandlingschefen att återgå till sitt tidigare arbete och lämnar HÅBO kommun under mars månad.

Under februari och mars har tiden prioriteras till interna möten och insatser vilket har inneburit att produktionen under månaden har varit lägre än förväntad.

En av upphandlarna har sagt upp sig och gör sin sista dag i maj. Denna person kommer inte ersättas i och med man har haft en övertalighet med en upphandlare.

Då upphandlingschefen sa upp sig valde kommundirektören att placera biträdande kommundirektören som tillförordnad enhetschef under rekryteringen av en ny upphandlingschef. Tjänsten är utannonserad. Bedömningen är att den nya upphandlingschefen tillträder efter sommaren i augusti.

Fokus framåt kommer vara att arbete med rutiner, metoder och struktur för internt samarbete inom enheten samt externt samarbete med förvaltningarna. Detta i syfte att förbättra effektiviteten och kvalitén avseende upphandlingar i kommunen.

Personal

Året har börjat bra. HR-enheten har kommit igång på ett bra sätt med att bidra till målet och aktiviteterna inom målområdet attraktiv arbetsgivare.

Vid årets första chefsdag startades arbetet med att sänka kommunens sjukfrånvaro upp. Under det första kvartalet kommer alla chefer ha fått en genomgång i rehabiliteringsansvaret, en möjlighet att få stöd i rehabiliteringssystemet ADATO, fått en genomgång av sjukfrånvaroläget på alla enheter samt fått ut ett APT-material om sjukfrånvaro.

Ett arbete med att flytta över texter och information från de olika handböckerna inom HR till intranätet pågår intensivt under våren. Detta kommer att göra att informationen blir mer lättillgänglig och det kommer även att spara pengar för kommunen.

I övrigt pågår även andra aktiviteter kopplat till området attraktiv arbetsgivare såsom stödmaterial kopplat till att skapa en trygg och säker arbetsmiljö samt framtagande av policy

och riktlinjer för medarbetarskap och ledarskap.

Löneöversyn 2024 har startats upp för de medarbetare som är med i akademikeralliansen fackförbund.

I februari startade årets upplaga av ledararenan igång tillsammans med flera andra kommuner i länet. Ledararenan syftar till att trygga den interna chefsförsörjningen i kommunen för att förbereda medarbetare för ett framtida chefskap.

En medarbetare kommer att sluta sin anställning i mitten av mars. Rekrytering av en ersättare pågår.

Tillväxt och kommunikation

Tillväxt och kommunikationsenheten har organisatoriskt varit etablerad i lite mer än två månader. Enheten är en sammanslagning från samtliga förvaltningar genom att kommunikationstjänsten blev centraliserad. Näringslivsansvaret överfördes från samhällsbyggnadsförvaltningen samt kultur och fritidsdelen från avvecklade kultur och fritidsförvaltningen.

Arbetet som är i fokus är att skapa sammanhållning och rutiner för en god intern samverkan och samhörighet av enheten. Enheten arbetar med att hitta rutiner med tydlighet avseende ansvarsområden för enheten och för medarbetarna.

Uppstart av enheten med mål, rutiner, struktur samt modell för samarbete.

Relationsbyggande internt inom enheten och med samarbetspartners inom kommunen.

Relationsbyggande externt med näringslivet, föreningslivet och kulturlivet.

Samverkan med bygg och miljöförvaltningen samt samhällsbyggnadsförvaltningen har inletts avseende bemötande och service mot invånarna. Syftet är att skapa en samsyn och gemensamma rutiner som förbättrar kommunens servicenivå mot både näringslivet och invånarna. Detta kommer leda till en ökad nöjdhet och ökat förtroende för kommunen.

De tre viktigaste kommunikationsinsatserna under 2024 är:

- Civilt försvar och beredskap i nära samarbete med myndigheter och näringslivet.
- Förstärka våra verksamheter och vad vi producerar och levererar avseende välfärdstjänster - positiv förstärkning av alla de bra insatser och verksamheter som genomförs.
- Tryggande kommunikation kring åtgärder som vi vidtar kring vårt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Andra viktiga funktioner och förmågor som påverkas av omvärldsläget är:

- Förmågan leda och leverera kriskommunikation. Detta byggs upp under året genom olika utbildnings samt övningsinsatser.
- Förmågan och resurserna att ha en kriswebb funktions kommer bygga ytterligare robusthet avseende vår motståndskraft och försvarsvilja.

Tillväxt och kommunikationsenheten har rätt resurser och organisation att kunna hantera uppdraget och uppgifterna under kommande år med den omvärldsanalysen som nu är gällande.

Digitalisering och IT

Bland de viktigaste händelserna nyligen kan nämnas:

1. Avvecklingen av de äldsta IT-plattformarna är nu genomförd, och uppmärksamheten riktas mot nästa grupp av äldre system för fortsatt modernisering.
2. Processen för upphandling och avrop av digitala enheter har slutförts, vilket markerar

- ett viktigt steg i uppdateringen av kommunens teknikpark.
3. Kommunens förmåga att hantera IT-säkerhetsincidenter har förstärkts genom ett utökat avtal med ett Incident Respons Team (IRT), vilket stärker beredskapen vid cyberhot.
 4. IT-incidentövervakningen har uppgraderats till en 24/7-tjänst genom ett utvidgat avtal, vilket säkerställer kontinuerlig övervakning och snabb respons på potentiella säkerhetshot.
 5. Initiativet "Öppna Data" inom samverkan ÖMS har mottagit beröm och dess stöd till Håbo kommun och enheten har förlängts till november 2024, vilket understryker projektets framgång och betydelse.
 6. Enhetens kapacitet att möta nuvarande och framtida utmaningar stärks genom publiceringen av annonser för rekrytering, vilket är ett tecken på en aktiv satsning på att utöka och förbättra teamet.

Med ökad efterfrågan på innovation och automatisering för att höja kvaliteten och effektiviteten inom kommunens tjänster, ställs Digitalisering och IT-enheten inför två huvudsakliga utmaningar:

- att främja verksamhetsutveckling och effektivisering och
- att skydda IT-miljön mot cyberhot.

Med nuvarande resurser och personalstyrka är det svårt att tillgodose båda dessa behov med önskad hastighet och kvalitet.

Säkerhet och beredskap

Enheten har under perioden slutfört en rekrytering av ytterligare en beredskapsstrateg. Avtalet är påskrivet men vi avvaktar resultatet av säkerhetsprövningen.

Vi har också beslutat i kommundirektörens ledningsgrupp att arbetet med kontinuitetsplanering och informationsklassificering i alla verksamheter ska återrapporteras till enheten för säkerhet och beredskap under året.

Enheten jobbar just nu med att dra igång arbetet med trygghetspunkter och kommunens krigsorganisation.

4 Driftredovisning

		Budget 2024	Prel utfall jan-feb	Prognos för året	Avvikelse budget/ prognos	Bokslut 2023
101	Kommunfullmäktige	-2 510	-362	-2 510	0	-2 546
102	Valnämnd	-150	-23	-142	8	-77
103	Kommunstyrelse	-4 800	-752	-4 775	25	-4 622
110	Stöd politiska partier	-1 265	0	-1 242	23	-1 230
120	Revision	-1 500	-215	-1 500	0	-1 384
132	Allmänna val	-1 118	0	-1 118	0	-2
134	Vigselavg, lotteritillstånd	20	1	20	0	20
135	Medlemsavgifter	-1 793	-108	-1 793	0	-1 691
136	Vänortsverksamhet	-50	0	-40	10	0
137	Överförmyndare	-2 284	-146	-2 276	8	0
138	Nämndadministration	-1 980	-289	-2 057	-77	-1 830
220	Näringslivsfrämjande åtgärder	-2 334	-297	-1 843	491	-1 256
263	Miljö, hälsa, hållbar utveckling	-869	-117	-1 119	-250	-358
270	Räddningstjänst	-24 200	-4 017	-24 350	-150	-23 100
275	Säkerhet	-2 970	-513	-2 626	344	-1 574
300	Allmän fritidsverksamhet	-1 086	-126	-1 086	0	-965
302	Bidrag fritid	-2 640	0	-2 640	0	-2 975
310	Stöd till studieorganisationer	-360	0	-360	0	-361
315	Allmän kulturverksamhet	-2 619	-287	-2 679	-60	-2 624
920	Kommundirektör	-4 360	-634	-4 360	0	-4 151
921	Ekonomiavdelningen	-8 067	-1 178	-8 067	0	-8 275
922	HR och löneadministration	-15 856	-2 004	-15 626	230	-11 385
923	Upphandling	-7 388	-1 034	-6 953	435	-6 031
924	Digitalisering och IT	-19 346	-2 989	-19 346	0	-18 883
925	Kommunens försäkringar	-1 650	-731	-1 650	0	-1 459
926	Internservice	-2 548	-471	-2 530	18	-2 434
927	Kansliavdelningen	-6 152	-942	-6 171	-19	-5 112
928	Kommunikation	-4 798	-643	-5 229	-431	-3 735
929	Kontaktcenter	-3 336	-488	-3 308	28	-2 980
	Summa	-128 009	-18 365	-127 376	633	-111 022

5 Kommentarer till driftredovisning

Kommunstyrelsens övergripande verksamhet och kommunledningsförvaltningen prognostiserar ett överskott till slutet på året med omkring 600 000 kronor om inga väsentliga oförutsedda händelser inträffar.

Restriktionerna kring anställningar och inköp bidrar till att kostnaderna hålls nere.

Prognostiserade väsentliga avvikelser per verksamhet

Näringslivsfrämjande åtgärder, överskott 490 000 kronor

Näringslivsfrämjande åtgärder övergick från samhällsbyggnadsförvaltningen vid årsskiftet och ingår i avdelningen för tillväxt och kommunikation. En tjänst är vakant i avvaktan på översyn av organisationen under våren och vakansen finansierar övertalighet inom kommunikationsverksamheten.

Miljö, hälsa och hållbar utveckling, underskott 250 000 kronor

Omställning av verksamheten görs vilket ökar kostnaderna.

Räddningstjänsten, underskott 150 000 kronor

Räddningstjänsten har signalerat behov av tillskott för att klara ökade pensionskostnader. Det finansieras genom överskott inom säkerhet och beredskap.

Säkerhet och beredskap, överskott 344 000 kronor

Kommunen får ökat bidrag från Myndigheten för säkerhet och beredskap. En tjänst rekryteras och tillsätts under året vilket medför ett överskott. Detta kan finansiera tillskottet till räddningstjänsten.

HR och löneadministration, överskott 230 000 kronor

Planerad förstärkning av löneadministratör under del av år behöver inte genomföras då lönechef har tillträtt.

Upphandling, överskott 435 000 kronor

Vakans uppstår för upphandlingschef under rekryteringsperioden.

Kommunikation, underskott 430 000 kronor

Verksamheten ingår i avdelningen Tillväxt- och kommunikation. En övertalighet av kommunikatörer finns inom avdelningen vilket finansieras genom vakant tjänst för tillväxtstrateg. Den extra kommunikatören innebär att avdelningen kan lösa alla uppdrag som uppstår och kommer uppstå under 2024 kopplat till den egna omorganisationen med olika förändringar, omvärldsläget avseende säkerhetsläget samt ökad otrygghet i samhället. En översyn avseende organisationen kommer att ske under våren i syfte att utvärdera och eventuellt förändra för att möta de behov som finns avseende tillväxt och kommunikation.

5.1 Åtgärder för ekonomi i balans

Kommunstyrelsens övergripande verksamheter och kommunledningsförvaltningen har sammantaget en ekonomi i balans med budget.

Åtgärder kan behöva vidtas för att kompensera för underskott inom kommunstyrelsens samhällbyggnadsförvaltning.

6 Personal

Kansli

Inga omedelbara behov av rekrytering utöver ett vikariat på internservice till följd av planerad frånvaro. En organisationsöversyn ska genomföras där kansliet är en av de ingående verksamheterna som analyseras. Arbetet är i ett inledande skede där uppdrag och förutsättningar analyseras.

Kansliet har tagit fram en utbildningsplan för det egna ansvarsområdet och planerar som ett led i det att genomföra insatser för att utveckla kompetensen på kommunledningsförvaltningen och kommunen i stort. Särskilda utbildningsbehov bedöms finnas när det gäller kunskap om offentlighetsprincipen och kunskap kring det generella regelverk som styr arbete på myndigheter.

Sjukfrånvaron på kansliet är fortfarande hög. Frågan är föremål för ett nära arbete i varje enskilt fall och bedöms inte vara kopplad till nuvarande arbetsmiljö men det är angeläget att följa upp frågan för att säkerställa att en lägre sjukfrånvaro normaliseras över tid.

Kanslichefen slutar sin anställning i mitten av april och en ny Tf. kanslichef är utsedd.

Ekonomi

Ekonomiavdelningen har ingen nämnvärd sjukfrånvaro. Avdelningen arbetar förebyggande utifrån social och organisatorisk arbetsmiljö.

Upphandling

Sjukfrånvaro har varit låg.

Den psykosociala arbetsmiljön inom enheten har utvecklingsbehov. Framst avser det rutiner, struktur och samverkan med övriga förvaltningar. Detta kommer åtgärdas genom utbildningsinsatser och nya rutiner som exempelvis "öppet hus där förvaltningarna bjuds in för kommunikation och återkoppling.

Enheten behöver som grupp utveckla sitt interna samarbete och fördelning av arbetsuppgifter så att arbetsfördelningen är jämn och att det finns ett backupsystem där kollegor går in och täcker för varandra vid sjukfrånvaro. Arbetsgruppen behöver stabilitet och tydliga riktningar och stöd för att utvecklas i rätt riktning.

En enskild mycket viktig framgångsfaktor är rekryteringen av en ny upphandlingschef som måste ske med hög grad av inkludering och bra intern kommunikation.

Tillväxt och kommunikation

Kompetensen inom enheten är god och uppfyller de formella behoven och förmågorna för att kunna lösa uppdragen som tilldelats. När den nya tillväxt och kommunikationschefen påbörjar tjänsten i april så kommer enheten att få ytterligare högre kompetens tillsammans med gedigen erfarenhet.

Skulle behovet uppstå att rekrytera medarbetare så anser vi att det finns den kompetensen på arbetsmarknaden inom samtliga verksamhetsområden för enheten.

Sjukskrivningstalen är låga under 2024 och arbetet med att vidta åtgärder utifrån slutsatserna av medarbetarundersökningen fortsätter så att vi kan bibehålla en frisk och välmående personalgrupp.

Behovet av kompetensutveckling inom enheten bedöms under året att vara lågt.

Behovet är att använda medarbetarnas kompetenser samt kunskaper och sprida dem inom organisationen i syfte att förbättra kommunikations kvalitén ytterligare. Genom att utbilda

förvaltningarna i grunder kommunikationstjänst kommer kommunikationsdelen att få en bättre arbetsmiljö genom att grundarbetet håller högre kvalitet som sedan förädlas av kommunikationsenheten.

Internt samarbete inom enheten kring hur vi nyttjar våra kompetenser behöver fortsätta att utvecklas under året för att skapa en bättre synergieffekt som skapar bättre resultat intern och externt.

Digitalisering och IT

Enheten rekryterar aktivt på grund av två medarbetare som övergår till annan arbetsgivare och en vakant drifttjänst som nu är utannonserad.

Vår målsättning är att stärka enheten med fokus på stabil drift, IT-säkerhet och innovativ effektivisering, mot bakgrund av ett tydligt behov av kravanalys, projektledning och nyskapande utveckling.

Omvärldsanalysen understryker vikten av att förbättra vår kompetens inom IT-säkerhet och skydd mot cyberhot, vilket är avgörande för vårt arbete med systemdrift och utveckling.

Det finns även ett behov av expertis inom IT-arkitektur, automation och AI, särskilt eftersom vi saknar en verksamhetsarkitektur. För 2025 planeras det för att anställa en IT-arkitekt. För att framgångsrikt driva vår verksamhetsutveckling framåt, och därigenom öka kvaliteten och kapaciteten i våra tjänsteleveranser, krävs 1-2 specialister inom robotplattformar, e-tjänster, automation och AI.

För närvarande sker en viss suboptimering av IT, support och digitaliseringskompetens utanför enheten IT och Digitaliseringsenheten, inom andra förvaltningar, vilket forskning visar leder till sämre villkor för innovation, samt högre kostnader för samordning och styrning. Denna slutsats är omhändertagen i den översyn som nu sker inom kommunledningsförvaltningen, vård och omsorg samt socialförvaltningen och som kommer leda till en mer anpassad och utvecklad organisation utifrån framtidens behov.

Kommunledningsförvaltningen
Kansliavdelningen
Jessica Thorsell, Kommunsekreterare

jessica.thorsell@habo.se

Ekonomisk återrapportering

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Muntlig information från ekonomichef.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Ärendet har inga ekonomiska konsekvenser.

Uppföljning

Ärendet behöver ingen uppföljning.

Beslutsunderlag

- Muntligt.
-

Kommunledningsförvaltningen
Ekonomiavdelningen
Pirjo Dahlgren-Jespersson, ekonomichef

pirjo.dahlgren-jespersson@habo.se

Granskning av vård-och omsorgsnämndens och barn-och utbildningsnämndens budgetförutsättningar.

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner bilagt yttrande över revisionsrapportens slutsatser och rekommendationer.

Sammanfattning

Kommunrevisionen har granskat vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens budgetförutsättningar för att utröna om nämnderna har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning.

Kommunledningsförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner bilagt yttrande över granskningen.

Ärendet

Kommunrevisionen har granskat vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens budgetförutsättningar för att utröna om nämnderna har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning. Vägledande för rapporten har följande frågeställningar varit:

- Finns tillfredsställande styrdokument?
- Är ansvaret för budget och uppföljning tydligt?
- Är budget- och uppföljningsprocesserna ändamålsenliga?
- Finns tillförlitliga och uppdaterade underlag för budgetarbetet?
- Upprättas ändamålsenliga prognoser? Är prognossäkerheten rimlig?
- Analyseras och hanteras avvikelser i förhållande till budget och prognos? Utövar kommunstyrelsen tillräcklig uppsikt?

Revisionens samlade bedömning är att vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden inte har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning.

Revisionen rekommenderar kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden och vård- och omsorgsnämnden att säkerställa att tillräckliga systemstöd finns och att tillräcklig introduktion och utbildning tillhandahålls

för att budgetansvariga chefer själva ska kunna följa upp och analysera sin ekonomi. Vidare rekommenderas kommunstyrelsen särskilt att:

- Säkerställa att granskade nämnder vidtar tillräckliga åtgärder för att uppnå en budget i balans. Inom ramen för detta rekommenderas styrelsen att fortlöpande följa upp och utvärdera om de åtgärder som nämnderna planerar och beslutat är tillräckliga.
- Säkerställa att nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv antas.
- Se över behovet att i styrande dokument tydliggöra regelverk och ramverk för nämndernas arbete med prognoser.

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen att godkänna bifogat yttrande över granskningen.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Granskningen har inga direkta ekonomiska konsekvenser utan sker inom beslutad ram. Granskningens tema är dock naturligtvis synnerligen viktigt för att kunna säkerställa en ekonomi i balans i linje med lagkrav och kommunfullmäktiges finansiella mål.

Barnperspektivet

Beslutet om att yttra sig över granskningen berör inte barn.

Näringslivsperspektivet

Beslutet påverkar inte näringslivet.

Uppföljning

Beslutet följs upp genom den systematik för att följa upp revisionsgranskningar som har etablerats för kommunstyrelsen. Vid det avslutande mötet inför sommaren ska en genomgång ske av nuläget för revisionens granskningar.

Beslutsunderlag

- Missiv - Granskning av vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens budgetförutsättningar.
- Granskningsrapport - Granskning av vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens budgetförutsättningar.
- Yttrande över granskning av vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens budgetförutsättningar.

Beslut skickas till

Kommunrevisionen

Kommunfullmäktige (för kännedom)

Vård- och omsorgsnämnden (för kännedom)

Barn- och utbildningsnämnden (för kännedom)

Kommundirektören

Ekonomichef

Kanslichef

Kommunstyrelsens förvaltning
Kansliavdelningen
Robert Jägare, Kanslichef

robert.jagare@habo.se

Yttrande över granskning av vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens budgetförutsättningar för tillfredsställande ekonomistyrning

Bakgrund

Kommunrevisionen har granskat vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens budgetförutsättningar.

Rekommendationerna rör för kommunstyrelsens del:

- Säkerställa att tillräckliga systemstöd finns och att tillräcklig introduktion och utbildning tillhandahålls för att budgetansvariga chefer själva ska kunna följa upp och analysera sin ekonomi.
- Säkerställa att granskade nämnder vidtar tillräckliga åtgärder för att uppnå en budget i balans. Inom ramen för detta rekommenderas styrelsen att fortlöpande följa upp och utvärdera om de åtgärder som nämnderna planerar och beslutat är tillräckliga.
- Säkerställa att nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv antas.
- Se över behovet att i styrande dokument tydliggöra regelverk och ramverk för nämndernas arbete med prognoser.

Yttrande

Nedan kommenteras respektive rekommendation.

Säkerställa att tillräckliga systemstöd finns och att tillräcklig introduktion och utbildning tillhandahålls för att budgetansvariga chefer själva ska kunna följa upp och analysera sin ekonomi.

Vad gäller systemstöd i kommunen har Håbo kommun gamla system inom lön och ekonomi. Det pågår en översyn av lönesystemet med att titta på möjligheter att utveckla det befintliga systemet alternativt ta fram ett upphandlingsdokument för ett nytt system tillsammans med Salems och Trosa kommun i den gemensamma lönenämndens regi.

Ekonomisystemet gäller till och med december 2026. Det fungerar och mindre utvecklingsarbete har skett kontinuerligt, bland annat inom kundreskontran och betalningsfiler. Ekonomiavdelningen arbetar löpande med introduktion och utbildning i systemen och avser att fortsätta med det.

Budgetansvariga arbetar främst i systemet Budget och prognos. Det är i det systemet som budgetansvariga lägger in sin budget och sin prognos. Förutom detta finns det ett uppföljningsverktyg för ekonomi i Qlik View som har uppgraderats för att underlätta för chefer för att ta fram ekonomidata. Där påbörjas utbildningar våren 2024. Utbildning i Budget och prognos tillhandahåller ekonomiavdelningen under hela året vid ett antal tillfällen. Utöver detta har kommunen ett planeringsverktyg, Stratsys, där alla ärenden läggs upp och där uppföljningar görs. Det systemet är förlängt till och med 2025.

Det är långsiktiga planeringar som gäller för de system kommunen har. Det är förknippat med höga kostnader och en samordning av systemen behöver göras.

Säkerställa att granskade nämnder vidtar tillräckliga åtgärder för att uppnå en budget i balans. Inom ramen för detta rekommenderas styrelsen att fortlöpande följa upp och utvärdera om de åtgärder som nämnderna planerar och beslutat är tillräckliga.

Kommunstyrelsen har under 2022 och 2023 aktivt arbetat med uppföljning av nämndernas ekonomi eftersom ekonomiska underskott har uppstått inom flera nämnders verksamhet. Från och med 2024 tas månadsuppföljningar fram till varje kommunstyrelsesammanträde som inkluderar nämndernas månadsrapporter samt en uppföljning på åtgärder som beslutats. Kommunstyrelsen har vid flera tillfällen bjudit in nämndordföranden och förvaltningschefer för att föredra hur den ekonomiska utvecklingen är och vilka åtgärder som genomförs för ekonomi i balans. Kommunstyrelsen bedömer att det är av största vikt att detta arbete fortsätter när nu nämnderna har antagit treåriga handlingsplaner för budget i balans inom ramen för sina verksamhetsplaner för år 2024.

Säkerställa att nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv antas.

Håbo kommun påbörjade arbetet med ekonomistyrprinciper i höstas och de nya ekonomistyrprinciperna inkluderar riktlinjer för god ekonomisk hushållning, resursfördelningsmodell samt resultatreservens hantering. Resursfördelningsmodellen har tydliggjorts i ekonomistyrprinciperna samt att budgetprocessens alla steg har beskrivits. Kommunfullmäktige antog den 26 februari 2024, § 25, nya riktlinjer för ekonomistyrning i Håbo som inkluderar god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv. Styrdokumentet beskriver övergripande inriktning för arbetet med att ha en ekonomi i balans och under vilka förutsättningar resultatutjämningsreserven kan komma att användas. Kommunstyrelsen anser att riktlinjerna har en viktig roll i att klargöra kommunens ekonomistyrprinciper och hoppas att dessa ska bidra till att skapa en positiv ekonomisk utveckling.

Se över behovet att i styrande dokument tydliggöra regelverk och ramverk för nämndernas arbete med prognoser.

Kommunens nya riktlinjer för ekonomistyrning innehåller formuleringar som beskriver nämndernas arbete med prognoser. Av riktlinjerna framgår bland annat att "Nämnden ska hålla sig informerad om den ekonomiska utvecklingen med uppföljning och prognoser över budget- och verksamhetsutfall".

Av riktlinjerna framgår också att nämnder och styrelser delårsuppföljning per mars för driftbudget med volymmått, investeringsbudget och exploateringsbudget till kommunfullmäktige och att nämnder och styrelsen i delårsrapporten per augusti ska presentera prognos för både ekonomi (driftbudget, investeringsbudget, exploateringsbudget) och verksamhet (grunduppdrag,

utvecklingsmål och personal). För respektive rapportering svarar kommunstyrelsen för anvisningar för insatserna och biträda med sakkunskap kring prognoserna.

Den tidigare nämnda månadsrapporteringen innebär också en förstärkt rapportering relativt tidigare situation där såväl nämnder som kommunstyrelse ska få en löpande inblick i verksamhetens ekonomiska och verksamhetsmässiga utveckling under året. Kommunstyrelsen bedömer att den nya, tätare rapporteringen också kan innebära att nämnderna får förutsättningar att snabbare reagera på oväntad utveckling som påverkar verksamheten.

Revisionen har gjort en samlad bedömning om granskningen att vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden inte har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning inom sin verksamhet. Sammanfattningsvis instämmer kommunstyrelsen i de åtgärder som revisionen har tagit fram vad gäller vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden.

Granskning vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens budgetförutsättningar för tillfredsställande ekonomistyrning

Av oss förtroendevalda revisorer har KPMG fått i uppdrag att övergripande granska om vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Den samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden inte har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning.

Det bedöms att:

- det endast delvis finns tillfredsställande styrdokument.
- ansvaret för budget och uppföljning i allt väsentligt är tydligt.
- budget- och uppföljningsprocesserna endast delvis är ändamålsenliga.
- det endast delvis finns tillförlitliga och uppdaterade underlag för budgetarbetet.
- endast delvis har upprättats ändamålsenliga prognoser samt att prognossäkerheten är rimlig.
- avvikelser i förhållande till budget och prognos endast delvis har analyserats och hanterats.
- kommunstyrelsen i allt väsentligt utövar tillräcklig uppsikt.

Det ses positivt på att ett arbete har genomförts under 2023 för att ta fram nya ekonomistyrningsprinciper, i vilka kommunens resursfördelningsmodell specificeras. Däremot noteras att uppräknigen av vård- och omsorgsnämndens respektive barn- och utbildningsnämndens budget för 2024 innebär fortsatt risk att nämndernas budgetförutsättningar inte är tillräckliga för att uppnå ett resultat i enlighet med budget. Båda nämnderna har idag och prognostiserar framåt betydande underskott under 2023. Metoden att vid ramfördelning till nämnder utgå från föregående års ram bedöms i ljuset av detta medföra en risk att respektive nämnds budget inte är anpassad till nämndens faktiska kostnader.

Av granskningen framgår att ett aktivt arbete pågår för att åstadkomma budget i balans och att flera beslut som syftar till detta har fattats av såväl vård- och omsorgsnämnden, barn- och utbildningsnämnden som kommunstyrelsen. Bland annat har båda nämndernas budgetförutsättningar för 2024 förstärkts genom särskilda beslut och nämnderna har uppdragits att ta fram handlingsplaner för budget i balans som sträcker sig över tre år, vilket det ses positivt på.

Betydande delar av de åtgärder som nämnderna planerar att genomföra återstår dock fortsatt att besluta om och genomföra. Mot bakgrund av detta finns en risk att både vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden kommer att ha underskott mot budget 2023 och att denna risk kvarstår inför 2024.

Utifrån bedömning och slutsats rekommenderas kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden och vård- och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att tillräckliga systemstöd finns och att tillräcklig introduktion och utbildning tillhandahålls för att budgetansvariga chefer själva ska kunna följa upp och analysera sin ekonomi.

Utifrån bedömning och slutsats rekommenderas kommunstyrelsen att:

- Säkerställa att granskade nämnder vidtar tillräckliga åtgärder för att uppnå en budget i balans. Inom ramen för detta rekommenderas styrelsen att fortlöpande följa upp och utvärdera om de åtgärder som nämnderna planerar och beslutat är tillräckliga.
- Säkerställa att nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv antas.
- Se över behovet att i styrande dokument tydliggöra regelverk och ramverk för nämndernas arbete med prognoser.

Utifrån bedömning och slutsats rekommenderas vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden att:

- Säkerställa att tillräckliga åtgärder vidtas för att uppnå en budget i balans. Inom ramen för detta rekommenderas respektive nämnd att fortlöpande följa upp och utvärdera om de åtgärder som är beslutade är tillräckliga.

Utifrån bedömning och slutsats rekommenderas barn- och utbildningsnämnden att:

- Säkerställa att planerade och pågående åtgärder för budget i balans förankras med berörda intressenter inom och utom kommunorganisationen

Vi förtroendevalda revisorer vill ha kommunstyrelsens, vård-och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens synpunkter till slutsats och rekommendationer senast den 15 april 2024. Yttrandet ska skickas till Bertil Kinnunen, ordförande bertilkinnunen64@gmail.com och Micaela Hedin micaela.hedin@kpmg.se.

Bålsta 14 december

På uppdrag från Håbo kommuns revisorer

Bertil Kinnunen

Ordförande

Bilaga: Rapport KPMG Granskning vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens budgetförutsättningar för tillfredsställande ekonomistyrning

Revisorerna godkände missivet digitalt på sitt sammanträde 14/12 2023.

Granskning av vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens budgetförutsättningar

Rapport

Håbo kommun

KPMG AB

2023-12-14

Antal sidor 30

Håbo kommun

Granskning av vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens

2023-12-14

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Avgränsning	5
2.4	Metod	5
3	Organisation	6
3.1	Omorganisation år 2023	6
3.2	Kommunens ekonomifunktion	6
4	Resultat av granskningen	6
4.1	Styrdokument	6
4.2	Ansvar budget och uppföljning	9
4.3	Budget- och uppföljningsprocessen	11
4.4	Underlag till budgetarbetet	13
4.5	Prognosprocessen och prognossäkerhet	16
4.6	Avvikelse	20
4.7	Kommunstyrelsens uppsikt	23
5	Samlad bedömning och rekommendationer	25
A	Bilagor	27
5.1	Årshjul budgetprocessen	27

1 Sammanfattning

KPMG har av Håbo kommuns revisorer fått i uppdrag att övergripande granska om vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden inte har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning.

Vi bedömer att:

- det endast delvis finns tillfredsställande styrdokument.
- ansvaret för budget och uppföljning i allt väsentligt är tydligt.
- budget- och uppföljningsprocesserna endast delvis är ändamålsenliga.
- det endast delvis finns tillförlitliga och uppdaterade underlag för budgetarbetet.
- endast delvis har upprättats ändamålsenliga prognoser samt att prognossäkerheten är rimlig.
- avvikelser i förhållande till budget och prognos endast delvis har analyserats och hanterats.
- kommunstyrelsen i allt väsentligt utövar tillräcklig uppsikt.

Kommunen har fastställt ett övergripande regelverk för såväl budget- som uppföljningsprocesserna. Inom ramen för det regelverket anges ansvar, tidplan och rollfördelning både på politisk nivå och för nyckelfunktioner inom tjänstemannaorganisationen. Däremot framgår av granskningen att tillgängliga systemstöd inte fullt ut är tillräckliga samt att introduktion och utbildning i dessa systemstöd inte är tillräcklig för att möjliggöra att budgetansvariga chefer fullt ut fullgöra sitt budget- och uppföljningsansvar.

Vidare konstaterar vi att nämnderna formellt uttalar sig om dess möjligheter att klara angiven budgetram först under september månad, varvid arbetet med åtgärder för budget i balans inleds först i samband med respektive nämnds detaljbudgetarbete. Det bedömer vi medför en risk att åtgärder inte kan vidtas eller uppnå full effekt i tid för att ge förutsättningar för budget i balans det kommande budgetåret.

Vi ser positivt på att ett arbete har genomförts under 2023 för att ta fram nya ekonomistyrningsprinciper, i vilka kommunens resursfördelningsmodell specificeras. Däremot noterar vi att uppräkningsen av vård- och omsorgsnämndens respektive barn- och utbildningsnämndens budget för 2024 innebär fortsatt risk att nämndernas budgetförutsättningar inte är tillräckliga för att uppnå ett resultat i enlighet med budget. Båda nämnderna har idag och prognostiserar framåt betydande underskott under 2023.

Metoden att vid ramfördelning till nämnder utgå från föregående års ram bedöms i ljuset av detta medföra en risk att respektive nämnds budget inte är anpassad till nämndens faktiska kostnader.

Av granskningen framgår slutligen att ett aktivt arbete pågår för att åstadkomma budget i balans och att flera beslut som syftar till detta har fattats av såväl vård- och omsorgsnämnden, barn- och utbildningsnämnden som kommunstyrelsen. Bland annat har båda nämndernas budgetförutsättningar för 2024 förstärkts genom särskilda beslut och nämnderna har uppdragits att ta fram handlingsplaner för budget i balans som sträcker sig över tre år, vilket vi ser positivt på. Betydande delar av de åtgärder som nämnderna planerar att genomföra återstår dock fortsatt att besluta om och genomföra. Mot bakgrund av detta ser vi att det finns en risk att både vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden kommer att ha underskott mot budget 2023 och att denna risk kvarstår inför 2024.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi **kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden** och **vård- och omsorgsnämnden** att:

- Säkerställa att tillräckliga systemstöd finns och att tillräcklig introduktion och utbildning tillhandahålls för att budgetansvariga chefer själva ska kunna följa upp och analysera sin ekonomi.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi **kommunstyrelsen** att:

- Säkerställa att granskade nämnder vidtar tillräckliga åtgärder för att uppnå en budget i balans. Inom ramen för detta rekommenderas styrelsen att fortlöpande följa upp och utvärdera om de åtgärder som nämnderna planerar och beslutat är tillräckliga.
- Säkerställa att nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv antas.
- Se över behovet att i styrande dokument tydliggöra regelverk och ramverk för nämndernas arbete med prognoser.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi **vård- och omsorgsnämnden** och **barn- och utbildningsnämnden** att:

- Säkerställa att tillräckliga åtgärder vidtas för att uppnå en budget i balans. Inom ramen för detta rekommenderas respektive nämnd att fortlöpande följa upp och utvärdera om de åtgärder som är beslutade är tillräckliga.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi **barn- och utbildningsnämnden** att:

- Säkerställa att planerade och pågående åtgärder för budget i balans förankras med berörda intressenter inom och utom kommunorganisationen.

2 Bakgrund

KPMG har av Håbo kommuns revisorer fått i uppdrag att övergripande granska om barn- och utbildningsnämnden och vård- och omsorgsnämnden har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Budget- och prognosarbetet är ett viktigt verktyg för styrning och uppföljning av den bedrivna verksamheten. Kommunens och i förlängningen nämndernas **budget** anger förutsättningarna för det aktuella budgetåret och planeringsramarna för de följande två åren. Budgeten ska vara en hjälp för att effektivt nå ekonomiska mål, därtill att säkerställa en **budget i balans**.

En långsiktigt hållbar ekonomi bygger på tydliga roller och ansvar, en god organisation samt aktuella och relevanta beslutade styrdokument. Detta kräver i sin tur en god ekonomistyrning, med en tydlig budgetprocess, löpande uppföljning och träffsäkra prognoser. Därtill att dessa prognoser bygger på relevant och tillförlitligt underlag.

I samband med årsredovisningen för 2022 redovisade barn- och utbildningsnämnden en negativ avvikelse mot årsbudget på 25,7 mnkr. För vård- och omsorgsnämnden redovisades en negativ avvikelse mot årsbudget på 19,6 mnkr i samband med årsredovisning 2022.

Med anledning av ovanstående drar kommunens revisorer slutsatsen i sin riskanalys, att rutiner och processer för budgetförutsättningar och ekonomistyrning gällande vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden behöver granskas.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen syftar till att övergripande bedöma om barn- och utbildningsnämnden och vård- och omsorgsnämnden har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Finns tillfredsställande styrdokument?
- Är ansvaret för budget och uppföljning tydligt?
- Är budget- och uppföljningsprocesserna ändamålsenliga?
- Finns tillförlitliga och uppdaterade underlag för budgetarbetet?
- Upprättas ändamålsenliga prognoser? Är prognossäkerheten rimlig?
- Analyseras och hanteras avvikelser i förhållande till budget och prognos?
- Utövar kommunstyrelsen tillräcklig uppsikt?

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen 6 kap § 6

— Tillämpbara interna regelverk, policys och beslut

2.3 Avgränsning

Granskningen avser att övergripande granska och vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens styrning och uppföljning av ekonomin samt kommunstyrelsen uppsikt över nämnderna.

2.4 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier, protokollgenomgång och intervjuer med förtroendevalda och tjänstemän.

Protokollgenomgång har genomförts för vård- och omsorgsnämndens, barn- och utbildningsnämndens och kommunstyrelsens protokoll omfattande perioden oktober 2022 – oktober 2023.

Dokumentstudier har genomförts av styrande och stödjande dokument avseende kommunens budget och uppföljningsprocess.

Intervjuer har genomförts med:

- Ordförande, vård- och omsorgsnämnden
- Ordförande, barn- och utbildningsnämnden
- Ekonomichef
- Avdelningschef, vård- och omsorgsnämnden
- Enhetschef, vård- och omsorgsnämnden
- Controller, vård- och omsorgsnämnden
- Förvaltningschef, barn- och utbildningsnämnden
- Ekonom, barn- och utbildningsnämnden
- Controller, barn- och utbildningsnämnden

Samtliga intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten. I samband med faktakontroll har även kommundirektören givits möjlighet att inkomma med synpunkter på rapporten.

3 Organisation

3.1 Omorganisation år 2023

Av kommunens "Budget 2023, plan 2024–2025" framgår att från och med 2023 överförs ansvaret för socialpsykiatri och insatser beviljade enligt LSS, från vård- och omsorgsnämnden till socialnämnden. Totalt 144,8 mkr i driftbudget och investeringsbudget förs i och med det över från vård- och omsorgsnämnden till socialnämnden.

3.2 Kommunens ekonomifunktion

Kommunstyrelseförvaltningen arbetar på uppdrag av kommunstyrelsen. Kommunstyrelseförvaltningens syfte är att ge stöd och service till nämndernas förvaltningar, allmänheten och andra myndigheter. En del av förvaltningen är enheten ekonomi och upphandling, som ger stöd till kommunens verksamheter i ekonomi- och upphandlingsfrågor. Varje förvaltning i kommunen har en eller fler tilldelade controller för stöd i ekonomifrågor. Utöver detta har barn- och utbildningsnämnden även en egen ekonom som är anställd vid förvaltningen.

4 Resultat av granskningen

4.1 Styrdokument

Ansvar enligt reglementen

Av reglemente för Håbo kommuns nämnder, fastställt av kommunfullmäktige 2022-12-12 § 210, framgår att respektive nämnd ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål, riktlinjer, policys eller andra styrande dokument som fullmäktige bestämt. Respektive nämnd ska vid behov, till fullmäktige och kommunstyrelsen, rapportera hur nämndens verksamheter och ekonomi utvecklas. Inom sitt ansvarsområde ansvarar nämnden för:

- Att fullmäktiges beslut verkställs
- Långsiktig planering och strategisk utveckling av verksamheterna
- Att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt
- Att den intern kontrollen är tillräcklig
- Att budgeten från kommunfullmäktige inte överskrids
- Informationsverksamhet inom verksamhetsområdet

Av reglemente för barn- och utvecklingsnämnden, fastställt av kommunfullmäktige 2020-12-07 § 127, framgår att nämnden ansvarar för kommunens utbildningsverksamhet¹.

Av reglemente för vård- och utbildningsnämnden, fastställt av kommunfullmäktige 2022-12-12 § 210, framgår att nämnden bland annat ansvarar för omsorg om äldre enligt socialtjänstlagen (SoL), omsorg om funktionsnedsatta enligt SoL², särskilda boendeformer för äldre, hemtjänst, ledsagning och dagverksamhet för äldre.

4.1.1 Övergripande styrdokument god ekonomisk hushållning och ekonomistyrning

Kommunfullmäktige har 2019-02-25 § 8 antagit "Riktlinjer för God ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv". Riktlinjerna gäller enligt beslut för de kommande 4 åren och är således inte längre giltiga per granskningstillfället (hösten 2023). I intervju beskrivs att arbetet med att uppdatera riktlinjerna är pågående, men att de formellt utdaterade riktlinjerna fortsatt i praktiken är styrande tills dess beslut om uppdaterade riktlinjer fattas.

Av de befintliga riktlinjerna framgår att "God ekonomisk hushållning för Håbo kommun" bland annat innebär att kommunens och nämndernas resultat skall innebära att ekonomin är i balans³. Vidare framgår bland annat att god ekonomisk hushållning innebär att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler, etablerade normer, budget och enligt ekonomistyrningsprinciper som beslutas av kommunfullmäktige i samband med det årliga budgetbeslutet eller i annat styrdokument.

Kommunfullmäktige har i "Budget 2023 plan 2024–2025" (antagen av kommunfullmäktige 2022-12-05 § 162) fastställt ekonomistyrningsprinciper för 2023 samt instruktioner för kommunens budgetprocess.

Syftet med ekonomistyrningsprinciperna är att klargöra kommunens olika ansvarsinstanser samt det regelverk som styr kommunens ekonomiska verksamhet. Ekonomistyrningsprinciperna anger vilket ansvar olika politiska instanser och tjänstefunktioner har avseende kommunens ekonomiska styrning.

I ekonomistyrningsprinciperna regleras vidare hur olika typer av kostnader⁴ och budgetar⁵ ska hanteras samt när under året uppföljning av nämndernas ekonomi och verksamhet ska ske till kommunstyrelsen och vidare till kommunfullmäktige.

¹ Nämnden ansvarar för kommunens förskolor, fritidshem, annan pedagogisk verksamhet, förskoleklasser, grundskolor, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, den kommunala vuxenutbildningen, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

² Nämnden ansvarar däremot inte för stöd och service till vissa funktionsnedsatta enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

³ Ytterligare uppställda krav för god ekonomisk hushållning är att skatten inte ska höjas respektive att kommunens budget ska innehålla finansiella mål och mål för verksamheten som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

⁴ Till exempel kapitalkostnader, personalkostnader och interhyra.

⁵ Driftram, tilläggsbudget, investeringsbudget och exploateringsbudget.

I avsnitt om budgetprocessen i "Budget 2023, plan 2024–2025" redogörs för de viktigaste stegen i kommunens budgetprocess samt vad de innebär och när i tid de ska vara genomförda. Kommunens resursfördelningsmodell beskrivs övergripande i avsnitt 11.

I intervju beskrivs att det under året pågått ett arbete att ta fram nya riktlinjer för ekonomistyrningen där god ekonomisk hushållning inkl. resultatreserv, resursfördelningsmodell och ekonomistyrningsprinciper ingår. Riktlinjerna är inte antagna vid tiden för granskningen, men planeras enligt intervju att antas under slutet av 2023 och att de ska börja gälla från och med den 1 januari 2024. I de nya riktlinjerna tydliggörs utöver det som framgått av tidigare riktlinjer för god ekonomisk hushållning och ekonomistyrningsprinciper också kommunens övergripande resursfördelningsmodell.

Stöddokument

Som komplement till kommunens övergripande styrdokument upprättar kommunens centrala ekonomifunktion löpande anvisningar och mallar för de olika stegen i kommunens budget- respektive uppföljningsprocess. Dessa anvisningar dokumenteras i kommunens verksamhetssystem *Stratsys* samt kommuniceras till berörda chefer inom kommunorganisationen via mejl från respektive förvaltningsansvarig controller. Anvisningarna läggs även upp på kommunens intranät och vid behovs görs även genomgång på ledningsgruppen.

I intervjuer ges delvis olika bilder av hur tydliga och användbara framtagna anvisningar och mallar är för berörda förvaltningar och nämnders uppföljnings- och rapporteringsarbete. Ett par intervjuade uppger att anvisningar och mallar är lätta att följa och att det tydlig framgår deadlines för respektive delmoment för budget- och uppföljningsprocessen. I andra intervjuer beskrivs att anvisningar och mallar kommuniceras på ett tydligt sätt, men att de inte är tillräckliga för att nämnden ska få den uppföljning den bedömer sig behöva.

Lokala styrdokument

Vi har inom ramen för granskningen inte mottagit några lokala styr- eller stöddokument med specifika rutiner avseende ekonomistyrning för respektive nämnd. Vid intervjuer framgår att nämnderna utgår ifrån de kommunövergripande styr- och stöddokumentet för ekonomistyrning. Nämnderna har däremot i dialog med sin förvaltning arbetat fram och fastställt informella rutiner för ytterligare uppföljningstillfällen utöver de kommungemensamma tillfällena för ekonomiskuppföljning.

4.1.2 Bedömning

Vår bedömning är att det endast delvis finns tillfredsställande styrdokument.

Nämndernas ansvar avseende verksamhet och ekonomi regleras i reglemente. Vi konstaterar att övergripande styrdokument för kommunens ekonomistyrning, inklusive kommunens budget och uppföljningsprocesser är framtagna och årligen fastställs av kommunfullmäktige i kommunens budgetdokument. Kompletterande anvisningar finns i kommunens verksamhetssystem.

Däremot noterar vi att kommunens ”Riktlinjer för God ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv” är utdaterade och därmed har slutat gälla.

Vi ser positivt på att arbete har genomförts under året för att ta fram ett nytt styrdokument avseende kommunens ekonomistyrning som också inkluderar riktlinjer för god ekonomisk hushållning och resursfördelningsmodell.

4.2 Ansvar budget och uppföljning

4.2.1 Övergripande ansvarsfördelning

Som redogjorts för under avsnitt 4.1.1 ovan regleras övergripande ansvarsfördelning för kommunstyrelsen och nämnder i kommunens ekonomistyrningsprinciper. I ekonomistyrningsprinciperna är politiska instansers och ledande tjänstepersoners övergripande ansvar fastställt enligt nedan.

Kommunstyrelsen ansvarar för att leda och samordna kommunens angelägenheter och att ha uppsikt över de övriga nämndernas verksamhet. Vidare ska styrelsens särskilt ha hand om den ekonomiska förvaltningen och inom ramen för det ta ställning till vilka åtgärder som utöver nämndernas åtgärder ska vidtas om resultatutvecklingen avviker från den planerade. Kommunstyrelsen ansvarar även för att till fullmäktige presentera ett förslag på rambudget för kommunen.

Nämnderna ansvarar för att fastställa en budget för sin verksamhet utifrån de givna ekonomiska ramarna. Håbo kommun är en decentraliserad organisation vilket innebär att respektive nämnd har långtgående befogenheter och skyldigheter att vidta åtgärder för att hålla budgeten. Det tydliggörs också i ekonomistyrningsprinciperna att det är principiellt viktigt att problemlösning inte överförs till högre nivå eller att problem överförs till annan nämnd eller kommunstyrelsen.

Vidare regleras ansvar för kommunens budgetansvariga chefer i ekonomistyrningsprinciperna. Specifikt regleras ansvar för kommundirektör, förvaltningschef respektive linjechef. Kommundirektör har ett särskilt ansvar att följa den ekonomiska utvecklingen och regelbundet informera kommunstyrelsen om denna. Förvaltningschef ansvarar för att arbeta fram den budget och verksamhetsplan som beslutas av nämnd, samt att kontinuerligt analysera verksamhetens grunduppdrag och utveckla sitt arbetssätt i syfte att uppnå högre effektivitet.

Kommunens samtliga chefer med budgetansvar har ett ansvar för sina verksamhetskostnader och intäkter, samt ansvar för sin verksamhets grunduppdrag och kontinuerliga utvecklingen. Ansvaret innebär att verksamheten måste anpassa sig efter fastställda ekonomiska ramar och politiska beslut, oavsett eventuella förändringar under året.

Intervjuade uppger att det generellt är tydligt var det ekonomiska ansvaret finns i kommunen. Däremot beskrivs i intervju att det i vissa avseenden inte finns förutsättningar för framför allt budgetansvariga chefer att leva upp till det ekonomiska ansvaret. Intervjuade beskriver att cheferna har svårt att självständigt följa sin ekonomi i ekonomi- och verksamhetssystemet.

Detta beskrivs delvis bero på att tillgängliga systemstöd inte har tillräcklig funktionalitet och inte är tillräckligt användarvänliga, men också att chefer inte får en tillräcklig introduktion och löpande utbildning i ekonomi- och verksamhetssystemen. Intervjuade beskriver att controllers genomför utbildningar och att stöd från kommunens centrala ekonomifunktion kan efterfrågas och då i regel tillhandhålls. Verksamhetens komplexitet ställer dock stora krav på controllers insikt och förståelse för den aktuella verksamheten. Det beskrivs i intervju medföra att det stöd som budgetansvariga chefer får från central ekonomifunktion delvis är avhängig den ansvariga controllers erfarenhet och kunskap om verksamhetsområdet.

4.2.2 Reglering av ansvar för budget

I avsnittet avseende budgetprocessen i kommunens budget regleras kommunstyrelsen och nämndernas respektive ansvar inom ramen för budgetprocessen. Budgetprocessens viktigaste steg beskrivs och det framgår övergripande när olika underlag och moment i budgetprocessen ska vara genomförda samt vilka politiska instanser som ansvarar att besluta om dem.

4.2.3 Reglering av ansvar för uppföljning

Av kommunens ekonomistyrningsprinciper framgår att nämnden är skyldig att hålla sig informerad om den ekonomiska utvecklingen och snabbt vidta åtgärder som leder till att budgeten hålls då avvikelser uppstår eller är prognostiserade. När obalans råder mellan ekonomi och verksamhet är det ekonomi som är överordnat, med hänsyn till lagstiftning eller ambitionsnivåer fastställda av kommunfullmäktige. I relation till detta anges att nämndens ledamöter är skyldig att medverka till att beslut om åtgärder för att budgeten efterlevs. Om de förslag på åtgärder som presenteras av nämndens förvaltning inte anses vara acceptabla ur nämndens synvinkel är nämnden skyldig att fatta alternativa beslut som är genomförbara under året och som leder till att den av fullmäktige fastställda budgeten kan hållas.

Utöver de ordinarie rapporteringstillfällena ska nämnderna skyndsamt rapportera till kommunstyrelsen om väsentliga förändringar inträffar i verksamhet och i resultatutveckling. Av kommunens ekonomistyrningsprinciper framgår dock inte en definition av väsentliga förändringar eller en tydlig tidsram för dessa rapporteringar.

4.2.4 Bedömning

Vår bedömning är att ansvaret för budget och uppföljning i allt väsentligt är tydligt.

Vi konstaterar att övergripande ansvarsfördelning för ekonomi, budget och uppföljning är tydliggjort i styrande dokument. Vi bedömer att ansvar och krav som fastställs i budgetdokumentet i huvudsak är tydliga, men noterar att ingen definition av vad en väsentlig förändring innebär anges.

Vidare konstaterar vi att budgetansvariga chefer inte i samtliga fall bedöms kunna följa sin budget och ekonomi självständigt utifrån brister i systemstöd och att introduktion och utbildning i dessa inte fullt ut är tillräcklig. Tillgängligt stöd från central ekonomifunktion är delvis personbundet.

4.3 Budget- och uppföljningsprocessen

4.3.1 Budgetprocessen

Som framgår av rubrik 4.2.2 ovan regleras kommunens budgetprocess i ett specifikt avsnitt i kommunens "Budget 2023, plan 2024–2025". I avsnitt om budgetprocessen är respektive steg i budgetprocessen tidsatt. Vid sidan av tidplanen beskrivs respektive steg i budgetprocessen med utgångspunkt i framtaget årshjul (Se bilaga **5.1 Årshjul budgetprocessen**).

Budgetprocessen inleds med att kommunstyrelseförvaltningen tar fram och kommunicerar ett underlag för kommunens ekonomiska förutsättningar inför kommande budgetperiod i mars månad året innan budgetåret. Baserat på detta underlag tar respektive förvaltning och kommunens ledningsgrupp under perioden februari till april fram en så kallad verksamhetsanalys. Den och ramförslag är inte föremål för beslut i nämnd eller kommunstyrelsen, men kommuniceras till kommunstyrelseförvaltningen, representanter för nämnderna och övriga deltagande på budgetdagen som hålls i maj månad. Ekonomiska förutsättningar, omvärldsanalys och förvaltningarnas verksamhetsanalyser är underlag för diskussion under budgetdagen.

Kommunstyrelsen beslutar om budgetramar för kommunens nämnder i maj. Dessa kommuniceras sedan till nämnderna, vilka i september månad inkommer med ett yttrande avseende dem. I yttrandet ska nämnden redogöra för eventuella synpunkter på inriktningsramarna utifrån tidigare framtagna verksamhetsanalyser. Yttrandena används som underlag för den fortsatta politiska beredningen och ska redovisas under september månad i samband med budgetkonferensen, som 2023 genomfördes den 20 september.

När yttrande om nämndernas ramar har lämnats in påbörjar respektive nämnd sin process för att ta fram en detaljbudget för kommande budgetår. I samband med detaljbudgetarbetet ska respektive nämnd inarbeta eventuella effektiviseringskrav för kommande år.

Kommunfullmäktige fattar beslut om budget för kommande verksamhetsår och plan för de två därpå följande åren i november. Normalt fattar sedan respektive nämnd beslut om sin verksamhetsplan med budget i december⁶.

Budgetprocessen har inför budget 2024, med plan 2025–2026 förändrats något jämfört med tidigare år. Framför allt genom att fler avstämningstillfällen med den politiska organisationen har lagts in i syfte att möjliggöra mer informationsutbyte och påverkan.

Nämnderna i budgetprocess

Vid intervjuer samt av genomförd protokollgenomgång för nämndernas sammanträden 2023 framgår att både vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden följer stegen i kommunens gemensamma budgetprocess.

⁶ Angående år 2023 fattade kommunfullmäktige 2022-12-05 § 162 beslut om att uppdra till nämnder och styrelse att Budget och verksamhetsplan 2023, plan 2024–2025 skulle antas senast 28 februari 2023. Detta med anledning av nya övergripande mål från fullmäktige.

Intervjuade uppger däremot att strukturen i kommunens budgetprocess innebär att nämndernas arbete med åtgärder för budget i balans förskjuts i tid från våren till hösten året inför budgetår. Det är då de först, i samband med yttrandet om nämndernas inriktningsramar i september, formellt uttalar sig om given ram. Det beskrivs i intervju att detta medför svårigheter för nämnderna med att hinna ta fram och bereda åtgärder för en budget i balans, som har en tillräcklig eller fullständig ekonomisk effekt under det kommande budgetåret. I intervju beskrivs att kommunen inför budget 2024 infört rutinen att nämnderna redan i verksamhetsanalysen ska beskriva åtgärder för budget i balans.

4.3.2 Uppföljningsprocessen

Utvärderingen av kommunfullmäktiges mål, som tillika är mål för god ekonomisk hushållning sker genom utvärdering av nämndernas mål enligt plan för uppföljning som årligen fastställs av kommunstyrelsen. Plan för uppföljning avseende verksamhetsår 2023 fastställdes av kommunfullmäktige i "Budget 2023, plan 2024–2025". Uppföljning ska ske enligt tabell 1 nedan.

Tabell 1 – Ordinarie uppföljning avseende ett verksamhetsår

Uppföljnings-tillfälle	Rapporterande instans	Innehåll	Mottagande instans
Februari	Nämnderna	Uppföljning och prognos för driftbudget och investeringsbudget	Kommunstyrelsen
Mars	Nämnderna och styrelsen	Uppföljning och prognos för driftbudget med volymmått, investeringsbudget och exploateringsbudget	Kommunfullmäktige
Augusti	Nämnderna, styrelsen och bolag	Uppföljning och prognos av ekonomi (driftbudget, investeringsbudget, exploateringsbudget) och verksamhet (grunduppdrag, utvecklingsmål och personal)	Kommunfullmäktige
April (året efter)	Nämnderna, styrelsen och bolag	Uppföljning av ekonomi och verksamhet	Kommunfullmäktige

Central ekonomisk uppföljning görs även per maj och oktober, vilket framgår av de årliga ekonomiuppföljningsanvisningarna som går till förvaltningarna. Rapportering rekommenderas i anvisningarna att också skickas till nämnder och går till kommunstyrelsen muntligt innan nämndbehandling.

Nämndernas uppföljningsprocess

Av genomförd protokollgenomgång samt genomförda intervjuer framgår att vård- och omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden följer ordinarie uppföljningsprocess i enlighet med kommunens centrala instruktioner.

Utöver ordinarie rapporteringstillfällen har respektive nämnd infört ytterligare rapporteringstillfällen för att säkerställa att nämnden är tillräckligt informerad och uppdaterad om verksamhetens ekonomiska status. Anledningen till att de utökade uppföljningstillfällena har fastställts är att det upplevs som att de ordinarie rapporterna tar lång tid att ta fram och att det inte blir aktuellt när nämnden får ta del av rapporterna.

Vård- och omsorgsnämnden får ekonomisk uppföljning vid samtliga sammanträden med information från verksamheterna om volym och personal. Intervjuade beskriver att uppföljningen oftast sker muntligt. Dock efterfrågas ytterligare uppföljning med prognos från vård- och omsorgsnämnden för att nämnden löpande ska ha koll på ekonomin.

Barn- och utbildningsförvaltningen redovisar skriftliga och muntliga månadsrapporter till nämnden innehållande bland annat resultat per verksamhet, personalkostnadsavvikelser samt sjukfrånvaro. Intervjuade uppger att en anledning till de extra rapporteringstillfällena är att de ordinära ekonomiska rapporterna inte bedömts tillhandahålla tillräckligt aktuell information till nämnden.

4.3.3 Bedömning

Vår bedömning är att budget- och uppföljningsprocesserna endast delvis är ändamålsenliga.

Av genomförd granskning framgår att kommunens budgetprocess är fastställd i styrande och stödjande dokument. Däremot noterar vi att nämnderna inte formellt beslutar om framtagna verksamhetsanalys (per april) utan endast om yttrande om inriktningsram (per september). Vi bedömer att detta riskerar medföra att arbetet med åtgärder för att klara budget i balans påbörjas för sent för att åtgärderna ska kunna beredas och nödvändiga beslut fattas i tid för att dessa ska kunna ge full effekt det budgetår som budgeten avser.

Av genomförd granskning framgår att kommunens övergripande uppföljningsprocess är tydliggjord i styrande dokument, till vilka kompletterande anvisningar och mallar är framtagna. Dessa beskrivs dock inte fullt ut anpassade till de två granskade nämndernas behov av uppföljning och nämnderna har utifrån det infört rutin avseende anpassad månatlig uppföljning av ekonomi. Vi ser positivt på att nämnderna har arbetat fram egna kompletterande rutiner för uppföljning utifrån identifierat behov.

4.4 Underlag till budgetarbetet

Som redogjorts för under **avsnitt 4.3.1** ovan tas ett antal underlag fram inom ramen för kommunens budgetprocess. Nedan redogörs övergripande för dessa underlag, deras syfte och mest väsentliga innehåll samt om det är något som inte framgår av underlagen.

4.4.1 Ekonomiska förutsättningar och planeringsförutsättningar

Planeringsförutsättningar är ett kommunövergripande dokument som tas fram av kommunstyrelsens förvaltning. Utgångspunkt för planeringsförutsättningarna är föregående års befolkningsprognos⁷ med eventuella justering för de demografiska förändringarna, SKR:s skatte- och stadsbidragsprognos, löne- och prisförändringar och eventuella effektiviseringskrav.

De så kallade arbetsramarna tas fram utifrån dessa underlag samt baserat på föregående årsbudget. I samband med arbetsramarna anges de löne- och prisförändringar och eventuella effektiviseringskrav som förvaltningarna har att utgå från vid framtagandet av sin verksamhetsanalys.

4.4.2 Verksamhetsanalys

Parallellt med framtagandet av de övergripande planeringsförutsättningarna arbetar förvaltningarna och kommunens ledningsgrupp under februari-april med analysen av verksamheterna inför kommande budgetår och planåren. Viktiga underlag till verksamhetsanalysen är omvärldsanalys, lagförändringar, demografiska förändringar enligt befolkningsprognos samt effekter av politiskt fattade beslut. Detta analysarbete ska resultera i ett antal planer/underlag, av vilka nedan är ett urval som bedöms särskilt relevanta för denna granskning:

- Investeringar på kort och lång sikt
- Driftbudget
- Plan för omprioriteringar och effektiviseringar
- Eventuella konsekvenser för målgruppen, verksamhet, medarbetare, ekonomi, barnperspektivet och näringslivet

Verksamhetsanalyserna används som ett underlag för politiken samt har enligt intervju presenteras på budgetdagen i maj där controllers och verksamhetschefer deltar.

Nämndernas verksamhetsanalyser

Vård- och omsorgsnämndens verksamhetsanalys är upprättad i enlighet med centrala anvisningar. Av analysen framgår information om uppdrag och ansvarsområde, konsekvens av demografiska förändringar, lagar och förordningar, omorganisation och övriga förändringar, volym- och resursmätt, driftbudget, behov utöver ram samt förändringar om ramen minskas. Under rubriken "Behov utöver ram" beskrivs att nämndens uppdrag sannolikt kommer att behöva revideras och ambitionsnivån kommer att behöva sänkas om inte finansieringen kan säkerställas.

Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsanalys är upprättad i enlighet med centrala anvisningar. Av analysen framgår information om uppdrag och ansvarsområde, konsekvens av demografiska förändringar, lagar och förordningar, omorganisation och övriga förändringar, volym- och resursmätt, driftbudget, behov utöver ram samt förändringar om ramen minskas.

⁷ Kommunen beställer sedan år 2017 befolkningsprognos från Statistiska Centralbyrån (SCB) och innehåller prognos fördelad per ålderskategori.

Av analysen framgår även en handlingsplan för budget i balans med både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder. Dock framgår ingen information om en tidsplan för de beskrivna omprioriteringarna och effektiviseringarna eller hur stor ekonomisk effekt dessa beräknas få.

4.4.3 Inriktningsramar och yttrande om inriktningsramar

Som beskrivits i **avsnitt 4.3.1** ovan fastställer kommunstyrelsen inriktningsramar för respektive nämnd i juni månad året innan budgetår. I samband med respektive nämnds yttrande över inriktningsramar sammanställer nämnden en rapport där bland annat förutsättningar som ändrats sedan verksamhetsanalysen och önskade konsekvenser framgår.

Vård- och omsorgsnämnden antog yttrandet avseende inriktningsramarna 2023-09-05 § 61. Yttrandet är upprättat i enlighet med anvisning. Inledningsvis beskrivs flera förutsättningar som har förändrats sedan upprättad verksamhetsanalys. Dessa förändringar är bland annat har planerna för byggnation av särskilt boende fördröjts, detta har bidragit till att kommunen har behövt och kommer behöva köpa boendeplatser i andra kommer, vilket bedöms medföra ökade kostnader.

Av yttrandet framgår vidare att nämnden inte bedömer att den klarar att bedriva verksamheten inom tilldelad ram för 2024. I rapporten beskrivs att budgetramen innehåller inräknade effektiviseringar, men att dessa bedöms bli svåra att uppnå i tillräcklig utsträckning för att uppnå budget i balans.

Barn- och utbildningsnämndens antog yttrandet avseende inriktningsramarna 2023-09-06 §127. Barn- och utbildningsnämnden har inte upprättat ett underlag i enlighet med mallen från den centrala ekonomifunktionen. I stället har ett dokument tagits fram där det framgår att det inte har skett några större förändringar sedan verksamhetsanalysen samt att nämnden bedömer att den klara av att uppnå budget i balans med föreslagna ramar om organisationen och skolstrukturen förändras. I analysen redogörs inte i detalj för vad en förändrad organisation och skolstruktur innebär. I intervju beskrivs däremot att arbete pågår med att ta fram en mer detaljerad plan för en förändrad skolstruktur för grundskolan i Håbo kommun.

4.4.4 Resursfördelning

Som beskrivits under **avsnitt 4.1.1** ovan har ett arbete med att ta fram och fastställa nya ekonomistyrningsprinciper för Håbo kommun pågått under 2023. I de nya ekonomistyrningsprinciperna tydliggörs kommunens resursfördelningsprinciper. I intervju beskrivs att dessa principer redan i praktiken är gällande för budgetarbete inom kommunen, vilket också framgår av kommunens "*Budget 2023, plan 2024–2025*". Den centrala resursfördelningsmodellen består av beräkningsförutsättningar och politiska prioriteringar. Beräkningsförutsättningarna tas fram av tjänstemän och utgår ifrån föregående årsbudget, demografiska förändringar, löneökning, prisökning, kapitalkostnader, engångsåtgärder, internhyra, omorganisation och statliga beslut.

I intervju beskrivs att det finns en risk kopplat till att bygga nämndernas budget på föregående års budget om nämnden inte uppvisar budget i balans, vilket är fallet för de två granskade nämnderna år 2023.

I intervju beskrivs även att det enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper är nämnderna som ansvarar för att bedriva ett arbete för att uppnå budget i balans. Kommunstyrelsen har även i samband med budgetarbetet inför 2024 beslutat att de två granskade nämnderna ska ta fram treåriga handlingsplaner för budget i balans. Det beskrivs visa på att det finns en medvetenhet om den utmanande ekonomiska situation nämnderna befinner sig i, men att det är tydliggjort att nämnderna behöver fortsätta arbeta för budget i balans utifrån befintliga ram- och resursfördelningsförutsättningar.

4.4.5 Bedömning

Vår bedömning är att det endast delvis finns tillförlitliga och uppdaterade underlag för budgetarbetet.

Vi konstaterar att kommunen har en fastställd och standardiserad process för framtagande av underlag för budgetarbetet som följs av berörda nämnder. I processen analyseras förutsättningar för kommunen som helhet och respektive nämnd. Däremot noterar vi att kommunen ännu inte formellt har fastställt en resursfördelningsmodell. Av granskade underlag avseende vård- och omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden framgår vidare att dessa nämnder utifrån de inriktningsramar som kommunfullmäktige beslutade om i juni inför år 2024 bedömer att de antingen inte kommer kunna uppnå budget i balans eller att det kommer krävas omfattande åtgärder för att göra det. I nämndernas verksamhetsanalys eller yttrande om rambudget ingår inte detaljerade redogörelser för de åtgärder nämnden planerar för att uppnå en budget i balans.

4.5 Prognosprocessen och prognossäkerhet

Nämnderna ska som framgår av **tabell 1** ovan lämna en prognos för sitt ekonomiska utfall mot budget åtminstone per februari, mars och augusti. Av genomförd protokollgenomgång för vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden perioden augusti 2022 – oktober 2023 framgår att uppföljning med prognos har genomförts i enlighet med gällande regelverk under den granskade perioden. På grund av det senarelagda budgetantagandet i enlighet med fullmäktiges beslut 2022-12-05 § 162, genomfördes ingen uppföljning per februari 2023.

4.5.1 Arbetet med prognoser

Det finns ”*Anvisningar för ekonomiskuppföljning 2023*” som anger hur den ekonomiska uppföljningen ska genomföras samt vad den ska innehålla och som är framtagen av ekonomiavdelningen. Av anvisningarna framgår att uppföljningen ska prognostisera utfallet av ekonomi för årets slut. Det framgår vidare att prognosen ska kommenteras i ekonomisystemet. Anvisningarna innehåller även information avseende hur prognosen ska tas fram med personalprognos, volymprognos, driftkostnader, investeringar samt exploateringsprojekt.

Intervjuade uppger att det är budgetansvariga chefer inom respektive förvaltningsorganisation som ansvarar för att ta fram en prognos vid de ekonomiska uppföljningstillfällena. Controllers ansvar i huvudsak är att kvalitetssäkra och bedöma rimligheten i satt prognos.

Av anvisningar för ekonomiuppföljningar 2023 framgår däremot att controllers finns tillgängliga för stöd med arbete avseende budget, uppföljning, analys samt prognos av ekonomin. Samt att ekonomiavdelningen erbjuder utbildning i ekonomi på en grundläggande nivå för budgetansvariga chefer.

I intervju beskrivs att det finns brister i prognosarbetet. Dessa är framför allt kopplade till de ovan beskrivna bristerna i tillgängliga systemsstöd och att chefer inte får en tillräcklig introduktion i tillgängliga systemstöd för att fullt ut kunna följa sin ekonomi självständigt.

4.5.2 Prognossäkerhet historiskt

I tabell 2 respektive 3 nedan redovisas resultat och prognos för vård- och omsorgsnämnden samt barn- och utbildningsförvaltningen åren 2019-2022.

Tabell 2 – Resultat och prognos, vård- och omsorgsnämnden 2019–2022, i mnkr

Vård- och omsorgsnämnden				
År	Budget	Prognos helårsutfall mot budget, per delårsrapport	Utfall per helår mot budget	Prognosavvikelse, utfall per helår mot prognostiserat utfall per helåret
2019	-282,1	0	8,3	8,3
2020	-306,6	12,1	20	7,9
2021	-325,5	4,9	1,7	-3,2
2022	-365,4	-10,8	-20,4	-9,6

Av tabell 2 ovan framgår att nämnden har haft ett positivt resultat mot budgetåren 2019-2021 men att resultat år 2022 var ett underskott om cirka 20,4 mnkr. I kolumnen längst till höger i tabell 2 redovisas prognosavvikelsen mellan nämndens prognostiserade helårsutfall vid delårsbokslut per augusti och faktiskt helårsutfall. Avvikelsen uppgår i genomsnitt till cirka 7,3 mnkr. I förhållande till nämndens genomsnittliga budgettram 2019-2022 motsvarar det en prognosavvikelse om cirka 2,3 procent.

Tabell 3 – Resultat och prognos, barn- och utbildningsnämnden 2019–2022, i mnkr

Barn- och utbildningsnämnden				
År	Budget	Prognos helårsutfall mot budget, per delårsrapport	Utfall per helår mot budget	Prognosavvikelse, utfall per helår mot prognostiserat utfall per helåret

2019	-589,3	-18,2	-23,4	-5,2
2020	-618,2	-19,5	-0,4	19,1
2021	-607,9	-7,9	-0,2	7,7
2022	-621,7	-22,4	-26,1	-3,7

Av tabell 3 ovan framgår att nämnden har haft ett negativt resultat mot budget samtliga år 2019–2022. I kolumnen längst till höger i tabell 3 redovisas prognosavvikelsen mellan nämndens prognostiserade helårsutfall vid delårsbokslut per augusti och faktiskt helårsutfall. Avvikelsen uppgår i genomsnitt till cirka 8,9 mnkr. I förhållande till nämndens genomsnittliga budgetram 2019-2022 motsvarar det en prognosavvikelse om cirka 1,5 procent.

4.5.3 Prognos under 2023 och nämndens prognosarbete

Vård- och omsorgsnämndens prognoser 2023

Tabell 4 – Vård- och omsorgsnämndens prognos under 2023, i mnkr

Vård- och omsorgsnämnden 2023			
Driftbudget	Prognos helårsutfall mot budget per mars	Prognos helårsutfall mot budget per maj	Prognos helårsutfall mot budget per augusti
-248,8	-14,5	-24,9	-35,3

Som framgår av tabell 4 ovan har vård- och omsorgsnämndens prognos försämrats med 20,8 mnkr från uppföljningen per mars till uppföljningen per augusti år 2023. Nämnden redovisar i sin delårsuppföljning per mars ett prognostiserat underskott om -14,5 mnkr. Vid maj prognostiserade nämnden ett underskott om -24,9 miljoner kronor vid ekonomiuppföljningen. Vid delårsrapporten per augusti prognostiserar vård- och omsorgsnämnden ett underskott om -35,3 miljoner kronor vid årets slut.

Underskottet beskrivs i samband med prognosen per mars bestå av konsekvenser av 2022 års förändring där förvaltningen tog över brukare från fristående aktörer, inhyrd personal för sjuksköterskor och socionomer samt högre personalkostnader än budgeterat. Det framgår även att det finns osäkerhet i prognosen per mars då det väntas tillkomma faktorer som kan påverka resultatet negativt per helåret. Dessa faktorer är bland annat: ny arbetstidslag om 11 timmar dygnsvila, rekvisering av statsbidrag, resultatet av extern konsults genomlysning av hemtjänsten, avveckling av verksamhet vid fastigheten Pomona och nya lokaler, ytterligare löneökningar samt att verksamhetssystem som ej stödjer en tillförlitlig statistik. Vidare framgår att prognosen bland annat ej tagit höjd för ökade volymer inom hemtjänsten och eller korttidsboende.

Vid intervjuer framgår att en anledning till ökningen av prognosen per augusti bland annat beror på stora ökning av insatser jämfört budget och tidigare prognoser.

I och med ökningen har platserna på kommunens boenden fyllts upp, vilket har inneburit att kommunen behövt köpa externa platser.

Vård- och omsorgsförvaltningens prognosarbete

Vård- och omsorgsnämnden eller dess förvaltningen har inte fastställt några principer eller instruktioner för prognosarbetet. I intervju beskrivs att prognoser tas fram och kommuniceras nedifrån och upp, från enhetschefer till avdelningschefer och sedan slutligen på förvaltningsnivå. Ansvarig controller bistår med stöd på samtliga nivåer, både direkt då prognos upprättas om så efterfrågas samt som kvalitetssäkrare av prognoser på olika nivåer. Intervjuade beskriver att tillgängligt stöd från controller i huvudsak är tillräckligt.

En utmaning i nämndens prognosarbete är att så pass mycket av nämndens verksamhet och utfall styrs av volymer för behov av olika typer av insatser och det personalbehov som är förknippat med det. Det beskrivs i intervju att det är svårt att prognostisera med exakthet, bland annat då tillgängligt verksamhetssystem ej stödjer tillförlitlig statistik avseende till exempel utförda insatser i förhållande till planerade. Fokus vid prognos beskrivs i intervju vara att avläsa vilka kostnader som ökar mest och att analyser utförs för att identifiera vad som påverkat kostnaden.

Barn- och utbildningsnämnden

Tabell 5 – Barn- och utbildningsnämndens prognos under 2023, i mnkr

Barn- och utbildningsnämnden 2023			
Driftbudget	Prognosavvikelse per mars	Prognosavvikelse per maj	Prognosavvikelse per augusti
-640,9	-26,2	-23,2	-37,5

Som framgår av tabell 5 ovan har barn- och utbildningsnämndens prognos försämrats med 11,3 mnkr från uppföljningen per mars till uppföljningen per augusti år 2023. Vid nämndens delårsuppföljning per mars redovisas ett prognostiserat underskott om -26,2 mnkr per helåret.

Nämndens underskott beskrivs bero på att verksamheten inte är kostnadsanpassad till årets budgetramar. I intervju beskrivs att framför allt nämndens grundskoleverksamhet har en högre kostnad än den i jämförbara kommuners. Prognosen innefattar planerade personaleffektiviseringar under år 2023 om 11 mnkr.

Vid delårsrapporten per augusti prognostiserar barn- och utbildningsnämnden ett underskott om -37,5 mnkr. Av delårsrapporten framgår att effektiviseringsåtgärderna som togs fram i samband med den ekonomiska upplöjningen per mars inte kommer uppnå den effekt som bedömdes i prognos per mars under år 2023. Det är också detta som är av anledningen till att prognosen för augusti försämrats jämfört med den per mars.

Nämnden prognosarbete

Barn- och utbildningsnämnden eller dess förvaltning har inte fastställt några egna principer eller instruktioner för prognosarbetet. Som beskrivits ovan och som beskrivs i intervju innebär brister i befintliga systemstöd och budgetansvariga chefers möjligheter att arbeta i dessa att förvaltningschef och förvaltningens ekonom bedömt det nödvändigt att driva nämndens prognosarbete under år 2023.

Av "Informationsunderlag inför handlingsplan" daterat 2023-01-30 framgår att barn- och utbildningsförvaltningen upplever att centralt antagna riktlinjer om kvartalsvis uppföljning försvårar för förvaltningens förutsättningar att prognostisera på ett ändamålsenligt sätt.

I intervju beskrivs att controller vid ekonomikontoret inte varit involverad på ett aktivt sätt i prognosarbetet inför barn- och utbildningsnämndens delårsbokslut.

4.5.4 Bedömning

Vår bedömning är att det endast delvis har upprättats ändamålsenliga prognoser samt att prognossäkerheten är rimlig.

Av granskningen framgår att det finns anvisningar samt till viss del stödsystem för prognosarbetet. Tillgängliga stödsystem är dock inte för någon av nämnderna fullt ut anpassade för att budgetansvariga chefer genom dem självständigt ska kunna följa sin ekonomi och därmed göra prognoser.

Vi konstaterar att vård- och omsorgsnämnden åren 2019-2022 i genomsnitt hade en prognosavvikelse mellan prognos per augusti och utfall per helåret om cirka 2,3 procent av budgetramen. Motsvarande siffra för barn- och utbildningsnämnden är cirka 1,5 procent. Vidare framgår att båda nämndernas prognostiserade resultat försämrats på ett betydande sätt mellan prognoserna per mars och per augusti 2023. Detta indikerar att respektive nämnds prognosarbete inte fullt ut är tillräckligt för att ge ett tydligt underlag för bedömning av nämndens ekonomiska situation per rapporteringstillfället.

4.6 Avvikelser

Som beskrivits under avsnitt 4.2 ovan är respektive nämnd ansvarig att hålla sig informerad om den ekonomiska utvecklingen inom verksamheten och måste fatta beslut om åtgärder då avvikelse mot budget uppstår⁸. Av kommunens ekonomistyrningsprinciper framgår att Håbo kommun är en decentraliserad organisation vilket innebär att det är principiellt viktigt att inte överföra problemlösningen till högre nivåer (främst kommunstyrelsen) eller till annan nämnd.

Av "Anvisningar för delårsrapport 2023" framgår att kommunen visade ett sämre resultat än budgeterat vid delårsuppföljningen per mars 2023.

⁸ I ekonomistyrningsprinciperna anges att: "Det förhållandet att vissa poster i budgeten på kort sikt är "opåverkbara" för nämnden fritar den inte från ansvaret att hålla totalbudgeten. Nämnden ska genom planering och uppföljning ha sådan överblick att "opåverkbara" kostnader täcks inom den beslutade budgetramen.

2023-12-14

Det resulterade i att kommunfullmäktige beslutade att uppmana nämnderna att vidta åtgärder för att hålla sin driftbudgetram och att rapportering ska ske i delårsrapporten per augusti 2023. I anvisningarna anges att det ska framgå vilka åtgärder som vidtagits eller planer för att förhindra avvikelser vid årsskiftet samt att dessa ska innehålla förväntad effekt. Nämnden ansvarar sedan för att besluta om åtgärderna alternativt ange alternativa åtgärder.

Vård- och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsnämnden beslutade vid sammanträdet, per 2023-03-08 § 18, i samband med beslut om *"Budget och mål 2023 samt plan 2024–2025"*, att uppdra till förvaltningen att presentera en bruttolista med möjliga effektiviseringsåtgärder. I beslutet uppges även att nämnden stod inför stora utmaningar inför 2023 utifrån tilldelad ekonomisk ram. Vid samma sammanträde, §20, beslutade även nämnden om att uppdra till förvaltningen att genomföra en genomlysning av hemtjänstens verksamhet med stöd av en extern utredare, med anledning av det redovisade ekonomiska underskottet i hemtjänsten. Syftet med genomlysningen var att både på kort och lång sikt hitta åtgärder för att nå ett resultat i balans inom nämndens tilldelade ram.

Vid sammanträdet, per 2023-05-04 §37, beslutade nämnden att godkänna delårsuppföljningen per mars 2023, samt att godkänna åtgärder för budget i balans i enlighet med rubrik 2.1 i rapporten. Åtgärderna är dock av övergripande karaktär och det framgår ingen tidsplan eller förväntad ekonomisk effekt. I rapporten uppges att hemtjänsten stod för den största delen av det prognostiserade underskottet om cirka 20 mnkr.

Nämnden godkände handlingsplan för ekonomi i balans vid sammanträdet 2023-06-08 § 50. Däremot anges i samband med det att en stor del av åtgärderna i handlingsplanen är beroende av åtgärder som skulle föreslås i den externa utredarens genomlysning, som vid tillfället inte var klar. Vid tidpunkten prognostiserade nämnden för ett underskott om -15 mnkr vid årets slut. I handlingsplanen framgår 11 åtgärder med tillhörande aktiviteter och förväntad ekonomisk effekt under 2023 och 2024. Handlingsplanen är upprättad i enlighet med ekonomikontorets anvisningar.

Den ekonomiska effekten av åtgärderna beräknas till 15 mnkr år 2023 respektive 26 mnkr för år 2024. Nämnden uttryckte även att åtgärdsplanen saknade en konsekvensanalys. Beslut fattas att en sådan, tillsammans med mer konkreta åtgärder, ska presenteras för nämnd under september månad.

Den genomlysning av hemtjänsten som beslutades under våren redovisades för nämnden under sammanträde 2023-09-05 § 61. Nämnden beslutade i samband med redovisningen att förvaltningen skulle sammanställa en åtgärdsplan utifrån genomlysningens resultat, som skulle redovisas i oktober månad.

Under sammanträdet, 2023-10-03 § 80, redovisade förvaltningen ett förslag till åtgärdsplan utifrån utredning, som nämnden antog. Utifrån genomlysningens resultat skapades en handlingsplan där aktivitet, dagens problematik, vad som ska göras, ansvarig, startdatum, klart och status för arbetet framgår.

Av handlingsplanen framgår dock ingen förväntad ekonomisk effekt. Nämnden beslutade även att följa upp handlingsplanen vid varje sammanträde framöver.

Nämnden beslutade att godkänna delårsrapport per augusti, per 2023-10-03, samt uppmanade förvaltningen att i möjligaste mån arbeta för en budget i balans. Av delårsrapporten framkommer även att handlingsplanen som nämnden tagit fram för 2023 och 2024 inte kommer få full effekt under 2023.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden beslutade att godkänna "*Budget och verksamhetsplan 2023, plan 2024–2025*", samt att förvaltningen skulle arbeta fram åtgärder för en budget i balans per 2023-02-22 § 25. Åtgärder skulle återrapporteras i samband med delårsuppföljningen per mars. Vid samma sammanträde beslutade även nämnden om att en fullständig rapport tillsammans med handlingsplan skulle presenteras vid sammanträdet i maj, i enlighet med kommunstyrelsens beslut 2022-11-28 § 323.

Vid sammanträdet i februari, § 30, gav nämnden även förvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna och de ekonomiska konsekvenserna för en ny organisation och struktur av grundskolan i kommunen samt att föreslå en implementationsplan för att kunna genomföra omstrukturering under mandatperioden. Nämnden beslutade att en återrapportering av uppdrag skulle ske i september månad.

Under våren 2023 genomfördes en genomlysning av barn- och utbildningsförvaltningen av ett extern utredare som återrapporterade till nämnden vid sammanträdet 2023-05-03 §72. Vid sammanträdet i maj, 2023-05-02 §75, beslutade nämnden vidare att godkänna delårsuppföljningen per mars. Av delårsrapporten per mars framgår åtgärder för en budget i balans på både kort och lång sikt. Av åtgärderna framgår dock ingen tidsplan eller hur stor effekt åtgärderna beräknas få.

I samband med delårsuppföljningen per mars gav nämnden förvaltningen i uppdrag att skapa en separat åtgärdsplan för budget i balans, inklusive konsekvensbeskrivningar samt angiven besparing per åtgärd, med återrapportering i juni.

Handlingsplan för ekonomi i balans återrapporterades till i nämnden vid sammanträde 2023-06-14. I barn- och utbildningsnämndens handlingsplan för en ekonomi i balans redovisas 14 åtgärder med tillhörande aktiviteter och en beräknad ekonomisk effekt för år 2023 och 2024. Handlingsplanen är upprättad i enlighet med ekonomikontorets anvisningar. Den beräknade ekonomiska effekten beräknas till 26,7 mnkr år 2023 respektive 58,4 mnkr år 2024. Som framgår av **avsnitt 4.5.3** försämrades prognosen från mars till augusti månad, delvis som en konsekvens av att de framtagna åtgärderna inte fått den ekonomiska effekt som först prognostiserades.

Nämnden har även fattat beslut om att avveckla en förskola utifrån ett ekonomiskt syfte. Besluten fattades 2023-10-04 där förskolan kommer att avvecklas per sista december 2023. Vidare har förskoleelever från en förskola flyttats över till andra klasser då lokalerna för förskolan ej varit användbara, vilket har minskat kostnaderna.

Som beskrivits ovan har en förändring av skolstrukturen inom grundskolan identifierats som det viktigaste övergripande åtgärdsområdet för att barn- och utbildningsnämnden ska kunna uppnå budget i balans.

Det pågår enligt intervju ett arbete med att se över strukturen bland annat inriktat mot att ta vara på skolor, se över investeringar och ändra om i klasser, vilket skulle innebära strukturella förändringar.

Intervjuade beskriver att det i dagsläget är för små elevantal i klassrum vilket bidrar till ökade kostnader för personal och lokaler. En strukturell förändring skulle bland annat innebära att se till att elevantalet vid kommunens grundskolor justeras så att tillgängliga personalresurser optimeras utifrån ett schemaläggningssperspektiv. För att möjliggöra detta beskrivs i intervju att befintliga skolbyggnader behöver byggas om och fördelningen av elever mellan skolor förändras. I intervju beskrivs att en omstruktureringsplan är planerad att presenteras för nämnden under december månad 2023.

Intervjuade uppger att det har införts åtgärder kortsiktigt för att minska underskottet under 2023, bland annat har anställningsstopp och köpstopp införts. Vid intervjuer beskrivs däremot att personalkostnader är den största kostnadsposten för nämnden och att de kortsiktiga åtgärderna därför endast kommer att ha en begränsad effekt på årets underskott. Intervjuade beskriver vidare att det kommer krävas ytterligare åtgärder för att klara budget för 2024.

4.6.1 **Bedömning**

Vår bedömning är att avvikelser i förhållande till budget och prognos endast delvis har analyserats och hanterats.

Av granskningen framgår att såväl vård- och omsorgsnämnden som barn- och utbildningsnämnden har haft betydande negativa avvikelser mot budget både år 2022 och år 2023. Vi konstaterar att båda nämnderna har fattat ett antal beslut som syftar till att analysera och hantera dessa avvikelser. Arbetet med att ta fram och i delar implementera handlingsplaner för budget i balans är pågående vid tid för granskning, vilket vi ser positivt på. Däremot konstaterar vi att beslutade och planerade åtgärder sannolikt inte kommer att vara tillräckliga för att nämnderna ska uppnå budget i balans år 2023 och att det fortsatt finns en betydande risk att nämnderna inte kommer att kunna uppnå budget i balans år 2024.

Vi noterar vidare att det är av vikt att både respektive nämnd och kommunorganisationen är samordnad i det pågående arbetet att hantera konstaterade avvikelser mot budget och prognos. Detta för att säkerställa att arbetet sker i enlighet med kommunens ekonomistyrningsprinciper.

4.7 **Kommunstyrelsens uppsikt**

Av kommunens ekonomistyrningsprinciper framgår att det åligger styrelsen att ha hand om den ekonomiska förvaltningen. Det innebär bland annat att ta ställning till vilka åtgärder som utöver nämndernas åtgärder ska vidtas om resultatutvecklingen avviker från den planerade. Inom ramen för detta ska kommunstyrelsen göra nödvändiga framställningar till kommunfullmäktige.

Av ekonomistyrningsprinciper framgår vidare att nämnderna utöver de beslutade rapporteringstillfällena som framgår av tabell 1 ovan (se avsnitt 4.3.2. ovan) skyndsamt ska rapportera till kommunstyrelsen om väsentliga förändringar inträffar i verksamhet och i resultatutveckling. I ekonomistyrningsprinciperna specificeras inte hur denna rapport ska lämnas och vad som ska ingå i den. Kommunstyrelsen får månatligen en ekonomisk återrapportering från ekonomikontoret.

Vidare framgår av protokollgenomgång för kommunstyrelsen perioden juni 2022 – oktober 2023 framgår att styrelsen vid flera tillfällen tar del av rapportering från nämnderna och att ett flertal beslut fattas avseende att uppdra nämnderna att ta fram och eller återrapportera arbete med åtgärdsplaner för ekonomi i balans. I samband med ett antal av dessa ärenden beslutar kommunstyrelsen även om när den ska ta del av återrapportering avseende hur nämndernas arbete med handlingsplaner för budget i balans fortlöper.

Handlingsplaner

Kommunstyrelsen beslutade 2022-11-28 §323 att nämnderna skulle inkomma med en handlingsplan samt redovisa handlingsplanen med dess effekter till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen godkände nämndernas redovisning av handlingsplaner vid sammanträdet 2023-06-15 § 187. Kommunstyrelsen beslutade även om att uppdra till nämnderna att redovisa åtgärder för en budget i balans i enlighet med handlingsplanerna vid kommunstyrelsen sammanträde i oktober månad. Som framgår ovan (**se avsnitt 4.6**) har både vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden arbetat med att ta fram handlingsplaner i enlighet med kommunstyrelsens beslut.

Kommunstyrelsen beslutade 2023-09-22 § 271 att införa anställningsstopp för tillsvidare- och visstidsanställda i kommunen. Vidare uppmanade kommunstyrelsen samtliga nämnder att iaktta stor restriktivitet avseende inköp av varor och tjänster utanför det lagstadgade uppdraget.

Kommunstyrelsen beslutade 2023-10-24 § 288 att föreslå kommunfullmäktige att besluta ge samtliga nämnder i uppdrag att upprätta en treårig handlingsplan för budget i balans, samt att redovisa nämndernas handlingsplaner i budget och verksamhetsplan för 2024 och årsredovisningen 2023. Det framgår vidare att handlingsplaneringa ska innehålla tidsplan och beräknat utfall för åtgärder. Av protokollet framgår även att arbetet med handlingsplaner pågår och att dessa månadsvis följs upp av respektive nämnd, samt kommunstyrelsenivå utifrån uppsiktsplikten.

Kommunstyrelsen beslutade vidare 2023-10-24 § 286 att föreslå kommunfullmäktige att besluta att nämnder och styrelse ska anta budget och verksamhetsplan 2024, plan 2025–2026 inklusive handlingsplan för budget i balans senast 31 december 2023.

Skattehöjning och resultatutjämningsfond

Kommunstyrelsen gav förslag till kommunfullmäktige, per 2023-10-24 §286, att fastställa den kommunala skattesatsen med en ökning för år 2024. Höjningen innebär att den kommunala skattesatsen ökar med 50 öre under 2024. Syftet med höjningen är att ge möjlighet för barn- och utbildningsnämnden att genomföra omstruktureringen i skolan.

Av budget 2024 framgår vidare att Håbo kommun kommer att använda sin resultatutjämningsfond om 14,7 miljoner kronor under år 2024. Av resultatutjämningsfonden ska enligt intervju 8,5 mnkr användas för att förstärka vård- och omsorgsnämndens budget år 2024. Detta utifrån att nämnden bedömer att den inte har förutsättningar att uppnå budget i balans år 2024 utifrån den indikativa rambudget som kommunfullmäktige fastställde i juni.

4.7.1 Bedömning

Vår bedömning är att kommunstyrelsen i allt väsentligt utövar tillräcklig uppsikt.

Vi konstaterar att ett övergripande regelverk för kommunstyrelsens uppsikt finns genom kommunens ekonomistyrningsprinciper. Av genomförd protokollgenomgång framgår vidare att kommunstyrelsen tar del av uppföljning av berörda nämnders ekonomiska resultat och prognos. Styrelsen fattar även vid ett flertal tillfällen beslut avseende nämndernas arbete med budget i balans och även beslut som innebär att nämndernas ekonomiska förutsättningar tillfälligt stärka inför kommande år. Som framgår av ovan revisionsfrågor prognostiserar däremot båda vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden fortsatt stora underskott för verksamhetsåret 2023 och betydande osäkerhet finns avseende år 2024.

5 Samlad bedömning och rekommendationer

KPMG har av Håbo kommuns revisorer fått i uppdrag att övergripande granska om vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att vård- och omsorgsnämnden och barn- och utbildningsnämnden inte har budgetförutsättningar för att säkerställa rutiner för en effektiv och tillfredsställande ekonomistyrning.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi **kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden** och **vård- och omsorgsnämnden** att:

- Säkerställa att tillräckliga systemstöd finns och att tillräcklig introduktion och utbildning tillhandahålls för att budgetansvariga chefer själva ska kunna följa upp och analysera sin ekonomi.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi **kommunstyrelsen** att:

- Säkerställa att granskade nämnder vidtar tillräckliga åtgärder för att uppnå en budget i balans. Inom ramen för detta rekommenderas styrelsen att fortlöpande följa upp och utvärdera om de åtgärder som nämnderna planerar och beslutat är tillräckliga.
- Säkerställa att nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv antas.
- Se över behovet att i styrande dokument tydliggöra regelverk och ramverk för nämndernas arbete med prognoser.

Håbo kommun

Granskning av vård- och omsorgsnämndens och barn- och utbildningsnämndens

2023-12-14

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi **vård- och omsorgsnämnden** och **barn- och utbildningsnämnden** att:

- Säkerställa att tillräckliga åtgärder vidtas för att uppnå en budget i balans. Inom ramen för detta rekommenderas respektive nämnd att fortlöpande följa upp och utvärdera om de åtgärder som är beslutade är tillräckliga.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi **barn- och utbildningsnämnden** att:

- Säkerställa att planerade och pågående åtgärder för budget i balans förankras med berörda intressenter inom och utom kommunorganisationen.

Datum som ovan

KPMG AB

Micaela Hedin

Certifierad kommunal revisor

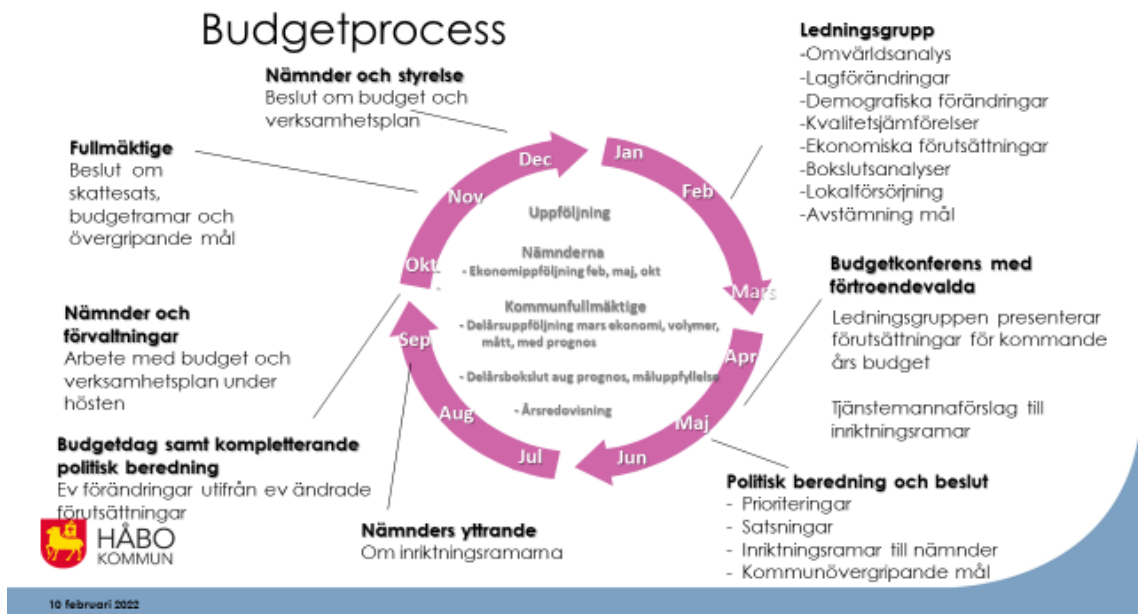
Jesper Häggman

Certifierad kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

A Bilagor

5.1 Årshjul budgetprocessen

Kommunledningsförvaltningen
Kansliavdelningen
Robert Jägare, Kanslichef

robert.jagare@habo.se

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet – yttrande över revisionsrapport

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner bifogat yttrande över granskningen av kommunens interna kontroll.

Sammanfattning

Kommunrevisionen har genomfört en granskning av kommunens arbete med intern kontroll med särskilt fokus på lagefterlevnad, verkställighet av beslut och uppdrag samt upphandling och avtalstrohet. Revisionen riktar efter avlämnad granskning ett antal rekommendationer till kommunstyrelsen och begär ett yttrande över rapporten.

Kommunledningsförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner bifogat yttrande över rapporten.

Ärendet

Kommunrevisionen har genomfört en granskning av kommunens arbete med intern kontroll med särskilt fokus på lagefterlevnad, verkställighet av beslut och uppdrag samt upphandling och avtalstrohet. Revisionen riktar efter avlämnad granskning ett antal rekommendationer till kommunstyrelsen och begär ett yttrande över rapporten.

I rapporten ställs ett antal frågeställningar som vägleder granskningen:

- Finns ändamålsenliga styrdokument som definierar intern kontroll samt finns det system och rutiner för en tillfredsställande intern kontroll?
- Har nämndens ledamöter tillräckliga kunskaper om sitt ansvar?
- Belyser risk- och väsentlighetsanalyserna områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet?
- Ligger valda kontrollaktiviteter i linje med bedömningarna i risk- och väsentlighetsanalyserna?
- Är nämndens ledamöter delaktiga i framtagandet av riskbedömningar och internkontrollplaner?
- Är uppföljningarna av internkontrollplanen ändamålsenliga?

- Har kommunstyrelsen utövat sin uppsiktsplikt avseende den verksamhet som de nämnder som ingår i granskningen ansvarar för?
- Hur säkerställs att åtgärder vidtas vid behov?

Rapportens slutsatser innebär för kommunstyrelsens del att följande rekommendationer ges:

- Initiera revidering av reglemente och bereda den inför beslut av kommunfullmäktige då nuvarande reglemente inte längre är gällande. I revideringen rekommenderas kommunstyrelsen föreslå ett förtydligande i reglementet avseende om en risk med riskvärdet 4 ska bedömas som en låg risk eller en medium risk.
- I rutinerna för intern kontroll förtydliga när en åtgärd, utöver kontroller, behöver planeras för en medium risk.
- Fortsatt utöva sin uppsiktsplikt genom att ta del av nämndernas uppföljningsrapporter och vid större avvikelser rekommendera kommunfullmäktige att vidta åtgärder.
- se över hur risker bedöms för att kunna säkerställa att de risker med ett riskvärde som bedömts ska inkluderas i internkontrollplanen även återfinns i planen, samt att de risker som bör accepteras inte inkluderas i internkontrollplanen.
- Ledamöterna fortsatt säkerställer att de involveras i framtagande av riskbedömningar och internkontrollplaner.
- Säkerställa att återrapportering av internkontrollarbete sker i den utsträckning som internkontrollreglementet föreskriver.

Kommunledningsförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen yttrar sig över granskningen i enlighet med bifogat yttrande. Övriga nämnders yttranden blir också ett relevant underlag att ta del av för kommunstyrelsen för att få en aktuell bild av hur arbetet med intern kontroll fungerar på nämndnivå.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Ett yttrande över den interna kontrollen har inga direkta ekonomiska konsekvenser, arbetet sker inom tilldelad ekonomisk ram. Flera av de granskade områdena, exempelvis upphandling och avtalstrohet, har potentiellt stora effekter för kommunens ekonomi i det att välfungerande processer inom området erfarenhetsmässigt innebär lägre kostnader.

Barnperspektivet

Beslutet berör inte barn.

Näringslivsperspektivet

Beslutet påverkar inte näringslivet på ett direkt sätt även om kommunens sätt att arbeta med upphandling har potential att påverka näringslivets villkor.

Uppföljning

Beslutet följs upp genom den systematik för att följa upp revisionsgranskningar som har etablerats för kommunstyrelsen. Vid det avslutande mötet inför sommaren ska en genomgång ske av nuläget för revisionens granskningar.

Beslutsunderlag

- Missiv - Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet
- Granskningsrapport - Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet
- Yttrande över granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet, KS 2023/01737 nr 126679

Beslut skickas till

Kommunrevisionen

Kommunfullmäktige (för kännedom)

Kanslichef

Yttrande över granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

Bakgrund

Kommunrevisionen har granskat arbetet med intern kontroll i kommunen och har efter avlämnad rapport efterfrågat ett yttrande från kommunstyrelsen över de delar som rör det egna ansvarsområdet.

Rekommendationerna rör för kommunstyrelsens del:

- Se över hur risker bedöms för att kunna säkerställa att de risker med ett riskvärde som bedömts ska inkluderas i internkontrollplanen även återfinns i planen, samt att de risker som bör accepteras inte inkluderas i intern kontrollplanen.
- Ledamöterna fortsatt säkerställer att de involveras i framtagande av riskbedömningar och internkontrollplaner.
- Säkerställa att återrapportering av internkontrollarbete sker i den utsträckning som internkontrollreglementet föreskriver.
- Initiera revidering av reglemente och bereda den inför beslut av kommunfullmäktige då nuvarande reglemente inte längre är gällande. o i revideringen föreslå ett förtydligande i reglementet avseende om en risk med riskvärdet 4 ska bedömas som en låg risk eller en medium risk.
- I rutinerna för intern kontroll förtydliga när en åtgärd, utöver kontroller, behöver planeras för en medium risk.
- Fortsatt utöva sin uppsiktsplikt genom att ta del av nämndernas uppföljningsrapporter och vid större avvikelser rekommendera kommunfullmäktige att vidta åtgärder.

Yttrande

Kommunstyrelsen ser generellt att revisionens rekommendationer är värdefulla underlag för förbättring av systematiken i arbetet med intern kontroll och avser att följa upp dessa enligt de ordinarie formerna för den uppföljningen med återrapportering två gånger om året. Nedan kommenteras respektive rekommendation som riktar sig till kommunstyrelsen.

Se över hur risker bedöms för att kunna säkerställa att de risker med ett riskvärde som bedömts ska inkluderas i internkontrollplanen även återfinns i planen, samt att de risker som bör accepteras inte inkluderas i intern kontrollplanen.

Kommunstyrelsen instämmer i att det finns ett värde i att ha en så stor tydlighet kring hur risker värderas och prioriteras. Enligt reglemente för internkontroll ska en god riskanalys ligga till grund för såväl kontroller (för identifierade risker som inte är akuta eller påträngande) som åtgärder (vid mer tidspressade eller höga riskvärden). För kommunstyrelsens egen verksamhet har ett utvecklingsarbete skett i närtid vilket har resulterat i att ett, relativt ett tänkt normalläge, ovanligt stort antal insatser har identifierats som har varit aktuella för både kontroller och åtgärder och där många har angivits ha hög risk. För nämnderna har ibland internkontrollplanerna innehållit kontroller av risker som inte har fått en hög riskvärdering. Kommunstyrelsen anser att det alltid bör finnas ett mått av bedömning med ledning av sakkunskap inom berörd verksamhet när slutsatserna ska dras om risker ska underställas kontroller och/eller åtgärder varför slutsatserna kan variera mellan olika områden och över tid så länge den grundläggande formen för analys är densamma.

Ledamöterna fortsatt säkerställer att de involveras i framtagande av riskbedömningar och internkontrollplaner.

Kommunstyrelsen har involverats i arbetet med framtagande av internkontrollplanen för 2024 genom att en särskild workshop organiserades torsdag den 2 november 2023 där de förtroendevalda fick göra en självständig bedömning av den riskanalys som ligger till grund för planen och även värdera och diskutera utformningen av planen generellt. En genomgång av systematiken för arbetet med internkontroll gjordes också vid tillfället.

Kommunstyrelsen avser att fortsätta engagera sig i arbetet med internkontroll framöver, det är viktigt att säkerställa att kontroller genomförs och att insatser för att hantera oacceptabla risker genomförs.

Säkerställa att återrapportering av internkontrollarbete sker i den utsträckning som internkontrollreglementet föreskriver.

Kommunstyrelsen anser att återrapportering av internkontroll är en viktig del av ett framgångsrikt arbete för att hantera verksamhetsrisker. Kommunstyrelsen tar del av flera typer av återrapporteringar under verksamhetsåret – delårsrapport och årsredovisning innehåller båda en övergripande uppföljning av genomförda kontroller för samtliga nämnder i kommunen. Avvikelser kommenteras särskilt för att det ska vara möjligt att bedöma hur de lämpligen bör hanteras.

Därtill planeras ett ärende med en särskild uppföljningsrapport av internkontrollen för kommunstyrelsens egen del som också ligger till underlag för fastställande av 2024 års plan. Dessutom planeras, i linje med reglementet för internkontroll, en utvärdering av den samlade systematiken för kommunens interna kontroll under våren 2024. Sammantaget bedöms dessa uppföljande insatser ge goda förutsättningar för kommunstyrelsen att ange en inriktning för internkontrollen inom det egna området och även följa övriga nämnders arbete för att fullgöra sin uppsiktsplikt inom området.

Initiera revidering av reglemente och bereda den inför beslut av kommunfullmäktige då nuvarande reglemente inte längre är gällande. I revideringen föreslå ett förtydligande i reglementet avseende om en risk med riskvärdet 4 ska bedömas som en låg risk eller en medium risk.

Fullmäktige har i februari månad 2024 beslutat att aktualisera reglementet för internkontroll som en del i den generella översyn av styrdokument som sker efter valet. Fullmäktiges beslut var att reglementet ska kvarstå eftersom det generellt bedöms ge goda förutsättningar för att arbeta med intern kontroll i Håbo kommun. Kommunstyrelsen instämmer i att det i sammanhanget är bra att se över skrivningarna kring riskvärdena vid en kommande genomgång av reglementet.

I rutinerna för intern kontroll förtydliga när en åtgärd, utöver kontroller, behöver planeras för en medium risk.

Kommunstyrelsen instämmer i påpekandet och ser att det kan ingå i samma översyn som den ovannämnda rekommendationen.

Fortsatt utöva sin uppsiktsplikt genom att ta del av nämndernas uppföljningsrapporter och vid större avvikelser rekommendera kommunfullmäktige att vidta åtgärder.

Kommunstyrelsen ser det som en naturlig del av sitt uppdrag att följa nämndernas arbete med intern kontroll för att vid behov aktualisera frågeställningar som uppstår. Bedömningen är att arbetsättet med en utvärdering under våren fungerar väl för att ge tillfälle till att dra generella slutsatser kring systematiken för internkontroll och den uppföljning som sker i samband med verksamhetsuppföljning per augusti och helår ger goda förutsättningar att löpande följa nämndernas arbete under året. Om uppföljning eller utvärdering visar på behov av åtgärder kan såväl inhämtande av synpunkter eller rådgivning visavi nämnderna eller förslag till beslut i kommunfullmäktige bli aktuella.

Granskning av intern kontroll avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.

Av oss förtroendevalda revisorer har KPMG fått i uppdrag att granska kommunens arbete vad gäller intern kontroll, särskilt avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Syftet med granskningen har varit att granska om kommunstyrelsen och nämnderna har en tillräcklig och ändamålsenlig intern kontroll, särskilt avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.

Den samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och nämnderna delvis har en tillräcklig och ändamålsenlig intern kontroll, särskilt avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.

Kommunen har antagit ett reglemente och rutiner för intern kontroll som i all väsentligt definierar intern kontroll och ger tillräckligt mycket stöd i processen av arbetet med intern kontroll. De processer som har tagits del av följer reglemente och rutiner för intern kontroll avseende deltagande från nämndernas ledamöter, uppföljning av den interna kontrollen, kommunstyrelsens uppsiktsplikt samt att åtgärder tas vid behov. Vidare belyser risk- och väsentlighetsanalyserna för kommunstyrelsen, vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.

Däremot finns ett behov av att uppdatera reglementet för intern kontroll samt göra vissa förtydliganden i reglementet och i rutinerna. Det finns ett behov av ytterligare utbildning avseende intern kontroll för barn- och utbildningsnämnden. Angående de interna kontrollområdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet bedöms att detta är något som kan belysas ytterligare i bygg- och miljönämnden, barn- och utbildningsnämnden samt i kultur och fritidsnämndens risk- och väsentlighetsanalyser. Vidare finns ett behov av att se över hur risker bedöms för att kunna säkerställa att de risker med ett högt riskvärde som ska inkluderas i den interna kontrollplanen också återfinns i planen, samt att de risker som bör accepteras inte inkluderas i internkontrollplanen. Det finns även ett behov av att valnämnden och lönenämnden påbörjar sitt interna kontrollarbete.

Utifrån resultatet av granskningen rekommenderas kommunstyrelsen att:

- Initiera revidering av reglemente och bereda den inför beslut av kommunfullmäktige då nuvarande reglemente inte längre är gällande.
 - o i revideringen föreslå ett förtydligande i reglementet avseende om en risk med riskvärdet 4 ska bedömas som en låg risk eller en medium risk.
- i rutinerna för intern kontroll förtydliga när en åtgärd, utöver kontroller, behöver planeras för en medium risk.
- fortsatt utöva sin uppsiktsplikt genom att ta del av nämndernas uppföljningsrapporter och vid större avvikelser rekommendera kommunfullmäktige att vidta åtgärder.

Utifrån resultatet av granskningen rekommenderas kommunstyrelsen och samtliga nämnder att:

- se över hur risker bedöms för att kunna säkerställa att de risker med ett riskvärde som bedömts ska inkluderas i internkontrollplanen även återfinns i planen, samt att de risker som bör accepteras inte inkluderas i internkontrollplanen.
- ledamöterna fortsatt säkerställer att de involveras i framtagande av riskbedömningar och internkontrollplaner.
- säkerställa att åiterrapportering av internkontrollarbete sker i den utsträckning som internkontrollreglementet föreskriver.

Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att:

- Genomföra utbildningar avseende intern kontroll.

Bygg- och miljönämnden samt barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att:

- Belysa områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet ytterligare i risk- och väsentlighetsanalyserna.

Valnämnden och lönenämnden rekommenderas att:

- Upprätta en internkontrollplan för år 2024.

Socialnämnden samt vård- och omsorgsnämnden rekommenderas att:

- tillse att åtgärder med anledning av genomförd internkontroll presenteras i december 2023.

Vi förtroendevalda revisorer vill ha kommunstyrelsens, vård- och omsorgsnämndens, barn- och utbildningsnämndens, socialnämndens, bygg- och miljönämndens, lönenämndens samt valnämndens synpunkter till slutsats och rekommendationer senast den 15 april 2024. Yttrandet ska skickas till Bertil Kinnunen, ordförande bertilkinnunen64@gmail.com och Micaela Hedin micaela.hedin@kpmg.se.

Sid 3 (3) 2024-01-03

Bålsta 14 december
På uppdrag från Håbo kommuns revisorer

Bertil Kinnunen
Ordförande

Bilaga: Rapport KPMG Granskning av intern kontroll avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.

Revisorerna godkände missivet digitalt på sitt sammanträde 14/12 2023.

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

Rapport

Håbo kommun

KPMG AB

2023-12-06

Antal sidor 16

Bilagor 1

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	5
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	5
2.2	Revisionskriterier	6
2.3	Metod	6
3	Resultat av granskningen	7
3.1	Övergripande styrdokument och organisering avseende intern kontroll	7
3.2	Kommunstyrelsens och nämndernas arbete vad gäller intern kontroll	11
4	Samlad bedömning och rekommendationer	14
A	Kommunstyrelsens och nämndernas arbete vad gäller intern kontroll	16
A.1	Kommunstyrelsen	16
A.2	Barn- och utbildningsnämnden	20
A.3	Bygg- och miljönämnden	22
A.4	Vård- och omsorgsnämnden	23
A.5	Socialnämnden	25
A.6	Kultur- och fritidsnämnden	28
A.7	Lönenämnden	29
A.8	Valnämnden	30
A.9	Krisledningsnämnden	30

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

1 Sammanfattning

KPMG har av Håbo kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens arbete vad gäller intern kontroll, särskilt avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Syftet med granskningen har varit att granska om kommunstyrelsen och nämnderna har en tillräcklig och ändamålsenlig intern kontroll, särskilt avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.

Utifrån vår granskning kan vi konstatera att kommunstyrelsen och stor del av nämnderna under 2023 utvecklat system och rutiner för interna kontrollen enligt reglementet för intern kontroll.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och nämnderna delvis har en tillräcklig och ändamålsenlig intern kontroll, särskilt avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.

Våra bedömningar och rekommendationer kopplat till revisionsfrågorna redovisas nedan:

Revisionsfråga	Bedömning: I allt väsentligt	Rekommendationer
Finns ändamålsenliga styrdokument som definierar intern kontroll samt finns det system och rutiner för en tillfredsställande intern kontroll?	<p>Kommunen har ett reglemente och rutiner för intern kontroll. Reglementet bör uppdaterats då inte längre är gällande.</p> <p>Reglementet och rutinerna för intern kontroll ger stöd i processen av arbetet med intern kontroll. Vi noterar dock att reglementet i vissa fall bedömer ett riskvärde om 4 som en låg risk och i vissa fall som en medium risk. Detta skapar en otydlighet kring vilken nivå ett riskvärde om 4 ska ges. Vidare anger rutinerna att åtgärder ska planeras för de processer där riskerna bedömts som kritisk eller i vissa fall vid bedömning medium. Det finns här en otydlighet kring när åtgärder behöver planeras för en medium risk.</p>	<p>Initiera revidering av reglemente och bereda den inför beslut av kommunfullmäktige då nuvarande reglementet inte längre är gällande.</p> <p>Vi rekommenderar kommunstyrelsen att i revideringen föreslå ett förtydligande i reglementet avseende om en risk med riskvärdet 4 ska bedömas som en låg risk eller en medium risk.</p> <p>Vi rekommenderar kommunstyrelsen att i rutinerna för intern kontroll förtydliga när en åtgärd behöver planeras för en medium risk.</p>
Revisionsfråga	Bedömning: I allt väsentligt / delvis	Rekommendationer

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

<p>Har nämndens ledamöter tillräckliga kunskaper om sitt ansvar?</p>	<p>Kommunstyrelsen, vård- och omsorgsnämnden, socialnämnden samt bygg- och miljönämnden har i all väsentlighet tillräckliga kunskaper om sitt ansvar för intern kontroll.</p> <p>Nämndens ledamöter för kultur- och fritidsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden bedöms delvis ha tillräckliga kunskaper. I kontakt med kultur- och fritidsnämnden anger dem att de inte har någon dokumentation av att utbildningstillfällen har ägt rum. Förvaltningschefen på barn- och utbildningsförvaltningen anser att nämnden inte har fått tillräckliga utbildningsinsatser, medan ordförande för barn- och utbildningsnämnden anser att nämnden delvis har fått tillräcklig utbildning.</p>	<p>Vi rekommenderar att genomföra utbildningar avseende intern kontroll för barn- och utbildningsnämnden.</p>
<p>Revisionsfråga</p>	<p>Bedömning: Ja / Delvis</p>	<p>Rekommendationer</p>
<p>Belyser risk- och väsentlighetsanalyserna områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet?</p>	<p>Vår bedömning är att risk- och väsentlighetsanalyserna för kommunstyrelsen, vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden belyser områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.</p> <p>I barn- och utbildningsnämndens, bygg- och miljönämndens och i kultur- och fritidsnämndens risk- och väsentlighetanalyser belyses inte alla tre områden.</p>	<p>Vi rekommenderar att områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet belyses ytterligare i risk- och väsentlighetsanalyserna för bygg- och miljönämnden samt barn- och utbildningsnämnden.</p>
<p>Revisionsfråga</p>	<p>Bedömning: Delvis</p>	<p>Rekommendationer</p>
<p>Ligger valda kontrollaktiviteter i linje med bedömningarna i risk- och väsentlighetsanalyserna?</p>	<p>De valda kontrollaktiviteterna stämmer överens med de risker som identifierats i risk- och väsentlighetsanalysen. Vi noterar dock att bygg- och miljönämnden samt kultur- och fritidsnämnden inkluderar risker i sin interna kontrollplan som bör accepteras. Vidare noterar vi att vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden inte inkluderar risker i sin interna kontrollplan som har ett riskvärde som bör hanteras. Vi noterar även att i</p>	<p>Vi rekommenderar kommunstyrelsen och nämnderna att se över hur risker bedöms för att kunna säkerställa att de risker med ett riskvärde som anges att de ska inkluderas i den interna kontrollplanen också återfinns i planen, samt att de risker som bör accepteras inte inkluderas i intern kontrollplanen.</p> <p>Vi rekommenderar även valnämnden och lönenämnden</p>

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

	kommunstyrelsens interna kontrollplan återfinns risker där det inte finns något kontrollmoment trots att det bör finnas enligt reglementet.	att upprätta en intern kontrollplan för år 2024.
Revisionsfråga	Bedömning: Ja	Rekommendationer
Är nämndens ledamöter delaktiga i framtagandet av riskbedömningar och internkontrollplaner?	Av granskningen framgår det att nämndens ledamöter tillsammans med tjänstemännen har en avstämning i form av en workshop avseende de risker som identifierats för att sedan ta fram en intern kontrollplan.	Vi rekommenderar att kommunstyrelsens och nämndernas ledamöter fortsatt säkerställer att de involveras i framtagande av riskbedömningar och internkontrollplaner.
Revisionsfråga	Bedömning: Ja	Rekommendationer
Är uppföljningarna av internkontrollplanen ändamålsenliga?	Nämnderna har gett en återrapportering till kommunstyrelsen angående intern kontroll som ligger till grund för delårsrapporteringen i augusti. Vi har även tagit del av utvärderingsdokumenten som ligger till grund för delårsrapporteringen.	Vi rekommenderar att styrelse och nämnderna fortsatt säkerställer att återrapportering av internkontrollarbete sker i den utsträckning som internkontrollreglementet föreskriver.
Revisionsfråga	Bedömning: Ja	Rekommendationer
Har kommunstyrelsen utövat sin uppsiktsplikt avseende den verksamhet som de nämnder som ingår i granskningen ansvarar för?	Kommunstyrelsen har tagit del av nämndernas uppföljningsrapporter avseende intern kontroll och har upprättat en delårsrapport där intern kontroll inkluderas.	Vi rekommenderar kommunstyrelsen att fortsatt utövar sin uppsiktsplikt genom att ta del av nämndernas uppföljningsrapporter och vid större avvikelser rekommenderar kommunfullmäktige att vidta åtgärder.
Revisionsfråga	Bedömning: I allt väsentligt	Rekommendationer
Hur säkerställs att åtgärder vidtas vid behov?	Kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden samt kultur- och fritidsnämnden har presenterat åtgärder. Socialnämnden samt vård- och omsorgsnämnden kommer presentera åtgärder i en större rapport i december 2023.	Vi rekommenderar socialnämnden samt vård- och omsorgsnämnden att åtgärder med anledning av genomförd intern kontroll presenteras i december.

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

2 Bakgrund

KPMG har av Håbo kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens arbete vad gäller intern kontroll, särskilt avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Av kommunallagens 6 kapitel 6 § framgår att nämnderna, var och en på sitt område, ska tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten i övrigt. De ska även tillse att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett tillfredställande sätt. Kommunstyrelsen och nämnderna ska förvalta och genomföra verksamheten i enlighet med fullmäktiges mål, uppdrag, lagar och föreskrifter. För att fullgöra uppdraget bör respektive organisation bygga upp system och rutiner för ledning, styrning, uppföljning, kontroll och rapportering samt säkerställa att dessa tillämpas.

Revisorerna har utifrån sin riskbedömning konstaterat att det finns ett behov av att genomföra en granskning av området med särskild tonvikt på områdena

- Lagefterlevnad,
- Verkställighet av beslut och givna uppdrag samt
- Upphandling och avtalstrohet.

En bristfällig styrning, uppföljning och kontroll av dessa områden kan riskera att verksamheten inte bedrivs och utvecklas på avsett sätt och att kommunens mål inte nås. Revisionsobjekten i denna granskning är kommunstyrelsen och samtliga och nämnder.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen har syftat till att granska om kommunstyrelsen och nämnderna har en tillräcklig och ändamålsenlig intern kontroll, särskilt avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.

Granskningen har besvarat följande revisionsfrågor:

- Finns ändamålsenliga styrdokument som definierar intern kontroll samt finns det system och rutiner för en tillfredsställande intern kontroll?
- Har nämndens ledamöter tillräckliga kunskaper om sitt ansvar?
- Belyser risk- och väsentlighetsanalyserna områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet?
- Ligger valda kontrollaktiviteter i linje med bedömningarna i risk- och väsentlighetsanalyserna?
- Är nämndens ledamöter delaktiga i framtagandet av riskbedömningar och internkontrollplaner?
- Är uppföljningarna av internkontrollplanen ändamålsenliga?

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

- Har kommunstyrelsen utövat sin uppsiktsplikt avseende den verksamhet som de nämnder som ingår i granskningen ansvarar för?
- Hur säkerställs att åtgärder vidtas vid behov?

Granskningen omfattar kommunstyrelsens och nämndernas internkontrollarbete för 2023, särskilt avseende områdena:

- Lagefterlevnad,
- Verkställighet av beslut och givna uppdrag samt
- Upphandling och avtalstrohet.

Granskningen avser samtliga nämnder förutom överförmyndarnämnden då Uppsala kommun är värdkommun för nämnden.

Granskningen har varit av övergripande karaktär och fokuserar på de delar av internkontrollarbetet styrelse och nämnderna är involverade i. Granskningen avser verksamhetsåret 2023. Kommunens förvaltningar utför ett omfattande kvalitets- och kontrollarbete som inte har berörts inom ramen för den här granskningen.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen utgörs revisionskriterierna av:

- Kommunallagen 6 kap § 6
- Tillämpbara interna regelverk och policyer.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av reglemente över intern kontroll och rutiner för intern kontroll. Dokumentstudier har även gjorts av styrelse och nämndernas reglementen, interna kontrollplaner, risk- och väsentlighetsanalyser, uppföljningsdokument samt Håbo kommuns delårsrapportering.
- Intervju har genomförts med Håbo kommuns kanslichef. Skriftliga frågor har även skickats ut till förvaltningschefer samt ordföranden för kommunstyrelsen, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden samt vård- och omsorgsnämnden.

Rapporten är faktakontrollerad gällande intervju/avstämningar. Vid faktaavstämning har även kommunstyrelsens ordförande, kommundirektör och ekonomichef getts tillfälle att återkoppla synpunkter.

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

3 Resultat av granskningen

Granskningens resultat presenteras i två delar, en sammanfattande del där granskningens övergripande iakttagelser och bedömningar belyses samt i en bilaga där iakttagelser hänförliga till respektive kommunstyrelse och nämnd belyses enskilt.

3.1 Övergripande styrdokument och organisering avseende intern kontroll

3.1.1 Reglemente intern kontroll

Kommunfullmäktige har antagit ett reglemente för intern kontroll år 2018 som gäller för kommunstyrelsen och övriga nämnder¹. Vi noterar att reglementet endast gäller i fyra år, vilket även uppmärksammas i den utvärdering av intern kontroll som gjordes för år 2022. I utvärderingen² anges att en aktualitetsprövning av reglementet ska genomföras under 2023.

Reglementet syftar till att säkerställa en god intern kontroll i kommunens verksamheter. Den interna kontrollen ska med en rimlig grad av säkerhet säkerställa att:

- Kommunens verksamhet är ekonomisk och resultatrik
- Informationen som besluten grundar sig på är tillräcklig och tillförlitlig
- Lagens bestämmelser, myndighetsföreskrifter och fattade beslut iakttas
- Egendom och resurser tryggas

Av reglementet framgår att kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att det finns ett välfungerande system för intern kontroll av kommunen. Kommunstyrelsen ska ansvara för att organisationen för intern kontroll upprättas, att den fungerar ändamålsenligt samt att rapporteringen av den interna kontrollen är tillfredsställande. Kommunstyrelsen ska även utforma kommunövergripande rutiner för planering och uppföljning av intern kontroll, utforma konkreta anvisningar för nämndernas rapportering samt bevaka att reglementet för intern kontroll följs.

Reglementet anger att respektive nämnd har ansvaret för den interna kontrollen inom sitt verksamhetsområde. Reglementet anger att detta ansvar innebär att nämnderna ska

- Upprätta en organisation för nämndernas interna kontroll
- Vid behov utforma kompletterande regler och anvisningar för den interna kontrollen anpassad till nämndens behov
- Upprätta en planering för hur genomförandet av den interna kontrollen ska gå till
- Fastställa hur brister i den interna kontrollen ska rapporteras

¹ Reglemente internkontroll, Kommunfullmäktige, 2018-12-10 §176

² Utvärdering av system och rutin för intern kontroll 2022, Kommunstyrelsen, 2023-09-27

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

- Åtgärda de brister i verksamheten som uppmärksammas genom den interna kontrollen

Vidare anges att förvaltningschefen (eller motsvarande) ansvarar för att de konkreta interna rutinerna i verksamheten är utformade så att en god intern kontroll kan upprätthållas. Budgetansvariga chefer ska informera underställd personal om vilka regler, anvisningar och rutiner för upprätthållande av en god intern kontroll som gäller inom respektive verksamhet/avdelning/enhet. De ska även se till att de arbetsmetoder som används bidrar till en god intern kontroll. Enligt reglementet är alla anställda skyldiga att följa regler/rutiner/anvisningar gällande intern kontroll.

Fel och brister i verksamheten som identifieras av den interna kontrollen ska rapporteras till närmast överordnad som i sin tur rapporterar vidare uppåt i organisationen.

Reglementet anger att varje nämnd ska genomföra en riskanalys som ska dokumenteras och uppdateras vid behov, i syfte att säkerställa att den omfattar aktuella risker. Identifierade risker ska värderas utifrån en bedömning av sannolikheten för att risken inträffar och vilken konsekvens för verksamheten risken medför. Bedömningen av sannolikheten och dess konsekvens tilldelas ett värde mellan 1–4, där 1 är låg sannolikhet / liten konsekvens och 4 är mycket hög sannolikhet / mycket stor konsekvens. Värdet för sannolikheten och konsekvensen multipliceras sedan med varandra och tilldelas ett nytt värde.

Beroende på det multiplicerade värdets storlek kategoriseras risken till någon av de tre nivåerna låg, medium eller kritisk. Av den mall över risk- och väsentlighetsanalys som återfinns i reglementet framgår det att en risk som får värdet 12 eller högre bedöms som kritiska. En kritisk nivå innebär en mycket hög risk. Risken bör åtgärdas omedelbart och analyseras ytterligare. Intern kontroll krävs för uppföljning av risken. Risker som får ett värde mellan 6–9 bedöms som en medium risk. Mediumnivån innebär en medelhög risk som kan behöva åtgärdas beroende på riskens art, men risken är inte akut. En risk som bedöms ligga på medium nivån behöver kontrolleras enligt reglementet.

Risker som får ett värde mellan 1–3 bedöms som en låg risk. Den låga nivån innebär att risken är så låg att den kan accepteras och inte behöver åtgärdas eller kontrolleras. Vi noterar att i vissa fall bedöms ett värde av 4 som en medium risk och i andra fall som en låg risk.

Enligt reglementet ska respektive nämnd och förvaltning vidta åtgärder för att förhindra risker som inte kan accepteras, en kritisk risk. En genomförd risk- och konsekvensanalys ska vara en av utgångspunkterna vid planering av verksamheten. Enligt reglementet ska även kommunstyrelsen och övriga nämnder årligen anta en plan för uppföljning av sin interna kontroll.

Nämnderna ska i samband med att planen för den egna interna kontrollen beslutats delge den till kommunstyrelsen. Reglementet reglerar vilka punkter som ska framgå i intern kontrollplanen. Angående uppföljning av intern kontroll är det förvaltningschefen (eller motsvarande) som ska rapportera till nämnden årligen om hur den interna kontrollen fungerar.

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Rapporteringen ska ge en samlad bild av hur den interna kontrollen fungerar, vilka iakttagelser som gjorts, åtgärder som tagits för att hantera identifierade risker och eventuella förslag på förbättringar avseende systemet för intern kontroll. Vidare ska kommunstyrelsen årligen utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll med utgångspunkt i den egna och övriga nämnders rapportering om intern kontroll.

Reglementet listar även vilka aspekter som kommunstyrelsen ska analysera utifrån upprättande planer och uppföljningar av den interna kontrollen. Utifrån den analys som kommunstyrelsen genomför ska kommunstyrelsen bedöma om kommunens samlade system för intern kontroll är välfungerande eller om det finns anledning att vidta åtgärder för att stärka den interna kontrollen. Kommunstyrelsen kan med utgångspunkt från sin bedömning göra påpekanden, lämna råd och anvisningar samt i vissa fall be kommunfullmäktige att ingripa.

3.1.2 Rutiner för intern kontroll

Kommundirektören har upprättat en rutin för intern kontroll³ som anger att varje nämnd är ansvarig för att anta en plan för uppföljning av sin interna kontroll. Internkontrollen ska utgå ifrån kommunens processer och delas upp i ledningsprocesser, stödprocesser och kärnprocesser. Ledningsprocesser definieras som en process för att styra och koordinera andra processer, exempel på en ledningsprocess är att utveckla strategi- och måldokument, planera verksamhet, ta beslut och följa upp.

Stödprocesser definieras som processer som stödjer andra processer och bidrar med aktiviteter som behövs under huvudprocessflödet som tex upphandling, ekonomiskt stöd, rekrytering, IT-support, kommunikation. Slutligen definieras kärnprocesser som något som ger direkt mervärde åt kunder/brukare/elever/invånare. Kärnprocesser levererar verksamheternas grunduppdrag samt förverkligar dess verksamhetsidé. Rutinen för intern kontroll anger att varje nämnd ska inkludera processer från samtliga områden i sin riskanalys och internkontrollplan.

Vidare definierar rutinen för intern kontroll begreppen risk, kontroll och åtgärd. En risk beskriver vilken/vilka risker som kan uppstå i någon av lednings, stöd eller kärnprocesserna. Kontroll beskriver vad som ska kontrolleras, på vilket sätt kontrollen ska utföras, vem som är ansvarig för att kontrollen genomförs samt hur ofta kontrollen ska utföras. Åtgärd beskriver vilken typ av åtgärd som behöver göras för att minska risken. Åtgärderna kan antingen identifieras redan i riskanalysmomentet eller efter att kontrollen genomförts, följts upp och analyserats.

Rutinen ger en beskrivning för hur processen för att ta fram en intern kontrollplan ska gå till och hur kommunen ska arbeta med intern kontroll under året. Under september-oktober är det en så kallad planeringsfas. Under planeringsfasen ska en riskanalys genomföras där en bruttolista ska skapas av tänkbara risker utifrån verksamhetens olika processer / arbetsmoment.

³ Rutin för framtagande och uppföljning av intern kontroll, kommundirektör 2021-10-20

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Sedan ska en riskanalys skapas och riskerna ska bedömas utifrån riskernas sannolikhet och konsekvens enligt de tre nivåerna för risk låg, medium eller kritisk (se avsnitt 3.1.1). Riskanalysen ska genomföras i kommunens valda verksamhetssystem. Nästa del i planeringsfasen är att ta fram ett förslag på en intern kontrollplan. Utifrån riskanalysen ska ett beslut tas kring vilka processer/arbetsmoment som ska kontrolleras under året, samt ge förslag på vilka kontroller som ska genomföras under året.

Dessutom ska åtgärder planeras för de processer där riskerna bedöms som allvarliga vilket kan vara om risken bedömts som kritisk eller i vissa fall vid bedömning medium, vi noterar att det inte framgår av rutinen vilka fall då åtgärder bör planeras vid en bedömning av en medium risk.

November-december beskrivs i rutinen som beslutsfasen. I denna period ska en dialog ske kring förvaltningens förslag till internkontrollplan för kommande år med nämndens förtroendevalda, vanligtvis med beredningsgrupp/arbetsutskott. Förvaltningen ska presentera bruttolistan av alla identifierade risker samt deras föreslagna internkontrollplan. Nämnden ska ange sin sannolikhet och konsekvensbedömning per risk, nämnden har också möjlighet att genomföra vissa förändringar av internkontrollplanen innan den beslutas på nästa nämndmöte. Rutinen anger att för varje ny punkt som tillförs på dialogmötet bör/ska en redan föreslagen punkt tas bort. Efter dialogmötet ska intern kontrollplanen fastställas av ansvarig nämnd. I samband med beslut av den interna kontrollen ska den delges till kommunstyrelsen.

I januari-december ska utförande fasen ske. När intern kontrollplanen är fastställd ska förvaltningen påbörja genomförandet av kontrollerna vilket ska ske i enlighet med fastställd intern kontrollplan. Den som har utsetts som ansvarig för kontrollen ska följa upp att kontrollen utförs enligt plan. Ansvarig för kontrollen ska rapportera resultatet av kontrollen samt skriva en bedömning/analys av resultatet. Uppföljningen ska ske enligt beslutad intern kontrollplan. Förvaltningschefen (eller motsvarande) ska ansvara för att årligen sammanställa uppföljningen av intern kontrollen och redovisa det till nämnden.

Förvaltningschefen (eller motsvarande) ansvarar även för att rapportera akuta fel och brister som framkommer genom intern kontrollen till ansvarig nämnd och kommundirektör tillsammans med planerade eller vidtagna åtgärder. En gemensam sammanställning av alla nämnders arbete med beslutande internkontrollplaner sammanställs årligen av kommunstyrelseförvaltningen och lämnas för beslut i kommunstyrelsen samt som information till kommunfullmäktige och kommunrevisionen.

Under kvartal 1 sker en analys och utvärdering av system och rutiner för intern kontroll. Nämnderna ska enligt reglementet för intern kontroll rapportera in en analys och utvärdering av sina system och rutiner för intern kontroll till kommunstyrelsen. Nämndens analys ska lämnas till kommunstyrelsen senast kvartal 1 efterföljande år. Utvärderingen sker genom att besvara en rapportmall som finns i kommunens valda verksamhetssystem. Utvärderingen ska genomföras med hjälp av det självskattningsverktyg för intern kontroll som kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram.

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

3.1.3 Bedömning

Vår bedömning är att det i allt väsentligt finns ändamålsenliga styrdokument som definierar intern kontroll samt system och rutiner för en tillfredsställande intern kontroll.

Kommunen har ett reglemente för intern kontroll. Reglementet bör dock uppdaterats då det upprättades under 2018 och endast var gällande fyra år.

Kommunen är dock medvetna om att reglementet behöver uppdateras då detta framgår av delårsrapporten för år 2022.

Vår bedömning är att reglementet och rutinerna för intern kontroll definierar intern kontroll och ger tillräckligt mycket stöd i processen av arbetet med intern kontroll. Vi noterar dock att reglementet i vissa fall bedömer ett riskvärde om 4 som en låg risk och i vissa fall som en medium risk. Detta skapar en otydlighet kring vilken nivå ett riskvärde om 4 ska ges, och således om det är en risk som ska accepteras eller hanteras. Vidare anger rutinerna för intern kontroll att, utöver kontroller, ska även åtgärder planeras för de processer där riskerna bedöms som allvarliga, vilket kan vara om risken bedömts som kritisk eller i vissa fall om det bedöms vara en medium risk. Det finns även här en otydlighet kring när åtgärder behöver planeras för en medium risk.

3.2 Kommunstyrelsens och nämndernas arbete vad gäller intern kontroll

Kommunstyrelsen och samtliga berörda nämnder har granskats vad gäller de utbildningsinsatser som erbjuds ledamöterna, styrelsens och nämndernas upprättade riskinventeringar, riskbedömningar och risk- och väsentlighetsanalyser, styrelsens och nämndernas upprättade interna kontrollplaner samt återrapportering av internkontrollarbetet.

För kommunstyrelsen har även den rapportering styrelsen mottar av övriga nämnder granskats. För styrelse- och nämndspecifika iakttagelser, se bilaga A.

3.2.1 Bedömning

Vår generella bedömning är att valnämnden och lönenämnden behöver slutföra sitt interna kontrollarbete. I Håbo kommuns delårsrapportering anges det att lönenämnden och valnämnden har påbörjat sitt arbete med att ta fram en intern kontrollplan för år 2024 i enlighet med Håbos kommuns reglemente för intern kontroll. Krisledningsnämnden är enbart aktiv vid en extraordinär händelse och har därför ingen ordinarie verksamhet att utöva intern kontroll över.

Vår bedömning är att nämndens ledamöter för kommunstyrelsen, vård- och omsorgsnämnden, socialnämnden samt bygg- och miljönämnden i allt väsentligt har tillräckliga kunskaper om sitt ansvar. Av dokumentstudier samt i kontakt med förvaltningschefer och ordförande för styrelse/nämnd framgår det att workshops med ledamöter och tjänstemän har ägt rum där kunskapsutbyte möjliggjorts.

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Av de skriftliga frågorna vi har skickat ut framgår det även att både representanter från förvaltning och ordförande för vård- och omsorgsnämnden samt kommunstyrelsen är nöjda med de utbildningstillfällen som ägt rum. Vidare anger förvaltningen för socialnämnden samt bygg- och miljönämnden att utbildningstillfällen har ägt rum.

Vår bedömning är att nämndens ledamöter för kultur- och fritidsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden delvis har tillräckliga kunskaper om sitt område. I kontakt med kultur- och fritidsnämnden anger de att de inte har någon dokumentation från att utbildningstillfällen har ägt rum. Förvaltningschefen på barn- och utbildningsförvaltningen anser att nämnden inte har fått tillräckliga utbildningsinsatser avseende intern kontroll, medan ordförande för barn- och utbildningsnämnden anser att nämnden delvis har fått tillräcklig utbildning. Vår samlade bedömning utifrån dessa iakttagelser är att det skiljer sig mellan nämnderna avseende deras uppfattning om tillräckliga utbildningsinsatser.

Vår bedömning är att risk- och väsentlighetsanalyserna för kommunstyrelsen, vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden belyser områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet. I de avstämningsdokumenten som finns avseende risk- och väsentlighetsanalysen mellan politiker och tjänstemän har risker avseende lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet tagits upp.

Vår bedömning är att risk- och väsentlighetsanalyserna för barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden samt kultur- och fritidsnämnden delvis belyser områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet. I barn- och utbildningsnämndens bruttorisklista har enbart området lagefterlevnad belysts. I bygg- och miljönämndens bruttorisklista har lagefterlevnad och verkställighet belysts och i kultur- och fritidsnämndens avstämningsdokument har lagefterlevnad och upphandling belysts. Vår samlade bedömning utifrån dessa iakttagelser är att det skiljer sig mellan nämnderna avseende om risk- och väsentlighetsanalyserna belyser lagefterlevnad, verkställighet samt upphandling och inköp.

Vår bedömning är att valda kontrollaktiviteter delvis ligger i linje med bedömningarna i risk- och väsentlighetsanalyserna. De valda kontrollaktiviteterna stämmer överens med de risker som identifierats i risk- och väsentlighetsanalysen. Vi noterar dock att bygg- och miljönämnden samt kultur- och fritidsnämnden inkluderar risker i sin interna kontrollplan som bör accepteras enligt Håbo kommuns reglemente för intern kontroll. Vidare noterar vi att vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden inte inkluderar risker i sin interna kontrollplan som har ett riskvärde som bör hanteras enligt reglementet för intern kontroll. Vi noterar även att i kommunstyrelsens interna kontrollplan återfinns ett flertal risker där det inte finns något kontrollmoment trots att riskvärdet antingen bedöms ligga på en medium eller en kritisk nivå. Enligt reglemente för intern kontroll bör ett kontrollmoment finnas för både medium och kritiska risker.

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Vår bedömning är att nämndens ledamöter är delaktiga i framtagande av riskbedömningar och interna kontrollplaner. Av granskningen framgår det att nämndens ledamöter tillsammans med tjänstemännen har en avstämning i form av en workshop avseende de risker som identifierats för att sedan ta fram en intern kontrollplan.

Vår bedömning är att uppföljningarna av internkontrollplanen är ändamålsenlig. Av Håbo kommuns riktlinjer framgår det att återrapportering av intern kontroll ska ske till nämnden och kommunstyrelsen i januari / december. Vidare ska nämnderna under första kvartalet nästkommande år rapportera in en analys och utvärdering av sina system och rutiner för intern kontroll till kommunstyrelsen. Vid tiden för granskningen har detta ännu inte ägt rum. Däremot kan vi konstatera att nämnderna har gett en åiterrapportering till kommunstyrelsen angående intern kontroll som ligger till grund för delårsrapporteringen i augusti. Vi har även tagit del av kommunstyrelsens, kultur- och fritidsnämndens, barn- och utbildningsnämnden samt bygg- och miljönämndens utvärderingsdokumenten som ligger till grund för delårsrapporteringen. Vi har även tagit del av utvärderingen av den interna kontrollen för 2022 som visar att nämnderna tidigare år har följt upp sin interna kontroll.

Vår bedömning är att kommunstyrelsens har utövat sin uppsiktsplikt avseende den verksamhet som de nämnder som ingår i granskningen ansvarar för. Kommunstyrelsen har tagit del av nämndernas uppföljningsrapporter avseende intern kontroll och har upprättat en delårsrapport där intern kontroll inkluderas. I delårsrapporten ges rekommendationer angående intern kontroll till barn- och utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden. Vidare anges att lönenämndens och valnämndens interna kontrollplaner är under utveckling.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen och nämnderna i allt väsentligt säkerställer att åtgärder tas vid behov, även om samtliga nämnder ännu inte presenterat nödvändiga åtgärder. Kommunstyrelsen har presenterat åtgärder där stora avvikelser har funnits. Det har även presenterats åtgärder för mindre avvikelser samt åtgärder där kontrollerna ännu inte är utförda. Barn- och utbildningsnämnden har presenterat åtgärder för samtliga kontrollmoment. Bygg- och miljönämnden har inte presenterat en åtgärd där en mindre avvikelse har funnits men har presenterat åtgärder för kontroller där avvikelser inte har funnits. Kultur- och fritidsnämnden har presenterat åtgärder för de kontroller dem har genomfört. Socialnämnden samt vård- och omsorgsnämnden har vid tiden för granskningen inte presenterat åtgärder, men åtgärder kommer presenteras i en större rapport i december 2023.

4 Samlad bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att granska om kommunstyrelsen och nämnderna har en tillräcklig och ändamålsenlig intern kontroll, särskilt avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och nämnderna delvis har en tillräcklig och ändamålsenlig intern kontroll, särskilt avseende områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.

Kommunen har antagit ett reglemente och rutiner för intern kontroll som i all väsentligt definierar intern kontroll och ger tillräckligt mycket stöd i processen av arbetet med intern kontroll. De processer vi har tagit del av följer reglemente och rutiner för intern kontroll avseende deltagande från nämndernas ledamöter, uppföljning av den interna kontrollen, kommunstyrelsens uppsiktsplikt samt att åtgärder tas vid behov. Vidare belyser risk- och väsentlighetsanalyserna för kommunstyrelsen, vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet.

Däremot ser vi att det finns ett behov av att uppdatera reglementet för intern kontroll samt göra vissa förtydligar i reglementet och i rutinerna. Vi ser också ett behov av ytterligare utbildning avseende intern kontroll för barn- och utbildningsnämnden. Angående de interna kontrollområdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet bedömer vi att detta är något som kan belysas ytterligare i bygg- och miljönämnden, barn- och utbildningsnämnden samt i kultur och fritidsnämndens risk- och väsentlighetsanalyser. Vidare ser vi ett behov av att se över hur risker bedöms för att kunna säkerställa att de risker med ett högt riskvärde som ska inkluderas i den interna kontrollplanen också återfinns i planen, samt att de risker som bör accepteras inte inkluderas i internkontrollplanen. Vi ser även ett behov av att valnämnden och lönenämnden påbörjar sitt interna kontrollarbete.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Initiera revidering av reglemente och bereda den inför beslut av kommunfullmäktige då nuvarande reglemente inte längre är gällande.
 - o i revideringen föreslå ett förtydligande i reglementet avseende om en risk med riskvärdet 4 ska bedömas som en låg risk eller en medium risk.
- i rutinerna för intern kontroll förtydliga när en åtgärd, utöver kontroller, behöver planeras för en medium risk.
- fortsatt utöva sin uppsiktsplikt genom att ta del av nämndernas uppföljningsrapporter och vid större avvikelser rekommendera kommunfullmäktige att vidta åtgärder.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen och samtliga nämnder att:

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

- se över hur risker bedöms för att kunna säkerställa att de risker med ett riskvärde som bedömts ska inkluderas i internkontrollplanen även återfinns i planen, samt att de risker som bör accepteras inte inkluderas i intern kontrollplanen.
- ledamöterna fortsatt säkerställer att de involveras i framtagande av riskbedömningar och internkontrollplaner.
- säkerställa att åiterrapportering av internkontrollarbete sker i den utsträckning som internkontrollreglementet föreskriver.

Vi rekommenderar barn- och utbildningsnämnden att:

- Genomföra utbildningar avseende intern kontroll.

Vi rekommenderar bygg- och miljönämnden samt barn- och utbildningsnämnden att:

- Belysa områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet ytterligare i risk- och väsentlighetsanalyserna.

Vi rekommenderar valnämnden och lönenämnden att:

- Upprätta en internkontrollplan för år 2024.

Vi rekommenderar socialnämnden samt vård- och omsorgsnämnden att:

- tillse att åtgärder med anledning av genomförd intern kontroll presenteras i december 2023.

Datum som ovan

KPMG AB

Micaela Hedin

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Alfred Tilly

Verksamhetsrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

A Kommunstyrelsens och nämndernas arbete vad gäller intern kontroll

A.1 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är ansvarig för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter.

Under kommunstyrelsen lyder kommunstyrelseförvaltningen som består av följande organisatoriska delar: IT och digitalisering, ekonomi och upphandling, HR, kansli och stab. På förvaltningen finns också funktioner inom folkhälsa, bredband och digitalisering, samt ombudsman för äldre och funktionsvariationer.

Kommunstyrelsen har inga fastställda rutiner avseende intern kontroll utöver de kammungemensamma rutinerna fastställda av kommunens ledningsgrupp.

A.1.1 Utbildningsinsatser

Av intervjun med Håbo kommuns kanslichef framgår det att det har genomförts en generell utbildning avseende intern kontroll där alla nämnder har blivit inbjudna. Det har även varit en utbildning som har varit specifikt riktad till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelseförvaltningen har i samband med granskningen besvarat ett antal skriftliga frågor. Av dessa svar framgår det att styrelsen löpande har fått information om arbetet med intern kontroll samt en detaljerad instruktion till den workshop som legat till grund för bruttorisklistor samt intern kontrollplan. Vidare har en utbildningsdag skett i januari 2023 för förtroendevalda⁴ inför den nya mandatperioden där intern kontroll var en del av utbildningen. Vi har även varit i kontakt med ordförande för kommunstyrelsen som uppger samma information.

A.1.2 Risk- och väsentlighetsanalyser

Kommunstyrelseförvaltningen har tillsammans med samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram en bruttorisklista av identifierade risker för 2023⁵. I förvaltningens bruttorisklista finns 37 identifierade risker. Av dessa risker har 15 risker fått värdet 12 eller högre och bedömts som kritiska. Vidare har 21 risker bedömts som medium risker och 1 identifierad risk har bedömts som låg.

I enlighet med Håbos kommuns rutin för intern kontroll skedde en dialog med förvaltningen och de förtroendevalda efter det att tjänstemännen upprättat en bruttolista över identifierade risker. Dialogen skedde via en workshop. Vi har tagit del av det avstämningsdokument⁶ som följdes av workshopen där en ny riskanalys tagits fram utifrån den bruttorisklistan. I den analys som följde av workshopen identifierades 33 risker.

⁴ Arvodesblankett, heldagsutbildning för förtroendevalda 2023-01-18

⁵ Avstämning IK-bedömning politik/tjänstemän (kommunstyrelsen), datum saknas

⁶ Avstämning IK-bedömning politik/tjänstemän (Kommunstyrelsen)

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Riskerna är kopplade till systematiskt brandskyddsarbete, systematiskt arbetsmiljöarbete, upphandling och inköp, verksamhets- och ekonomistyrning, samhällsbyggnadsprocess, målstyrning och styrmodell, kompetensförsörjning, offentlighetsprincipen, personuppgiftsbehandling, On/off-boarding, ärendeberedning, informationshantering, informationssäkerhet, samverkansprocess, organisationsförändringar, kvalitetsstyrning, informationspåverkan, digital tillgänglighet och näringslivsarbete.

Av de 33 riskerna som identifierats är det 9 risker som berör lagefterlevnad. Dessa är följande

- Bristande systematiskt brandskyddsarbete
- Bristande implementering av systematiskt arbetsmiljöarbete
- Bristande rutin för hantering av hot & våld bland medarbetare
- Bristande uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete
- Brist i delegationsprocessen
- Bristande hantering av allmänna handlingar
- Bristande personuppgiftsbehandling
- Bristande gallring och felaktig diarieföring
- Bristande systematisk informationssäkerhet

I avstämningsdokumentet har 5 risker identifierats avseende upphandling och avtalstrohet. Dessa är följande:

- Bristande kännedom om inköpsprocess
- Bristande kännedom om beställroll
- Bristande attesteringsförfarande
- Bristande stöd till verksamhetens beaktade av hållbara val vid inköp och upphandling
- Bristande kravspecifikation vid nyförvärv eller avtalsändringar gentemot leverantörer

I avstämningsdokumentet har 1 risk identifierats avseende verkställighet av beslut. Riskerna avser bristande verkställighet av politiska beslut.

Av samtliga 33 risker är det 3 risker som bedöms att de kan accepteras. För två av riskerna har ingen bedömning gjorts och resterande 28 risker ska hanteras.

A.1.3 Internkontrollplan

Intern kontrollplan för 2023 har antagits av kommunstyrelsen⁷. Vi noterar att samtliga 33 risker som identifierades av den gemensamma workshopen mellan tjänstemän och politiker återfinns i internkontrollplanen. Således återfinns de risker som identifierats avseende lagefterlevnad, verkställighet samt upphandling och avtalstrohet.

⁷ Internkontrollplan 2023, Kommunstyrelsen 2023-02-27 §57

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Även de risker som i avstämningsdokumentet angavs att de skulle accepteras återfinns i internkontrollplanen, varav det för en av dessa risker har angetts ett kontrollmoment.

Vi uppmärksammar att i internkontrollplanen har 29 risker fått ett sammanlagt riskvärde av 12 eller högre och bör således enligt reglementet för intern kontroll bedömas som kritiska. Därmed har internkontrollplanen höjt risknivån för 14 risker jämfört med kommunförvaltningens risk- och väsentlighetsanalys. I internkontrollplanen har 2 risker fått ett sammanlagt värde på 9 och bör därför bedömas som en medium risk och för 2 risker har ingen bedömning gjorts.

Vi noterar att det för ett flertal risker inte finns något kontrollmoment. Detta trots att reglementet för Håbo kommuns interna kontroll anger att dem ska kontrolleras då risken har bedömts ligga på en medium eller en kritisk nivå.

A.1.4 Uppföljning av intern kontroll

Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat ett uppföljningsdokument⁸ avseende intern kontroll.

Av de risker som togs upp av internkontrollplanen är det 27 beslutade kontrollmoment. Av uppföljningsdokumentet framgår det att 10 kontroller ännu inte har utförts. Av dessa 10 är 4 kopplade till systematiskt arbetsmiljöarbete, 1 kontroll är kopplad till verksamhets- och ekonomistyrning, 2 kontroller är kopplade till on/off-boarding, 1 kontroll är kopplad till informationshantering, 1 kontroll är kopplat till informationssäkerhet och 1 kontroll är kopplat till digital tillgänglighet.

Av uppföljningsdokumentet framgår det att 8 kontrollmoment visar mindre avvikelser, 4 av dessa kontrollmoment berör upphandling och inköp. För dessa avvikelser har åtgärder presenterats. Vidare är det 1 kontrollmoment avseende verksamhets- och ekonomistyrning som visar på en mindre avvikelse, för denna avvikelse har ingen åtgärd presenterats. Det är 2 kontroller om informationshantering som visar mindre avvikelser. För dessa har åtgärder presenterats. Vidare visar 1 kontroll om digital tillgänglighet på en mindre avvikelse, ingen åtgärd har presenterats.

Uppföljningsdokumentet anger att 2 kontroller visar större avvikelser, 1 av dessa är kopplade till verksamhets- och ekonomistyrning. Kontrollen var kring att delegationsbeslut rapporteras till nästkommande nämnd.

En åtgärd har presenterats. Den andra kontrollen som visat en stor avvikelse berör offentlighetsprincipen, en åtgärd har presenterats.

Vidare framgår det av uppföljningsdokumentet att för 16 risker har ingen kontroll genomförts, men att åtgärder har tagits för samtliga av dessa risker.

En delårsrapport⁹ har upprättats av kommunstyrelsen. Vi noterar att det i delårsrapporten är 9 kontroller som ännu inte genomförts, således har en kontroll utförts sedan uppföljningsdokumentet upprättades.

⁸ Följ upp kontroller och åtgärder, intern kontroll 2023-09-14

⁹ Delårsrapport augusti 2023, 2023-10-03, Dnr 2023/01063, godkänd av kommunstyrelsen 2023-10-24 §287

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Av delårsrapporten framgår det att 18 kontroller har genomförts och att 28 åtgärder har beslutats, antingen till följd av resultat av internkontroll eller vid framtagande av internkontrollplanen. En åtgärd är avklarad, medan resterande är påbörjade eller kommer påbörjas under resterande del av året.

Vidare anger delårsrapporten att resultatet av de 18 genomförda kontrollerna visar följande:

- 7 kontroller visar ingen avvikelse
- 8 kontroller visar en mindre avvikelse
- 3 kontroller visar en stor avvikelse

Vi noterar därmed i delårsrapporten är det 3 kontroller som visar en större avvikelse medan det i uppföljningsdokumentet endast är 2 kontroller som visar en större avvikelse. Den kontroll som visar större avvikelse i delårsrapporten var således ett av kontrollmomenten som ännu inte genomförts vid upprättandet av uppföljningsdokumentet. Den ytterligare avvikelsen handlar om bristande tillgänglighet på intranätet och åtgärd är föreslagen.

A.1.5 Rapport över intern kontroll från övriga nämnder

Kommunstyrelsen har i ett beslut¹⁰ uppmanat barn- och utbildningsnämnden att snarast se till att genomföra intern kontroll enligt genomförd risk - och sårbarhetsanalys och internkontrollplan. Kommunstyrelsen har även uppmanat kultur- och fritidsnämnden att följa den process och metod som anvisas i reglementet för intern kontroll vid genomförande av kontrollerna. Vidare har kommunstyrelsen beslutat att kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden ska återkoppla hur instanserna kring interkontrollen har avlöp under hösten till kommunstyrelsen under hösten 2023. Av delårsrapporten framgår det att lönenämnden och valnämndens interna kontrollplaner är under utveckling. Från och med 2024 kommer nämnderna ha en internkontrollplan enligt reglemente för internkontroll.

I delårsrapporten¹¹ framgår det att kommunen sammanlagt har 51 beslutade kontroller för 2023. Nämndernas rapporter är angivna som bilagor till rapporten. Det resultat som redovisas för kommunens interna kontroll är följande:

- 13 kontroller visar ingen avvikelse
- 13 kontroller visar en mindre avvikelse
- 8 kontroller visar en stor avvikelse
- 14 kontroller har ej genomförts
- 42 åtgärder har beslutats.

¹⁰ Kommunstyrelsen §157, 2023-05-31

¹¹ Delårsrapport augusti 2023, 2023-10-03, Dnr 2023/01063, godkänd av kommunstyrelsen 2023-10-24 §288

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Vidare framgår det i delårsrapport hur många kontrollmoment som respektive nämnds¹² internkontrollplan innehåller, hur många som visar större eller mindre avvikelser, hur många åtgärder som är beslutade och hur många kontroller som inte är utförda.

I rutinerna för intern kontroll anges det att en analys och utvärdering av den interna kontrollen ska rapporteras in till nämnderna under det första kvartalet nästkommande år. Vid tiden för granskningen har detta ännu inte ägt rum, däremot har vi tagit del av den utvärdering¹³ som gjordes avseende 2022 års interna kontroll.

A.2 Barn- och utbildningsnämnden

Enligt barn- och utbildningsnämndens reglemente¹⁴ ansvarar nämnden för kommunens förskolor, förskoleklasser, grundskolor, gymnasieskola, gymnasiesärskola, den och den kommunala vuxenutbildningen. Nämnden har ansvar för det som i skollag och skolförordning åligger kommunen som offentlig huvudman för skolverksamhet och hemkommun.

Under nämnden lyder barn- och utbildningsförvaltningen. Under förvaltningschefen finns flera verksamhetschefer som ansvarar för att samordna och utveckla de olika verksamheterna. Förvaltningen har även ett administrativt kontor som handlägger ärenden och utför tillsyn.

A.2.1 Utbildningsinsatser

I samband med granskningen har barn- och utbildningsförvaltningen svarat på ett antal skriftliga frågor. Av dessa framgår det att nämnden inte har fått tillräcklig utbildning inom intern kontroll för att säkerställa att arbetet följer de interna riktlinjerna. Vi har även varit i kontakt med ordföranden för barn- och utbildningsnämnden som menar att man delvis har fått tillräcklig utbildning kring intern kontroll.

Av svaren från barn- och utbildningsförvaltningen framgår det dock att nämnden har fått en allmän utbildning av förvaltningen i målstyrning och målformulering. Vidare framgår det att utbildning i internkontroll utifrån kommunallagen ges av kommunstyrelseförvaltningen i samband med ny mandatperiod.

A.2.2 Risk- och väsentlighetsanalyser

I samband med granskningen har vi tagit del av barn- och utbildningsförvaltningens bruttorisklista. Bruttoreisklistan har identifierat 5 risker. Av dessa 5 risker är det 3 risker som berör området lagefterlevnad. Dessa är följande:

- Barn- och utbildningsnämnden riskerar att inte kunna uppfylla arbetsmiljöansvaret i enlighet med systematiskt arbetsmiljöarbete
- Barn- och utbildningsnämnden riskerar att inte uppfylla lagkraven för god informationsförvaltning

¹² Med undantag för lönenämnden, valnämnden samt krisledningsnämnden.

¹³ Utvärdering av system och rutin för intern kontroll 2022, fastställd av kommunstyrelsen 2023-05-31 §157

¹⁴ Reglemente för Barn- och utbildningsnämnden, kommunfullmäktige, 2020-12-07 §127

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

- Barn- och utbildningsnämnden uppfyller inte kraven för ett systematiskt kvalitetsarbete i hela styrkedjan

Inga risker har identifierats avseende verkställighet eller upphandling och avtalstrohet. Resterande två risker berör områdena ekonomistyrning och intern kontroll.

A.2.3 Intern kontrollplan

Barn- och utbildningsnämnden har fastställt en plan för intern kontroll¹⁵ för år 2023 som sedan har reviderats¹⁶. I den reviderade versionen berörs de risker som antagits i beslutet för risk- och väsentlighetsanalysen förutom risken för intern kontroll. Således återfinns riskerna som avsåg lagefterlevnad i den interna kontrollplanen. Inga risker avseende verkställighet eller upphandling och avtalstrohet återfinns i intern kontrollplanen.

Det är 1 risk avseende ekonomistyrning som har bedömts som kritisk. Resterande risker har bedömts som medium risker. För samtliga risker som identifierats i internkontrollplanen anges ett kontrollmoment, en metod för kontrollen och en tidpunkt då kontrollen ska utföras.

A.2.4 Uppföljning av intern kontroll

Barn- och utbildningsnämnden har gjort en utvärdering avseende 2022 års interna kontroll¹⁷.

Barn- och utbildningsförvaltningen har upprättat ett uppföljningsdokument¹⁸ av den interna kontrollen för år 2023. Uppföljningsdokumentet avser den reviderade versionen av barn- och utbildningsnämndens interna kontrollplan.

Uppföljningsdokumentet följer upp kontrollmomenten på en övergripande nivå då det inte helt tydligt framgår om kontrollerna visar mindre eller större avvikelser. Av uppföljningsdokumentet framgår det att åtgärder har tagits för samtliga risker.

Av delårsrapporten¹⁹ för hela Håbos kommun framgår det att barn- och utbildningsnämndens internkontrollplan innehåller 4 kontroller där:

- 1 kontroll visar ingen avvikelse
- 2 kontroller visar en mindre avvikelse
- 1 kontroll visar en stor avvikelse

¹⁵ Barn- och utbildningsnämnden §195, 2022-12-07

¹⁶ Barn- och utbildningsnämnden §103, 2023-06-14

¹⁷ Utvärdering intern kontroll, Barn- och utbildningsnämnden, 2023-02-27

¹⁸ Uppföljning intern kontroll (inkl. åtgärder), 2023-06-07

¹⁹ Delårsrapport augusti 2023, 2023-10-03, Dnr 2023/01063, godkänd av kommunstyrelsen 2023-10-24 §287

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

A.3 Bygg- och miljönämnden

Reglementet²⁰ för bygg- och miljönämnden anger att nämnden ansvarar för att fullgöra kommunens myndighetsutövande uppgifter inom byggnadsväsendet. Nämnden ansvarar även för att fullgöra kommunens myndighetsutövande uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Under nämnden arbetar bygg- och miljöavdelningen.

A.3.1 Utbildningsinsatser

Bygg- och miljöavdelningen har svarat på ett antal skriftliga frågor som vi har skickat ut. Av dessa svar framgår det att nämnden fått kunskaper i samband med framtagande av internkontroll för år 2023 samt vid uppföljningen per augusti 2023. Enligt bygg- och miljöavdelningen bjöd kommunstyrelsen in till information kring bland annat intern kontrollen i början av år 2023.

I samband med granskningen har vi skickat ut skriftliga frågor angående utbildningsinsatser avseende intern kontroll till bygg- och miljönämndens ordförande men har inte fått något svar.

A.3.2 Risk- och väsentlighetsanalyser

Bygg- och miljönämnden har upprättat en bruttorisklista för den interna kontrollen. I bruttorisklistan identifieras 6 risker. I samband med granskningen har vi även tagit del av det avstämningsdokument som tagits fram i samband med den workshop²¹ som ägde rum mellan politiker och tjänstemän enligt Håbos kommuns reglemente för intern kontroll. I avstämningsdokumentet är det samma 6 risker som har identifierats som i bruttorisklistan.

I avstämningsdokumentet är det 4 identifierade risker som berör området lagefterlevnad. Dessa är följande:

- Bristande efterlevnad av offentlighetsprincipen
- Bristande efterlevnad av GDPR
- Handläggning sker inte rättssäkert, effektiv och enligt process
- Bristande systematiskt arbetsmiljöarbete

Det är 1 identifierad risk som berör verkställighet. Risken avser en kompetens- och resursbrist där man inte kan utföra grunduppdraget på grund av långa handläggningstider, sämre service och tillgänglighet, lägre intäkter och mer att göra för kvarvarande personal.

Det är ingen risk som identifierats avseende upphandling och avtalstrohet. Den resterande risken som identifierats berör IT-säkerhet.

Av dessa 6 risker anges att samtliga risker ska hanteras. Det är 5 risker som har fått ett riskvärde mellan 6–9 (medium risk).

²⁰ Reglemente för bygg- och miljönämnden, kommunfullmäktige, §58 2020-06-29

²¹ Plan för internkontroll för år 2023, Bygg- och miljönämnden §112, 2022-12-06

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Vi noterar att risken avseende bristande efterlevnad av offentlighetsprincipen har fått riskvärdet 3 av politikerna och bedöms därför som en låg risk. Enligt reglementet för intern kontroll bör därför denna risk accepteras.

A.3.3 Intern kontrollplan

Bygg-och miljönämnden har antagit en intern kontrollplan²² för år 2023. I internkontrollplanen återges samma risker som angavs i avstämningsdokumentet mellan politiker och tjänstemän. Således återfinns de risker som identifierats avseende lagefterlevnad och verkställighet. För samtliga risker anges ett kontrollmoment, en metod för kontrollen och en tidpunkt då kontrollen ska utföras.

A.3.4 Uppföljning av intern kontroll

I samband med granskningen har vi tagit del av ett uppföljningsdokument avseende bygg-och miljönämndens interna kontroll. I uppföljningsdokumentet framgår det att kontroller har gjorts på samtliga 6 risker som identifierades i bruttorisklistan. Vidare framgår det i uppföljningsdokumentet att för 4 av kontrollerna så finns det ingen avvikelse, 1 kontroll visar en mindre avvikelse och för 2 av kontrollerna finns det ingen avvikelse. För den kontroll som visar en mindre avvikelse anges det ingen åtgärd, däremot har 3 åtgärder presenteras för kontroller där ingen avvikelse har funnits. Av delårsrapporten²³ framgår samma information.

A.4 Vård- och omsorgsnämnden

Enligt reglementet för vård-och omsorgsnämnden ansvarar nämnden för omsorg om äldre enligt socialtjänstlagen (SoL), omsorg om funktionsnedsatta, som ej omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionsnedsatta (LSS), enligt SoL. Särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor, hemtjänst, stöd och service i ordinärt boende, hälso- och sjukvårdsansvar som vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och ansvarar för kommunal primärvård.

Under nämnden lyder vård-och omsorgsförvaltningen som är uppdelad i tre avdelningar, myndighetsavdelningen, avdelningen för äldreomsorg och sjukvård i hemmet samt avdelningen för hemtjänst.

A.4.1 Utbildningsinsatser

Vård-och omsorgsförvaltningen har svarat på ett antal skriftliga frågor som vi har skickat ut. Av dessa svar framgår det att nämnden under året för löpande information om intern kontroll. Därutöver får nämnden en genomgång/utbildning i samband med mandatperiodens inledning. Enligt förvaltningen finns det även möjlighet till påbyggnad eller förnyad genomgång vid behov. I samband med granskningen har vi tagit del av en powerpointpresentation²⁴ som visar att en utbildning har skett avseende intern kontroll.

²² Plan för internkontroll för år 2023, Bygg-och miljönämnden §112, 2022-12-06

²³ Delårsrapport augusti 2023, 2023-10-03, Dnr 2023/01063, godkänd av kommunstyrelsen 2023-10-24 §287

²⁴ Håbo kommun 10 oktober 2023

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Utbildningen ägde rum i februari 2023 i samband med nämndens utbildningsdagar. Vi har även tagit del av en deltagarlista²⁵ som visar att nämndens ledamöter har tagit del av utbildningen.

Vi har även varit i kontakt med ordförande för vård- och omsorgsnämnden som anser att utbildningsinsatserna har varit tillräckliga.

A.4.2 Risk- och väsentlighetsanalyser

I samband med granskningen har vi tagit del av det avstämningsdokumentet²⁶ från den workshop²⁷ som skedde mellan politiker och tjänstemän avseende identifierade risker och bruttorisklista. Av avstämningsdokumentet framgår det att 36 risker har identifierats

Av de 36 risker som identifierats är det 8 risker som berör lagefterlevnad. Dessa risker är följande:

- Risk för bristande och rättsosäker handläggning
- Risk för bristande följsamhet till lagreglering kring dokumentation
- Risk att avvikelser inte rapporteras enligt gällande lagbestämmelser
- Risk för bristande informationssäkerhet
- Risk för bristande sekretess
- Risk för bristande arkiv- och dokumenthantering
- Risk för bristande följsamhet till delegationsordning
- Risk för bristande uppföljning av delegationsordning

I avstämningsdokumentet identifieras 2 risker avseende upphandling och avtalstrohet. Dessa är följande:

- Risk för bristande kravställning vid upphandling
- Risk för bristande uppföljning av leverans/tjänst/ produkt

I avstämningsdokumentet identifieras 2 risker avseende verkställighet. Dessa är följande:

- Risk för bristande följsamhet till styrdokument
- Risk för bristande uppföljning av verksamhetens arbete

Av samtliga 36 risker anges att 4 risker ska hanteras och resterande 32 risker accepteras. Vi noterar att av de 32 risker som ska accepteras har 25 risker fått ett riskvärde mellan 6–12 och bör därför i enlighet med reglementet för intern kontroll hanteras.

Samtliga risker som har bedömts att de ska hanteras har blivit tilldelade riskvärdet 12 (kritiskt värde). Av de risker som anges att de ska hanteras berör 3 av dessa området lagefterlevnad. Dessa är följande:

²⁵ Utbildningsdag vård- och omsorgsnämnden, Arvodesblankett, 2023-2-16

²⁶ Bruttolista-avstämning IK-bedömning

²⁷ Vård- och omsorgsnämnden §118, 2022-12-13

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

- Risk för bristande följsamhet till lagreglering kring dokumentation
- Risk att avvikelser inte rapporteras enligt gällande lagbestämmelser
- Risk för bristande arkiv-och dokumenthantering

Den resterande risken som ska hanteras berör bristande delaktighet och inflytande.

A.4.3 Intern kontrollplan

Vård- och omsorgsnämnden har antagit en internkontrollplan för år 2023²⁸. De risker som ska kontrolleras är samma risker som angavs att de skulle hanteras i avstämningsdokumentet mellan politiker och tjänstemän. Således återfinns 3 risker avseende lagefterlevnad i den interna kontrollplanen. För samtliga risker i internkontrollplanen anges ett kontrollmoment, en metod för kontrollen och en tidpunkt då kontrollen ska utföras.

A.4.4 Uppföljning av intern kontroll

Under granskningen har vi varit i kontakt med vård- och omsorgsnämnden som har förklarat att vid tiden för granskningen har vissa dokument som exempelvis rapport och åtgärdsplan och utvärdering av den interna kontrollen inte ännu ägt rum. Nämnden har därför skickat material^{29 30} som visar att detta har ägt rum avseende 2022 års interna kontrollplan.

Av delårsrapporten³¹ framgår det att samtliga 4 kontroller i vård- och omsorgsnämndens interna kontrollplan visar en stor avvikelse. I delårsrapporten framgår det inte vilka åtgärder som tagits, däremot framgår det i bilagan³² till delårsrapporten att nämnden kommer delges en större rapport i december 2023 med förslag till åtgärder.

I kontakt med vård- och omsorgsförvaltningen har de förklarat att åtgärder inte presenteras i deras uppföljningsdokument. Detta beror på att varje enhet upprättar egna lokala åtgärdsplaner som sedan aggregeras på avdelningsnivå och redovisas förvaltningsövergripande i en rapport till nämnd årligen. Detta för att förvaltningen har så många olika verksamheter och lokala åtgärdsplaner som inte är applicerbar eller relevant för alla verksamhetsområden.

A.5 Socialnämnden

I socialnämndens reglemente³³ anges att socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorgsverksamhet enligt socialtjänstlagen (SOL), lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och annan särskild lagstiftning.

²⁸ Vård- och omsorgsnämnden §118, 2022-12-13

²⁹ Utvärdering intern kontroll, 2023-09-06

³⁰ Återrapportering, genomförd intern kontroll 2022-10-20

³¹ Delårsrapport augusti 2023, 2023-10-03, Dnr 2023/01063, godkänd av kommunstyrelsen 2023-10-24 §287

³²

³³ Reglemente för socialnämnden, Kommunfullmäktige, 2022-12-12 §210

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Nämnden ansvarar även för handläggning av stöd och insatser till personer med funktionsnedsättning enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och kompletterande insatser enligt SOL, bostäder med särskild service för människor med fysiska eller psykiska besvär, den kommunala primärvården, mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande samt rådgivning för familjer och budget och skuldrådgivning.

Under socialnämnden verkar socialförvaltningen. Socialförvaltningen är i sin tur uppdelad i två avdelningar, avdelningen för stöd till barn, unga och vuxna samt avdelningen för funktionsstöd.

A.5.1 Utbildningsinsatser

Socialförvaltningen har svarat på ett antal skriftliga frågor som vi har skickat ut. Av dessa svar framgår det att nämnden under året fått löpande information om intern kontroll. Därutöver får även nämnden en genomgång/utbildning i samband med mandatperiodens inledning. Enligt förvaltningen finns det även möjlighet till påbyggnad eller förnyad genomgång vid behov. I samband med granskningen har vi tagit del av en powerpointpresentation som visar att en utbildning har skett avseende intern kontroll. Utbildningen ägde rum i februari 2023 i samband med nämndens utbildningsdagar. Vi har även tagit del av en deltagarlista³⁴ som visar att nämndens ledamöter har tagit del av utbildningen.

I samband med granskningen har vi skickat ut skriftliga frågor angående utbildningsinsatser avseende intern kontroll till socialnämndens ordförande men har inte fått något svar.

A.5.2 Risk- och väsentlighetsanalyser

I samband med granskningen har vi tagit del av det avstämningsdokumentet³⁵ från den workshop³⁶ som skedde mellan politiker och tjänstemän avseende identifierade risker och bruttorisklista. Av avstämningsdokumentet framgår det att 36 risker har identifierats.

Av samtliga 36 risker har 8 risker identifierats avseende lagefterlevnad. Dessa risker är följande:

- Risk för bristande och rättsosäker handläggning
- Risk för bristande följsamhet till lagreglering kring dokumentation
- Risk att avvikelser inte rapporteras enligt gällande lagbestämmelser
- Risk för bristande informationssäkerhet
- Risk för bristande sekretess
- Risk för bristande arkiv och dokumenthantering
- Risk för bristande följsamhet till delegationsordning

³⁴ Utbildningsdag socialnämnden, arvodesblankett, 2023-02-14

³⁵ Bruttolista-avstämning IK-bedömning politik/tjänstemän (socialnämnden),

³⁶ Socialnämnden §99, 2022-12-13

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

- Risk för bristande uppföljning av delegationsordning

I avstämningsdokumentet identifieras 2 risker avseende upphandling och avtalstrohet. Dessa är följande:

- Risk för bristande kravställning vid upphandling
- Risk för bristande uppföljning av leverans / tjänst / produkt

I avstämningsdokumentet identifieras 2 risker avseende verkställighet. Dessa är följande:

- Risk för bristande följsamhet till styrdokument
- Risk för bristande uppföljning av verksamhetens arbete

Av samtliga 36 risker anges att 5 risker ska hanteras och resterande 31 risker ska accepteras. Vi noterar att av de 31 risker som ska accepteras så har 26 risker fått ett riskvärde mellan 6–12 bör därför i enlighet med Håbos kommuns reglementet för intern kontroll hanteras.

Av de riskerna som ska hanteras är det 4 risker som berör lagefterlevnad. Dessa risker är följande

- Risk för bristande och rättsosäker handläggning
- Risk för bristande följsamhet till lagreglering kring dokumentation
- Risk att avvikelser inte rapporteras enligt gällande lagbestämmelser
- Risk för bristande arkiv och dokumenthantering.

Den resterande risken som ska hanteras berör delaktighet och inflytande.

A.5.3 Intern kontrollplan

Socialnämnden har antagit en internkontrollplan för år 2023³⁷. De risker som ska kontrolleras är samma risker som angavs att de skulle hanteras i avstämningsdokumentet mellan politiker och tjänstemän. Således återfinns 4 risker avseende lagefterlevnad i den interna kontrollplanen. För samtliga risker anges ett kontrollmoment, en metod för kontrollen och en tidpunkt då kontrollen ska utföras.

A.5.4 Uppföljning av intern kontroll

I samband med granskningen har vi tagit del av den utvärderingen³⁸ för intern kontroll som gjordes för år 2022.

Av delårsrapporten³⁹ framgår det att av de 5 kontrollmomenten som tas upp i socialnämndens interna kontrollplan så visar 2 av dem en mindre avvikelse och 2 av dem visar på en större avvikelse.

De två som visar större avvikelse är följande:

³⁷ Socialnämnden §99, 2022-12-13

³⁸ Utvärdering intern kontroll, Socialnämnden, 2023-09-26

³⁹ Delårsrapport augusti 2023, 2023-10-03, Dnr 2023/01063, godkänd av kommunstyrelsen 2023-10-24 §287

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

- Genomgång av verksamheters avvikelserapportering och hantering
- Översyn arkiv- och dokumenthantering inom nämndens verksamheter

I delårsrapporten framgår det inte vilka åtgärder som tagits, däremot framgår det i bilagan till delårsrapporten att nämnden kommer delges en större rapport i december 2023 med förslag till åtgärder.

I kontakt med socialförvaltningen har de förklarat att åtgärder inte presenteras i deras uppföljningsdokument. Detta beror på att varje enhet upprättar egna lokala åtgärdsplaner som sedan aggregeras på avdelningsnivå och redovisas förvaltningsövergripande i en rapport till nämnd årligen. Detta för att förvaltningen har så många olika verksamheter och lokala åtgärdsplaner som inte är applicerbar eller relevant för alla verksamhetsområden.

A.6 Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämndens reglemente⁴⁰ anger att nämnden har ansvar för kommunens kultur- och fritidsverksamhet. Under nämnden verkar kultur- och fritidsförvaltningen. I samband med granskningen har vi varit i kontakt med kultur- och fritidsnämnden som har informerat om att nämnden kommer att avvecklas i samband med årsskiftet.

A.6.1 Utbildningsinsatser

I kontakt med kultur- och fritidsnämnden anger de att de inte har någon dokumentation från att något utbildningstillfälle har ägt rum. Vi har sökt ordförande för kultur- och fritidsnämnden samt förvaltningschefen för kultur- och fritidsförvaltningen angående skriftliga frågor vi skickat ut, men vi har inte fått något svar.

A.6.2 Risk- och väsentlighetsanalyser

I samband med granskningen har vi tagit del av det avstämningsdokumentet från den workshop som skedde mellan politiker och tjänstemän avseende identifierade risker och bruttorisklista. I avstämningsdokumentet framgår det att 5 risker har identifierats.

Av dessa 5 risker är det 2 risker som identifieras avseende lagefterlevnad. Dessa är följande

- Dataskyddsförordningen följs inte
- Felaktig hantering av allmänna handlingar

I avstämningsdokumentet har 1 risk identifierats avseende upphandling och avtalstrohet, risken avser att otillåtna direktupphandlingar genomförs i verksamheten. Ingen risk har identifierats avseende verkställighet.

Resterande risker berör förenkling av lokalbokningsprocessen för föreningar och invånare samt informationssäkerhetsklassning.

⁴⁰ Reglemente för Kultur- och fritidsnämnden, Kommunfullmäktige 2020-02-24 § 20

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

Av samtliga risker är det 1 risk avseende hantering av allmänna handlingar som har fått riskvärdet 3 (låg risk). Det är 1 risk som har fått ett kritiskt riskvärde, denna risk är att dataskyddsförordningen inte följs. Resterande 3 risker har fått ett medium riskvärde.

A.6.3 Intern kontrollplan

Kultur- och fritidsnämnden har antagit en intern kontrollplan för år 2023⁴¹. I samband med granskningen har vi varit i kontakt med nämnden som har informerat oss om att internkontrollplanen endast haft åtgärder och inte faktiska kontroller i planen. Detta har kritiserats av kommunstyrelsen. Nämnden har i uppdrag att ta fram en mer passande plan under hösten och även rapportera mer frekvent till kommunstyrelsen, dock är det inte relevant att ta fram en ny internkontrollplan för nästkommande år då nämnden ska avvecklas.

I internkontrollplanen framgår det att riskerna som ska kontrolleras är samma risker som angavs i avstämningsdokumentet mellan politiker och tjänstemän. Således är det 2 risker som avser lagefterlevnad och 1 risk som avser verkställighet som inkluderas i den interna kontrollplanen. Vi uppmärksammar att en av riskerna avseende lagefterlevnad har fått ett lågt riskvärde och bör således accepteras enligt reglementet för intern kontroll. För samtliga risker anges ett kontrollmoment, en metod för kontrollen och en tidpunkt då kontrollen ska utföras.

A.6.4 Uppföljning av intern kontroll

Kultur- och fritidsnämnden har upprättat ett uppföljningsdokument⁴² för 2023 års intern kontrollplan. Av dokumentet framgår det att 3 kontroller inte ännu har utförts. Det är 1 kontroll som visar en mindre avvikelse och 1 kontroll visar ingen avvikelse. Av dokumentet framgår det även att 5 åtgärder har beslutats. Samma information framgår av delårsrapporten⁴³.

A.7 Lönenämnden

I reglementet⁴⁴ för lönenämnden anges det att lönenämnden för administration av löneutbetalningar för anställda med flera i samverkande kommuner.

Av delårsrapporten⁴⁵ framgår det att lönenämndens interna kontroller är under utveckling och kommer att från och med 2024 ha en intern kontrollplan enligt kommunens reglemente för intern kontroll.

⁴¹ Internkontrollplan 2023, Kultur-och fritidsnämnden §87, 2022-12-13

⁴² Följa upp kontroller och åtgärder, intern kontroll kultur och fritidsnämnden

⁴³ Delårsrapport augusti 2023, 2023-10-03, Dnr 2023/01063

⁴⁴ Reglemente för gemensam lönenämnd, §108, 2023-06-12

⁴⁵ Delårsrapport augusti 2023, 2023-10-03, Dnr 2023/01063, godkänd av kommunstyrelsen 2023-10-24 §287

Håbo kommun

Granskning av kommunens interna kontroll med särskilt fokus på områdena lagefterlevnad, verkställighet av beslut och givna uppdrag samt upphandling och avtalstrohet

2023-12-06

A.8 Valnämnden

Enligt reglementet för valnämnden⁴⁶ svarar nämnden enligt gällande valförfattningar för genomförande av val till riksdag, landsting, kommunfullmäktige och Europaparlamentet.

Av delårsrapporten⁴⁷ framgår det att valnämndens interna kontroller är under utveckling och kommer att från och med 2024 ha en intern kontrollplan enligt kommunens reglemente för intern kontroll.

A.9 Krisledningsnämnden

Enligt reglementet⁴⁸ för krisledningsnämnden så är krisledningsnämnden kommunens ledande politiska organ om kommunen drabbas av en extraordinär händelse. Enligt Håbo kommuns hemsida⁴⁹ var den senaste gången som nämnden aktiverades 23 mars-14 september 2020 på grund av coronapandemin.

⁴⁶ Reglemente för valnämnden, Kommunfullmäktige, 2018-12-10 §172

⁴⁷ Delårsrapport augusti 2023, 2023-10-03, Dnr 2023/01063, godkänd av kommunstyrelsen 2023-10-24 §287

⁴⁸ Reglemente för krisledningsnämnden, Kommunfullmäktige 2022-12-12 §210

⁴⁹ [Krisledningsnämnden - Håbo \(habo.se\)](https://www.habo.se)